

Coperta I: *CONSTANTIN I. ANGELESCU – Membru fondator al
Academiei de Științe din România*
Sursa: www.wikipedia.com

Coperta II: *Columna lui Traian.* Sursă: Muzeul Militar Național,
prin amabilitatea domnului Neculai Moghior, șeful Secției
Documentare.

Coperta III: Sponsorii acestui număr al revistei.

*Pentru publicarea de materiale promoționale în cuprinsul revistei,
rugăm agenții economici și pe toți cei interesați să se adreseze redacției
pentru a conveni forma de colaborare.*

ISSN 2457 - 9904

Revista de Științe Militare

Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România

*CONSTANTIN I. ANGELESCU
Membru fondator
al
Academiei de Științe din România*

Nr. 1 (38)
Anul XV, 2015

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE ANUL XV, 2015 NR. 1 (38)

*Revista
de
Științe Militare*

*Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

ISSN ONLINE 2457-9904

Nr. 1 (38)
Anul XV, 2015

EDITURA ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA
Splaiul Independenței, nr. 54, sector 5, București
Tel.: (021) 314.74.91 / 031.1070.659 Fax: 021.314.75.39
Web: <http://+-www.aos.ro/editura/> e-mail: editura.aosr@gmail.com
Tipografia Editurii Academiei Oamenilor de Știință din România

CUPRINS

SISTEME ȘI REȚELE DE COMUNICAȚII ȘI INFORMATICE MILITARE ȘI SPECIALE, CA PARTE VITALĂ A INFRASTRUCTURILOR CRITICE ALE ROMÂNIEI. ASIGURAREA PROTECȚIEI FIZICE ȘI INFORMAȚIONALE A ACESTORA.....	5
<i>Gl. mr. (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU</i>	
VULNERABILITĂȚILE DEMOCRAȚIILOR OCCIDENTALE VALORIFICATE DE JIHADIȘTI ÎN LUPTA PENTRU INSTITUIREA CALIFATULUI MONDIAL	31
<i>General (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU</i>	
CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA PERSPECTIVA NATO ASUPRA RĂZBOIULUI HIBRID.....	38
<i>General de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA</i> <i>Colonel drd. Valentin VASILE</i>	
VIITORUL SOCIAL – ÎNTRE SEMNALIZĂRI ACADEMICE ȘI STRATEGII PRECISE DE ANGAJARE	57
<i>General de brigadă (r) prof. univ. dr. Mircea UDRESCU</i> <i>Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU</i>	
CELE TREI STATUI DE PE ALEEA MAREȘALILOR	66
<i>General de brigadă (r) prof. univ. dr. Florian TUCĂ</i>	
STATUL ISLAMIC – MAI MULT DECÂT O GRUPARE TERORISTĂ	71
<i>Genel maior (r) prof. univ. dr. Visarion NEAGOE</i> <i>Locotenent-colonel Cezar CUCOȘ</i>	

ATACURILE TERORISTE DIN 7 IANUARIE 2015, CARE AU AVUT LOC ÎN CENTRUL PARISULUI, CONSTITUIE UN AVERTISMENT DUR LA ADRESA SECURITĂȚII EUROPENE ȘI MONDIALE.....	81
<i>General (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU</i>	
RIVALITĂȚI STRATEGICE – noțiuni, caracteristici, manifestări	87
<i>dr. Mihai-Ștefan DINU</i>	
COMPONENTELE CONFLICTULUI IDENTITAR ȘI IMPORTANȚA MULTICULTURALISMULUI.....	96
<i>Sebastian SÂRBU</i>	
INFLUENȚA FENOMENULUI DE GLOBALIZARE ASUPRA CRIZELOR INTERSTATALE ȘI MEDIEREA INTERNAȚIONALĂ CA SOLUȚIE DE PREVENIRE A CONFLICTULUI	107
<i>Colonel dr. Ionel-Lucian SANDU</i>	
CRIZA DIN UCRAINA ÎNTRE HUNTINGTON ȘI NAȚIUNE	118
<i>Colonel conf. univ. dr. Lucian Dragoș POPESCU</i>	

**SISTEME ȘI REȚELE DE COMUNICAȚII ȘI INFORMATICE
MILITARE ȘI SPECIALE, CA PARTE VITALĂ
A INFRASTRUCTURILOR CRITICE ALE ROMÂNIEI.
ASIGURAREA PROTECȚIEI FIZICE ȘI INFORMAȚIONALE
A ACESTORA**

**MILITARY AND SPECIAL COMMUNICATIONS
AND INFORMATION SYSTEMS AND NETWORKS, AS VITAL
PART OF ROMANIAN CRITICAL INFRASTRUCTURES.
PROVIDING THEIR PHYSICAL AND INFORMATIONAL
PROTECTION**

*Gl. mr. (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU**

Rezumat: În articol autorul prezintă, pe scurt, câteva argumente privind necesitatea studierii teoretice și aplicative a problematicii infrastructurilor critice în România, incluzând desigur și sistemele și rețelele de comunicații militare și speciale, cu rol vital în asigurarea securității și apărării naționale într-o lume tot mai agitată.

Sunt prezentate într-o manieră concisă câteva sisteme, precum și locul și rolul acestora în conducerea și administrarea țării și a structurilor militare naționale.

Autorul insistă asupra problematicii complexe a protecției fizice și informaționale a sistemelor menționate, în condițiile creșterii vertiginoase a vulnerabilităților și amenințărilor interne și externe din zilele noastre.

Sunt formulate și câteva concluzii și propuneri pentru decidenții politici și militari actuali și pentru cei din viitorul apropiat.

Cuvinte-cheie: Infrastructuri critice; sisteme de comunicații; sisteme informatice; război informațional; NATO; Uniunea Europeană.

Abstract: In this article, the author briefly presents some arguments on the need for theoretical and application study of Romanian critical infrastructures topic also including the military and special communication systems and networks vital for the provisioning of national security and defence in the increasingly dynamic world.

There are presented in a concise manner some systems, as well as their place and role in the leadership and management of the country and the national military structures.

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, Membru în Consiliul Onorific al AOS-R, secretar științific al Secției de Științe Militare, Tel.: 0722.303.015, E-mail: mincu_constantin@yahoo.com.

The author insists on complex issue of physical and informational protection of the above mentioned systems under the circumstances of emergent growth of internal and external vulnerabilities and threats in the recent days.

There are also formulated some conclusions and proposals for actual and future political and military decision-makers.

Keywords: *critical Infrastructures; communications systems; information systems; informational war; NATO; European Union.*

1. Argument pentru abordarea temei

Infrastructuri critice sunt resurse vitale pentru buna funcționare a societății (asigurarea siguranței vieții cetățenilor, a bunurilor materiale de bază, a serviciilor publice cele mai importante) sunt de câțiva ani buni în atenția responsabililor politici, economici și militari din mai multe țări ale lumii făcând obiectul studiilor, planurilor și acțiunilor unor organizații internaționale (ONU, NATO, UE).

Conceptul „**infrastructura critică**” a fost folosit, în mod oficial, în iulie 1996, în Statele Unite, în preambulul unui act normativ elaborat de Casa Albă, intitulat: Ordinul Executiv pentru Protecția Infrastructurilor Critice (Executive Order Critical Infrastructure Protection).

Apreciindu-se că securitatea, economia și chiar supraviețuirea lumii industrializate ar fi esențial dependente de trei elemente strâns inter-relaționate¹: **energia, comunicațiile și computerele** – actul normativ explica și definea atunci infrastructura critică² ca fiind „parte din infrastructura națională care este atât de vitală încât distrugerea sau punerea ei în incapacitate de funcționare poate să diminueze grav apărarea sau economia SUA³”.

Ulterior, sfera de cuprindere a acestui concept se va extinde, iar tema se va dezvolta. Îndeosebi după „momentul 9/11” s-a dovedit că nicio țară, oricât de puternică ar fi ea, chiar și Statele Unite, nu-și va mai apăra eficient și de una singură centrul ei vitali (**telecomunicațiile**, sistemele de aprovizionare cu electricitate și apă, depozitele de gaze și de petrol, finanțele și băncile, **centrele de comandă și infrastructurile militare**, serviciile de urgență, etc.).

În **Strategia Națională de Securitate a Spațiului Cibernetic** (The National Strategy to Secure Cyberspace) sunt nominalizate **la infrastructuri critice**: „instituții publice și private din sectoarele agriculturii, alimentației, aprovizionării cu apă, sănătății publice, serviciilor de urgență, guvernării, **industrii de apărare, informațiilor și telecomunicațiilor**, energiei, transporturilor, sistemelor bancare și financiare, chimice și a materialelor periculoase, precum și cele poștale și de navigație”⁴.

¹ http://en.wikipedia.org/wiki/critical_infrastructure_protection

² <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/10/20011016-12.html>

³ *Executive Order Critical Infrastructure Protection*; <http://www.fas.org/irp/offdocs/eo1301.htm>

⁴ *The National Strategy to Secure Cyberspace*, february, 2003.

Și la nivelul **NATO** și al **Uniunii Europene** sunt preocupări concrete pentru a defini infrastructurile critice și pentru a propune soluții concrete de protecție a acestora în fața unor atacuri ostile sau a unor calamități naturale de amploare.

Problematika infrastructurilor critice a fost și este dezbătută în continuare de numeroși specialiști civili și militari din multe țări ale lumii industrializate, rămânând o problemă deschisă, atât pentru analiză și fundamentare teoretică, cât și pentru acțiune practică, în actele de bună guvernare.

Trebuie să remarc că și numeroși specialiști români s-au aplecat cu convingere, cu bune rezultate în plan științific și acțional pentru a defini concepte, pentru a inventaria cu acuratețe infrastructurile critice ale României și pentru a propune decidenților politici și celor din administrație elaborarea unui cadru normativ (legi, Hotărâri de Guvern etc.), urmat de punerea, cât mai urgentă în practică a măsurilor principale, în mod deosebit pentru rețelele vitale (energie, apă, sisteme informaționale, sisteme de transport, sisteme financiar-bancare)⁵.

Atât specialiștii străini, cât și cei români, civili și militari, care au analizat domeniul infrastructurilor critice au acordat o mare atenție rolului și locului sistemelor informaționale complexe (globale, zonale, naționale, militare, speciale, comerciale, private etc.) în asigurarea vieții normale a populației, în funcționarea economiilor, a sistemelor financiar-bancare, a securității și apărării naționale și a conducerii politice și administrative a unui stat, alianțe sau uniuni politico-economice.

În cele ce urmează mă voi referi numai la **sistemele informaționale militare și speciale existente în România**, în sensul cunoașterii, la modul general al acestora, protecției fizice și informaționale în situațiile unor atacuri, calamități naturale majore sau altor situații periculoase.

Trebuie să arăt că acest gen de sisteme și rețele de comunicații și informatice sunt tratate de mulți autori ca **subiect al războiului informațional**⁶, care are loc tot timpul la pace, criză sau război, cu efecte grave asupra funcționării lor în siguranță, fapt care induce în mod direct dereglarea sau compromiterea totală a altor sisteme (subsisteme) servite: conducerea politică și administrativă, apărarea națională,

⁵ Autori și lucrări: dr. Grigore Alexandrescu, dr. Gheroghe Văduva, *Infrastructuri critice, pericole, amenințări la adresa acestora, sisteme de protecție*, Editura U.N.Ap. „Carol I”, București, 2006; George Dediu, Alexandru Manafu, *Protecția infrastructurilor critice – o nouă provocare*, Editura U.N.Ap. Carol I, București, 2006; dr. Constantin-Gheorghe Balaban, *Infrastructurile critice, un domeniu care se cere investigat*, Revista Geopolitică, Anul VI – nr. 27, pp. 49-55.

⁶ Autori și lucrări: Radu Dan Septimiu Popa, *Războiul informațional și securitatea națională*, Editura Militară, București, 2009; Teodor Frunzeti, *Securitatea națională și războiul modern*, Editura Militară, București, 1999; M. Mureșan, Gh. Văduva, *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura U.N.Ap. Carol I, București, 2006; Robert H. Anderson, *Physical Vulnerabilities of Critical US Information Systems* (internet, Iaver May 03.pdf); Adrian V. Gheorghe, *Analiza de risc și de vulnerabilitate pentru infrastructurile critice ale societății informatice – societatea cunoașterii*.

siguranța țării și a populației, sistemele economice, financiar-bancare și cele care privesc utilitățile vitale (energie, apă, alimente etc.). În acest context trebuie subliniate și analizate elementele războiului informațional în contextul crizei din Ucraina.

2. Locul și rolul sistemelor de comunicații și informatice militare și speciale în cadrul infrastructurii critice

a. Sistemele de comunicații și informatice militare

Sistemele de comunicații și informatice militare au constituit și continuă să constituie **elemente vitale în exercitarea comenzii și controlului** la toate eșaloanele armatei, începând cu nivelul strategic și până la luptător. Numeroși autori, în principal militari, au produs cărți, studii, analize, proiecte, manuale și articole în care au demonstrat locul și rolul sistemelor complexe de tipul C4I (+ variante) într-un război modern, demonstrând totodată, pe lângă calitățile lor tehnice și operaționale și vulnerabilități reale ce decurg din metodele și procedeele războiului informațional modern, dar și cele care sunt create de calamități naturale majore, accidente grave, erori de proiectare și realizare sau erori umane.

Pentru a înțelege mai bine care este „averea” disponibilă în acest moment în armata noastră, avere care trebuie protejată fizic și informațional față de multiple vulnerabilități și amenințări, se cuvine să reamintim câteva aspecte, să le spunem teoretice și metodologice:

• **Sistemele C4I (+variate)** și fiecare din acestea nu este privit ca un singur sistem ci mai mult ca un **sistem de sisteme** în care fiecare sistem produce și/sau consumă servicii. C4ISR reprezintă integrarea doctrinelor, procedurilor, structurilor organizaționale, personalului, echipamentelor tehnice și produselor software, facilităților, comunicațiilor și cercetării pentru a sprijini abilitatea comandantului de a realiza comanda și controlul de-a lungul întregii game de operații militare. C4ISR asigură comandanții cu date oportune și precise și sisteme pentru planificare, monitorizare, conducere, control și raportarea desfășurării operațiilor.

Fără a intra în detalii vom prezenta principalele subsisteme componente ale C4I (+variate). Acest lucru îl consider potrivit deoarece în „Revista de Științe Militare” au fost explicate pe larg componentele, funcțiile și modul de folosire al acestor subsisteme:

- comandă și control;
- comunicații;
- informatic (hardware și software);
- informații (cercetare)
- ISR (diverși senzori interconectați la centrele de comandă și la sistemele de arme).

• **Arhitectura sistemelor C4ISR** trebuie să fie abordată din trei puncte de vedere (operațional, sistemic și tehnic) concomitent cu relațiile dintre ele. **Din**

punct de vedere operațional, arhitectura se referă la centrele rețelei, misiunilor și sarcinile realizate, informațiile care trebuie vehiculate pentru îndeplinirea misiunii (tipul, frecvența, misiunile și activitățile sprijinite, natura acestora). **Din punct de vedere sistemic** sunt analizate: sistemul în ansamblu, serviciile și funcționalitatea interconectării asigurate pentru sprijinul activităților operaționale prin schimbul de informații între centrele rețelei. **Din punct de vedere tehnic** este analizat setul minim de reguli care guvernează organizarea, interacțiunile și interdependențele dintre părțile (elementele) sistemului în scopul satisfacerii cerințelor operaționale. Aceasta cuprinde o serie de standarde tehnice, rutine de implementare, selecția standardelor, regulilor și criteriilor care pot fi organizate în ce gestionează sistemul sau serviciile elementelor pentru o arhitectură dată.

• **Sistemele menționate**, cu funcțiile lor prezentate pe scurt, sunt reprezentate pe teren de o serie de rețele și facilități tehnice și operaționale realizate în perioada 1990-2014, atât cât s-a putut în condiții politice și economice dificile și de multe ori ostile. Aceste infrastructuri extrem de importante pentru apărarea țării vor fi prezentate, pe scurt, în capitolul următor.

b. Sistemele de comunicații și informatice speciale

Telecomunicațiile speciale reprezintă **un segment** a ceea ce se numesc **telecomunicațiile de stat** destinate asigurării unor comunicații securizate de voce și date pentru autoritățile publice ale statului român Parlament, Președinție, Guvern etc.:

Aceste sisteme și rețele speciale se caracterizează prin acoperire națională, un înalt grad de protecție și confidențialitate și prin măsuri fizice și informaționale de protecție față de diferite riscuri și situații potențial periculoase.

Denumirea de „telecomunicații speciale” a fost adoptată în 1993 din considerentul delimitării lor de sfera telecomunicațiilor publice ori private, precum și al particularizării acestora în cadrul telecomunicațiilor de stat.

Specificitatea rețelelor de telecomunicații speciale este dată atât de modul de organizare a infrastructurii, cât și de organizarea serviciilor.

Sistemul telecomunicațiilor guvernamentale dispune de rețele performante proprii, separate, pe cât posibil, de alte rețele, cu un grad **sporit de rezervare și reconfigurare**, care au posibilitatea de a efectua un număr mare de servicii prin recurgerea la tehnologii superioare celor din majoritatea rețelelor publice și private.

Rezultă destul de clar ca sistemele și rețelele STS (Legea nr. 92/1996) au un rol vital pentru conducerea politică, administrativă, militară și în unele cazuri – economică a țării și instituțiilor principale și sub acest aspect, se califică pe deplin ca infrastructură critică ce trebuie protejată în fața unui set întreg de riscuri și amenințări.

3. Prezentarea, pe scurt, a unor sisteme și rețele de comunicații și informatice militare și speciale, cu rol vital în asigurarea securității și apărării țării

3.1. Infrastructura IT&C a M.Ap.N

În perioada 1991 – 2010 în Armata României a fost proiectată, realizată și dezvoltată Rețeaua de Transmisiuni Permanentă (R.T.P) care reprezintă o rețea distribuită, încorporând, din punct de vedere operațional și tehnic 253 de centre de comunicații cu diferite dezvoltări, de la cele nodale principale, până la modulele desfășurabile în teatrele de operații și extensiile externe pentru comunicațiile cu NATO și UE. Această rețea, parte principală a Sistemului de Transmisiuni al Armatei României (STAR), asigură infrastructura de bază (staționară) pentru comunicații multicanal (voce, date, videoconferință) pentru conducerea operațională și administrativă a tuturor structurilor armatei la pace, criză și război. Are o dezvoltare geografică națională, fiind extinsă în aproape toate orașele reședință de județ și în alte numeroase locații unde sunt unități și interese de ordin militar.

Rolul de **infrastructură critică** a acestei rețele derivă din funcțiile ei în folosul conducerii strategice, operative și tactice și din resursele puse la dispoziție pentru cooperarea inter-categorii și inter-forțe, precum și cele necesare unor proiecte cu mare valoare militară pentru apărare (de exemplu pentru SCCAN și SCOMAR). Pe lângă aceste calități operaționale și tehnice rețeaua are și unele vulnerabilități în ceea ce privește asigurarea funcționării sigure și neîntrerupte în condițiile în care ar putea fi supusă unor acțiuni ostile prin atacuri fizice sau radioelectronice, prin mijloacele cunoscute ale războiului informațional (cu toate formele sale active și pasive).

Consider că o amenințare majoră o reprezintă iresponsabilitatea unor decidenți politici și militari din M.Ap.N. care au lipsit de resurse minime de mentenanță rețeaua mentenanță, în perioada 2008-2014 (poate fi socotită o subminare a capacității de apărare a țării cu iz penal).

Se pot face analize de risc de ordin general și punctual și propune măsuri concrete de protecție (parte din ele vor fi prezentate în cap. 4).

- **Rețeaua de Comunicații de Sprijin de Campanie (R.C.S.C)** asigură infrastructura mobilă pentru comunicații multicanal, fiind destinată pentru refacerea unor tronsoane RTP distruse sau scoase din funcțiune temporar sau/și pentru extinderea RTP în zone încă neacoperite pentru puncte de comandă.

- **Rețeaua Radio cu Servicii Integrate (R.R.S.I)** asigură echipamentele și procedurile pentru comunicații monocanal utilizând stații radio HF și VHF cu salt de frecvență, cu dispozitive de criptare pentru voce și date;

- **Sistemul Criptat de Videoconferință (V.T.C)** asigură servicii de videoconferință criptate utilizând ca suport de comunicații RTP/RMNC. Beneficiarii sunt structurile principale de conducere ale M.Ap.N. și S.M.G.

- **Sistemul de comunicații prin satelit (S.C.S)** asigură suportul de comunicații în locații greu accesibile, izolate sau îndepărtate (în teatrele de operații din străinătate – Irak, Afganistan, etc.).

- **Sistemul de comunicații și informatică desfășurabil (S.C.I.D)** asigură servicii de voce și date pentru forțele dislocabile în teatrele de operații, precum și pentru conectarea acestora la Sistemul NATO General de Comunicații (N.G.C.S).

- **Sisteme de comunicații mobile Tetra Dimetra** destinate să asigure unele comunicații mobile pentru structurile centrale ale M.Ap.N și S.M.G, categoriile de forțe ale armatei și comandamentele operaționale și de armă precum și cooperarea cu structuri din sistemul național de apărare, îndeosebi în situații de urgență în baza prevederilor Legii nr. 363/2004.

Toate sistemele și rețelele menționate fac parte din infrastructura critică a M.Ap.N și, în consecință, trebuiesc luate măsuri de protecție fizică și informațională, potrivit standardelor actuale valabile în NATO și UE.

3.2. Infrastructura de comunicații speciale de conducere și cooperare din administrarea S.T.S

- **Infrastructura de telecomunicații integrate de capacitate mare, redundată, cu puncte de prezență în capitală și în reședințele de județ.** Aceasta se bazează pe echipamente profesionale în tehnologii moderne, care utilizează pentru transport rețelele de fibră optică și radiorelee.

Capacitățile de transport sunt suficiente pentru asigurarea comunicațiilor între reședințele de județ și București în perspectiva următorilor ani pentru toate nevoile exprimate de către autorități. Această infrastructură de telecomunicații integrate asigură servicii de comunicații pentru rețele de voce, date și video.

- **Infrastructura de radiocomunicații mobile** constă în rețelele locale convenționale și în sistemele profesionale în tehnologiile TETRAPOL și TETRA-DIMETRA și furnizează servicii în regim de mobilitate pentru autoritățile publice cu atribuții în domeniul siguranței cetățeanului și securității naționale.

În prezent, utilizatorii serviciilor platformei comune TETRA-DIMETRA sunt Ministerul Administrației și Internelor (Poliția Română, Poliția de Frontieră, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, Jandarmeria Română, Instituția Prefectului), Serviciul Român de Informații, Ministerul Sănătății – serviciile medicale de urgență (serviciul de ambulanță, SMURD), Ministerul Finanțelor Publice (Autoritatea Națională a Vămirilor), primăriile (Poliția Comunitară), Ministerul Apărării Naționale și Serviciul de Protecție și Pază.

- Infrastructura pentru servicii de comunicații de date

Infrastructura rețelei integrate de mare capacitate permite realizarea unor rețele naționale securizate de arie extinsă pentru autorități. Beneficiari mai importanți: Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești, Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, Ministerul Mediului, Ministerul Afacerilor Externe și Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale. Rețeaua este securizată și criptată conform standardelor NATO.

- Infrastructura pentru servicii Internet

Dezvoltată în urma nevoilor exprese ale instituțiilor publice și componentelor SNAOPSN (Sistemul Național de Apărare, Ordine Publică și Siguranță Națională) în condițiile în care serviciile de Internet au devenit o componentă principală a funcționării oricărei instituții a statului.

- Infrastructura pentru servicii satelitare

A fost dezvoltată ca alternativă la serviciile oferite de infrastructura terestră și pentru asigurarea serviciilor de comunicații în cazul misiunilor temporare, în locurile unde infrastructura terestră nu oferă servicii. Prin intermediul acestei infrastructuri sunt asigurate în mod operativ serviciile de telecomunicații pentru gestionarea situațiilor de urgențe oriunde situația impune prezența autorităților și forțelor de intervenție, iar serviciile rețelelor terestre nu sunt disponibile.

Prin infrastructura satelitară se asigură continuitatea conducerii statului în situații de calamități sau dezastre, în situațiile în care rețele terestre nu mai sunt funcționale, precum și pe durata activităților oficiale în străinătate ale conducerii statului. Infrastructura este disponibilă pentru utilizarea de către componentele de urgență ale autorităților publice.

- Infrastructura pentru servicii telefonice include comutatoarele telefonice și rețeaua de cabluri telefonice proprii, prin care sunt oferite serviciile telefonice speciale „S” și „TO” precum și serviciile de cooperare IC.

Aspectele care necesită acordarea unei atenții deosebite care privesc această infrastructură sunt cele generate de schimbarea tehnologiilor în rețelele de acces ale operatorilor care furnizează servicii conexe, de asigurare a protecției comunicațiilor în acest mediu public, precum și de costurile ridicate ale acestui tip de suport.

- Infrastructura de servicii video funcționează pe infrastructura de comunicații integrate și asigură serviciile de videoconferință securizată pentru Președinție, Guvernul României și Instituția Prefectului.

- Infrastructura sTESTA a fost dezvoltată în baza Deciziei nr. 387/2004 a Comisiei Europene, sub forma unei rețele destinate susținerii proiectelor de interes comun și pentru oferirea unei platforme de comunicații protejate și fiabile destinată schimbului de date între administrațiile publice la nivel european.

- **Infrastructura de chei publice (PKI)** realizată de S.T.S se adresează instituțiilor componente ale SNAOPSN și autorităților publice.

- **Infrastructura de protecție a telecomunicațiilor speciale** asigură serviciile de securitate a telecomunicațiilor speciale și de cooperare prin:

- Descoperirea, identificarea, localizarea și înlăturarea surselor de perturbații accidentale (analiza problemelor de interferență) sau intenționate (emisiile neautorizate) și asigurarea disponibilității frecvențelor radio din gestiunea S.T.S.

- Executarea de controale tehnice a rețelelor de telecomunicații speciale în vederea asigurării confidențialității comunicațiilor speciale.

- Zonarea locațiilor pentru prevenirea scurgerii de informații clasificate secrete de stat prin intermediul radiațiilor electromagnetice compromițătoare emise de echipamentele S.T.S.

- **Sistemul național unic pentru situații de urgență – 112** extins până la nivelul tuturor municipiilor și orașelor din România.

Toate sistemele și rețelele menționate necesită un proces amănunțit de analiză a vulnerabilităților de ordin fizic și informațional în vederea identificării unor măsuri eficiente de protecție.

4. Protecția fizică și informațională a sistemelor și rețelelor militare și speciale în condițiile manifestării unor acțiuni de război informațional, producerii unor dezastruri naturale și a altor fenomene negative.

• Vulnerabilități și amenințări informaționale pentru securitatea națională:

Ca în orice domeniu de activitate, și în cel privind informațiile și sistemele informaționale pentru securitatea națională există anumite vulnerabilități, adică părți mai puțin studiate și slăbiciuni ale sistemului, infrastructurii, mediului de control sau proiectării rețelelor, care nu sunt generate de acțiunile adversarilor ci de soluțiile proprii adoptate, ce pot fi atacate relativ ușor și exploatate pentru a deteriora integritatea aceluia stat.

Vulnerabilitățile informaționale constituie o componentă a **vulnerabilității de securitate**⁷, generată de stări de fapt, procese sau fenomene din viața internă a comunității naționale, care diminuează capacitatea de reacție a societății la riscurile existente ori potențiale de orice natură, inclusiv informaționale sau care favorizează apariția și dezvoltarea acestora, cu consecințe privind realizarea securității naționale.

În general, vulnerabilitățile informaționale sunt cu atât mai mari, cu cât rețelele informaționale și structura informațiilor sunt de complexitate mai mare, fiind greu de optimizat, administrat și protejat. De asemenea, vulnerabilitățile

⁷ *Doctrina națională a informațiilor pentru securitate*, Editura SRI, București, 2004.

sporesc direct proporțional cu nivelul tehnologic implementat în construcția și funcționarea echipamentelor (mai ales digitale) sistemelor informaționale.

Rezultă că obiectivul principal al conflictelor militare contemporane nu trebuie să constea, cu precădere, în distrugerea totală a tehnicii, armamentului sau forței vii a adversarului ci, mai ales, în neutralizarea și dezintegrarea sistemelor complexe ale acestuia, în principal a sistemelor informaționale. În acest context, s-a impus tot mai mult conceptul de **infrastructuri critice ale țării** de care depind⁸ stabilitatea, siguranța și securitatea sistemelor și proceselor. Nu este însă obligatoriu ca toate infrastructurile care sunt sau pot deveni, la un moment dat, critice să facă parte din această categorie de infrastructuri. Infrastructurile critice sunt acele infrastructuri cu rol important în asigurarea securității, în funcționarea sistemelor și în derularea proceselor economice, sociale, politice, informaționale și militare. Caracterul critic al unor infrastructuri, în principal informaționale, este determinat, mai ales, **de condiția de unicat a unui sistem sau proces, de rolul său în funcționarea stabilă a infrastructurii și de vulnerabilitățile acesteia.**

Siguranța națională, apărarea țării și ordinea publică constituie domenii importante ale infrastructurilor critice, în care se mai regăsesc structurile aferente tehnologiei **informației și comunicațiilor, rețelele administrației de stat, diplomatice, energetice, de transport, de alimentare cu apă, sistemul financiar și medical.**

• **Principalele vulnerabilități ale infrastructurii informaționale privind securitatea națională, apreciem că ar putea fi următoarele:**

- posibilitățile de interceptare a informațiilor din rețelele de comunicații și calculatoare atât de către utilizatori, cât și de adversar;
- volumul foarte mare de informații produse, vehiculate și prelucrate în sistemele informaționale, care pot fi supuse cercetării și atacului adversarilor potențiali, distruse, falsificate sau sustrase (o mare atenție trebuie acordată propriului personal);
- afectarea infrastructurii informaționale, ceea ce determină dificultăți în managementul acesteia, imposibilitatea detectării accesului fraudulos la informații și favorizarea atacurilor cibernetice (în ultimii doi ani atacurile cibernetice împotriva României s-au intensificat);
- folosirea aceluiași benzi de frecvență, modulații și regimuri de lucru la echipamentele bazate pe propagarea undelor electromagnetice, atât în rețelele de comunicații proprii, cât și în cele ale adversarilor potențiali;
- utilizarea de echipamente tehnice, componente software și baze de date cu structuri și exploatare standardizate (comerciale) în toate rețelele de calculatoare din organizațiile implicate în securitatea națională, eventual și în

⁸ Gr. Alexandrescu, Gh. Văduva, *Infrastructuri critice. Pericole, amenințări la adresa acestora. Sisteme de protecție*. Editura UNAp, București, 2006.

rețelele de comunicații ale acestora, ceea ce favorizează acțiunile teroriste și criminalitatea organizată împotriva țării noastre (acțiuni asupra unor instituții ale statului, asupra sistemelor financiar-bancare);

- dependența infrastructurii sistemelor informaționale pentru securitatea națională de infrastructura informațională comercială a țării, ceea ce creează condiții pentru acces fraudulos și dezinformare (Statul Major General trebuie să analizeze gradul de dependență);

- posibilitatea încorporării (ascunderii) din timp, în echipamentele de calcul și de comunicații, de către firmele furnizoare de aparatură, a unor **module software malițioase**, care pot fi activate de către adversari la momente hotărâte de aceștia, creând dezordine și haos în rețelele informaționale și cele decizionale;

- prin conectarea la **Internet, Intranet sau Extranet**, organizațiile de care depinde securitatea națională devin vulnerabile la pătrunderi neautorizate (cu rea intenție sau din neatenție);

- existența unor rețele informaționale cu număr mare de noduri și cu o largă interconectivitate, greu de sincronizat și gestionat, ceea ce permite penetrarea acestora, accesul neautorizat, capturarea fizică a unor echipamente sau a unor noduri (centre) de comunicații în totalitate, interceptarea sau întreruperea unor fluxuri de informații importante și/sau introducerea de informații false care să afecteze procesele decizionale;

- **digitalizarea exhaustivă a structurii informaționale** a securității naționale are un impact contradictoriu: pe de o parte omogenizează, sincronizează și sporește gradul de compatibilitate și interoperabilitate a rețelelor informaționale pentru sistemul securității naționale, iar pe de altă parte determină stăpânirea cu greutate a complexității și a nivelului deosebit de ridicat de tehnicitate al acestora, oferind condiții pentru atacul cibernetic de la distanță sau din interiorul lor. Consider necesar ca decidenții politico-militari să dezvolte capacități de comandă și control pentru situația în care sistemele automatizate complexe vor cădea;

- nerespectarea integrală a cerințelor și standardelor Uniunii Europene și NATO privind compatibilitatea și interoperabilitatea sistemelor informaționale, mai ales în ce privește schimbul de informații (formatul mesajelor), accesul la bazele de date, criptarea automată a comunicărilor și caracteristicile canalelor pentru legătură;

- posibilitatea folosirii de către adversari potențiali a războiului electronic împotriva mijloacelor radioelectronice din principalele sisteme informatice și de comunicații, cu precădere asupra canalelor care asigură legătura surselor de informații cu organele centrale de fuziune și prelucrare a datelor;

- interceptarea de către adversar (forțele ostile) a comunicărilor transmise prin radio, decriptarea acestora în timp oportun în cazul folosirii unor

sisteme criptografice neperformante și folosirea în scopuri proprii a acestor informații pentru obținerea superiorității informaționale asupra statului român;

- mijloacele tehnice actuale ale sistemelor informaționale nu au asigurată protecția deplină împotriva atacului fizic, electromagnetic și cibernetic, acestea putând fi distruse, deteriorate sau extrasă informația stocată;

- dispunerea în locuri necorespunzătoare, din punct de vedere funcțional și al securității fizice și electromagnetice a echipamentelor tehnice ale sistemelor informaționale, în principal a mijloacelor de comunicații și de calcul, ceea ce sporește vulnerabilitatea de interceptare a informațiilor și de atac fizic;

- utilizarea pentru exploatarea sistemelor informaționale privind securitatea națională a **unor persoane insuficient verificate și neloiale, predispuse a fi racolate de către adversarii potențiali și determinate să efectueze acțiuni de sabotaj sau să furnizeze acestora informații obținute fraudulos (!?)**;

- neutralizarea legăturii radio pe unde scurte, mai ales la distanțe mari, bazată pe propagarea undelor electromagnetice prin ionosferă, prin schimbarea caracteristicilor electrice ale acesteia, ceea ce determină atenuarea, modificarea aleatoare a direcției de propagare și reflectarea numai parțială a undelor electromagnetice;

- existența, la adversarii potențiali, a armelor electronice cu radiații infraacustice, bazate pe propagarea în spațiu a undelor subsonice, care acționează asupra personalului, determinând inactivarea acestuia anumite perioade de timp și, implicit, întreruperea funcționării sistemelor informaționale (sunt multe state care dispun de aceste capacități);

- instalarea antenelor mijloacelor de comunicații în câmp deschis sau în spații fără proprietăți naturale de protecție, ceea ce permite scoaterea lor ușoară din funcțiune și întreruperea legăturii, mai ales a celei cu stații radio și radioreleu de putere mare;

- suprimarea accesului la Internet al sistemelor informaționale privind securitatea națională pentru izolarea acestora, în vederea împiedicării folosirii de către adversari și persoanele neautorizate a unor surse de documentare proprii, cuprinzând informații neclasificate;

- utilizarea Internetului pentru acțiuni teroriste⁹ de dezinformare și atac cibernetic asupra infrastructurii informaționale critice a securității naționale (Statul Islamic își planifică și conduce acțiunile prin Internet);

- proiectarea necorespunzătoare a infrastructurii, cu redundanță informațională redusă, centralizată excesiv și cu posibilități scăzute de replicare a informațiilor existente în bazele de date;

⁹ Terorismul contemporan are deja caracter mondial. El se axează pe extremismul religios violent, pe extremismul politic și pe efectele dezastrușoare (Vasile Marin, *Elemente de analiză geopolitică a ordinii internaționale contemporane*, București, 2003).

- preocuparea insuficientă pentru ascunderea și mascarea elementelor infrastructurii informaționale, măsuri neadecvate de pază și apărare a acestora;

Din prezentarea efectuată rezultă că există numeroase vulnerabilități, dar dintre acestea, esențiale sunt cele care împiedică: organizarea optimă a sistemelor informaționale, alegerea echipamentelor tehnice utilizate și a produselor software comerciale cu înalte performanțe funcționale, realizarea calitativă a programelor (software) de aplicații și a bazelor de date de către specialiștii organizațiilor privind securitatea națională, precum și a software-ului pentru criptarea automată, sigură, a informațiilor în sistemele informaționale, măsurile de securitate adoptate.

Organizarea optimă a sistemelor informaționale constituie condiția fundamentală pentru funcționarea eficientă a acestora pe timpul războiului informațional iar reconfigurarea în timp real, mobilitatea și adaptabilitatea lor la mediul de informații în continuă dezvoltare și la situațiile și standardele ce trebuie avute în vedere ca țară membră a Uniunii Europene și NATO, se impun a fi respectate în totalitate și aplicate cu fermitate pentru a se îndeplini condițiile de compatibilitate și interoperabilitate.

Formatul standard al documentelor purtătoare de informații trebuie să fie unificat cu Uniunea Europeană și NATO, iar completarea acestora să se poată efectua atât în limba română, cât și în limbile engleză sau franceză.

Adaptarea sistemelor la mediul de informații, mai ales în situații de criză și conflict militar, impune echiparea acestora cu mijloace tehnice capabile să suporte fluxuri informaționale de 2-3 ori mai mari decât în condiții normale de funcționare pe timp de pace (în Armata Română se înțelege mai greu această realitate).

Fiabilitatea sistemelor informaționale trebuie să fie proiectată astfel încât probabilitatea de funcționare fără defecțiuni a structurilor tehnice și informaționale să fie mai mare de 0.95, asigurându-se totodată o probabilitate redusă de detectare și interceptare a comunicărilor.

O atenție deosebită se va acorda organizării și exploatării optime a bazelor de date ale rețelelor de calculatoare.

• Amenințări informaționale interne

Analiza efectuată evidențiază următorii factori interni, care pot constitui amenințări asupra sistemelor informaționale privind securitatea națională:

- lipsa de preocupare pentru dobândirea superiorității informaționale asupra statelor și forțelor potențial ostile (încă suntem în epoca de pionerat);
- neconcordanța între cerințele de informații pentru luarea deciziilor și conducerea acțiunilor privind securitatea națională și posibilitățile reale de dobândire a acestora;
- proiectarea, organizarea sau funcționarea necorespunzătoare a sistemelor informaționale;
- dotarea sistemelor informaționale cu mijloace de culegere a datelor, comunicații și calculatoare neperformante, greu de exploatat și de asigurat protecția, utilizarea necorespunzătoare a acestora;

- influența mediului de securitate intern și internațional asupra proceselor informaționale ale structurilor de informații specializate ale statului și a cooperării acestora cu organe similare ale celorlalte țări membre ale Uniunii Europene și NATO;
- organizarea necorespunzătoare a bazelor de date, existența unor produse software neperformante **sau cu erori intenționate** pentru gestiunea, prelucrarea și afișarea informațiilor, lipsa de preocupare pentru utilizarea inteligenței artificiale, pentru realizarea activităților informaționale și a celor de management;
- slaba pregătire profesională și experiența redusă a personalului, implicat în organizarea, exploatarea și asigurarea funcționării sistemelor informaționale;
- clasificarea necorespunzătoare a categoriilor de informații și date privind securitatea națională și certificarea eronată a dreptului de acces la acestea a personalului;
- neloialitatea unor persoane care exploatează echipamentele tehnice ale sistemelor informaționale (din nou – mare atenție);
- securitatea redusă a datelor și informațiilor pe timpul transmiterii, memorării, prelucrării și afișării acestora, accesul neautorizat al unor persoane străine.

Răspunderea pentru asigurarea superiorității informaționale asupra adversarilor potențiali și a altor forțe ostile revine șefilor structurilor de informații specializate, aceasta trebuind să fie urmărită cu consecvență atât pe timp de pace, cât și în situații de criză sau de conflict militar.

Fragilitatea superiorității informaționale este dată de calitatea informației de a fi obținută în timp real, cu forțele și mijloacele structurilor de informații specializate, precum și din surse deschise sau primite de la organele cu care cooperează. Caracterul nonlinear al acesteia determină ca mici intrări de informație să poată produce efecte disproporționate atât pe timp de pace sau criză, dar mai ales pe timpul conflictului militar.

Un rol important îl are stabilirea din timp de pace, prin legi, regulamente și instrucțiuni, a cerințelor de informații privind securitatea națională, diferențiat pe domenii de activitate și eșaloane ierarhice de conducere, a modalităților și răspunderilor pentru obținerea acestora, precum și a conținutului lor informațional, forma de prezentare și operațiile de prelucrare la care sunt supuse.

În acest sens, trebuie avut în vedere că implementarea tehnologiei moderne a informației și comunicațiilor, precum și a metodelor de management moderne constituie o componentă esențială a definirii forței.

Experiența dobândită privind asigurarea securității naționale a dovedit că organizarea necorespunzătoare a sistemelor informaționale, lipsa de preocupare pentru funcționarea acestora și înlăturarea defectiunilor ce pot apărea, constituie cauza principală a lipsei de informații relevante și a imposibilității dobândirii superiorității informaționale. Trebuie să se aibă în vedere că informatica și comunicațiile moderne,

deși au un rol hotărâtor, prezintă și numeroase vulnerabilități tehnologice care trebuie diminuate sau înlăturate prin măsuri organizatorice și tehnice adecvate.

Chiar dacă nu sunt supuse atacului informațional al adversarilor potențiali, bazele de date și software-urile pot crea neajunsuri serioase în cazul când nu sunt organizate, realizate și exploatate corespunzător. Principala răspundere pentru funcționarea lor eficientă revine personalului de specialitate din sistemul informațional, mai ales inginerilor, analiștilor și programatorilor, precum și operatorilor de la mijloacele de comunicații. Corelat cu aceasta, un impact major asupra informațiilor îl are realizarea unei securități reduse a informațiilor în toate verigile sistemelor informaționale, care creează posibilitatea de acces neautorizat și de transmitere la adversar a unor date, din cauza lipsei de loialitate a unor persoane care sunt implicate în vehicularea fluxurilor de informații.

Totodată, există și cauze tehnice care pot constitui amenințări informaționale interne, rezultate mai ales din dotarea necorespunzătoare cu echipamente moderne de culegere, transmitere și prelucrare a informației, precum și a unor loturi de rezervă pentru acestea.

Se impune, așadar, efectuarea unor cheltuieli importante pentru dotarea sistemelor informaționale cu tehnică modernă, pentru că succesul în realizarea securității naționale se obține cu un preț ridicat.

• **Amenințări informaționale externe**

Amenințările informaționale externe cuprind ansamblul acțiunilor specifice, executate de **adversarii potențiali și forțele ostile țării noastre** pentru interzicerea sau în-greuirea executării funcțiilor decizionale și operaționale privind securitatea națională. Acestea urmăresc limitarea sau excluderea activităților proprii privind culegerea de informații, deteriorarea sau distrugerea senzorilor și a altor surse de date și interzicerea funcțiilor informaționale privind securitatea națională.

Conform concluziilor formulate în literatura de specialitate¹⁰, principalele amenințări informaționale externe asupra structurilor decizionale și acționale privind securitatea națională sunt următoarele:

- atacul fizic împotriva surselor de date și a mijloacelor de transmitere, prelucrare și afișare a informațiilor;
- atacul electronic asupra mijloacelor de culegere, transmitere și prelucrare a informațiilor;
- atacul cibernetic împotriva sistemelor informaționale ale structurilor de informații pentru securitatea națională și cele ale organizațiilor economice, financiare, diplomatice etc.;
- pirateria software;

¹⁰ J. S. Gansler, H. Binnendjic, *Information Assurance, Trend in Vulnerabilities, Threat and Technologies*.

- atacul fizic și electronic asupra organelor decizionale ale statului nostru (președinție, parlament, guvern etc.) privind securitatea națională;

- atacul psihologic asupra tuturor structurilor decizionale și acționale ale țării noastre (politice, economice, sociale, de apărare etc.)

Aceste amenințări nu sunt noi, ele fiind generate de însăși dezvoltarea societății informaționale, dar trebuie cunoscute, studiate cu atenție și stabilite cu precizie măsurile corespunzătoare pentru combaterea lor. Să luăm act că în conflictul din Ucraina, Federația Rusă a folosit, pe larg și eficient, mare parte din acțiunile radioelectronice și cibernetice, inclusiv atacul psihologic.

Este cunoscut că obiectul culegerii de informații pentru securitatea națională constă în asigurarea cunoașterii exacte a situației internaționale, mai ales în zona de interes a României, Uniunii Europene și NATO, precum și a situației interne din țara noastră și din țările vecine, realizându-se astfel anticiparea acțiunilor agresive ale adversarilor potențiali sau ale unor grupuri ostile și prevenirea surprinderii.

În prezent¹¹ securitatea se identifică cu protecția a tot ceea ce afectează bazele înseși ale statului și organizațiilor internaționale la care am aderat și cu care executăm acțiuni în comun.

Această evoluție a modificat și obiectivele serviciilor de informații, care nu se mai concentrează atât de mult pe informații despre parametrii militari și strategici ai unor țări, cât mai ales pe aspecte și fenomene economice, sociale și politice a căror logică de acțiune răspunde unor modele și condiții diferite și, în special, cu mult mai imprevizibile decât în trecut.

Se dovedește că existența unor informații sigure, complete și oportune constituie suportul principal al conducerii și coerenței proceselor decizionale privind securitatea națională. De aceea, atacul fizic al adversarilor potențiali și grupurilor ostile împotriva surselor și mijloacelor pentru obținerea informațiilor constituie, probabil, principala vulnerabilitate pentru sistemele informaționale de orice natură, din țara noastră.

Atacul electronic asupra mijloacelor de culegere, transmitere și prelucrare a informațiilor se bazează pe utilizarea de energii electromagnetice înalte (lasere, arme cu frecvențe radio, arme cu microunde etc.) pentru neutralizarea sau distrugerea mijloacelor electronice (radare, senzori, stații radio, radiorelee, calculatoare etc.) utilizate în sistemele informaționale și afectarea biofizică a personalului.

Apreciem că acest atac constituie amenințarea fizică principală asupra mijloacelor tehnice ale sistemelor informaționale existente la structurile de informații privind securitatea națională.

¹¹ *Doctrina națională a informațiilor pentru securitate*, Editura SRI, București, 2004.

Protecția împotriva acestor arme, care atacă echipamentele tehnice și personalul sistemelor informaționale, are un rol hotărâtor pentru funcționarea neîntreruptă a mijloacelor electronice utilizate pentru culegerea, transmiterea, prelucrarea și diseminarea informațiilor.

Atacul cibernetic asupra structurii informaționale a securității naționale reprezintă o amenințare deosebit de importantă, care are în vedere „spațiul virtual” ce vizează mai ales produsele software și firmware, protocoalele și bazele de date ale sistemelor informatice utilizate în rețelele de calculatoare și de comunicații. Acțiunile externe specifice atacului cibernetic au în vedere reducerea însemnată a posibilităților de efectuare corectă a serviciilor în cadrul sistemului informațional, deteriorarea software-ului de aplicație ce are, de regulă, caracter confidențial sau secret, pentru a genera informații greșite din datele prelucrate.

Aceste amenințări externe sunt favorizate de neaplicarea unor reguli sigure de protecție și securizare a informațiilor pe timpul transmiterii și prelucrării datelor culese de către surse. Ele fructifică lacune și/sau slăbiciuni existente în structura sistemului de securitate a rețelelor proprii de comunicații și calculatoare.

Atacul cibernetic are legătură cu pirateria software¹², care poate fi desfășurată de agresori locali sau plasați în orice puncte din spațiul interconectat al informației și urmăresc, după caz, paralizarea completă a sistemelor informatice sau defectarea (căderea) lor intermitentă, la momente de timp dinainte stabilite.

Atacul cibernetic urmărește și deteriorarea programelor (sistemelor expert) folosite în procesele decizionale și acționale privind securitatea națională, ceea ce depășește cu mult sfera informațională propriu-zisă și poate genera decizii greșite care, într-o formă sau alta, să avantajeze adversarii potențiali.

Atacul împotriva capacității de conducere a organelor centrale și locale ale țării urmărește neutralizarea sistemelor decizionale, personalului și tehnicii, precum și a comenzii structurilor operaționale subordonate acestora, pentru paralizarea activităților privind securitatea națională (siguranța cetățenilor, ordine publică, apărare, situații de urgență etc.) a celor economice, financiare, sociale etc. Este îndreptat asupra capacităților fizice și intelectuale ale conducătorilor, funcționarilor din administrația de stat și locală, personalului de ordine publică, apărare și intervenție în situații de urgență.

Ca metodă de acțiune, adversarii potențiali sau grupurile ostile pot folosi capturarea unora dintre persoanele de conducere, parlamentari, miniștri, diplomați, ofițeri superiori etc. pentru dezorganizarea diferitelor domenii de activitate și/sau atacul pentru influențarea stării biofizice a întregului personal pentru scoaterea lui definitivă sau temporară din activitățile desfășurate.

12 J. S. Gansler, H. Binnendijc, *Information Assurance, Trend in Vulnerabilities, Threat and Technologies*.

La această amenințare contribuie practic și atacul psihologic, care se bazează pe folosirea informațiilor împotriva minții umane, pentru a modifica sau anula percepții, atitudini sau comportamente ale oamenilor. Ca urmare, pot apărea erori umane în procesele decizionale și de comandă-control, care vor diminua capacitatea de conducere a statului și a diferitelor domenii de activitate.

Pentru legătura organelor centrale ale statului cu cele ale Uniunii Europene, NATO și ale altor organisme internaționale, precum și pentru legăturile diplomatice etc. un rol important îl au rețelele radio pe unde scurte care pot fi neutralizate prin schimbarea caracteristicilor electrice ale ionosferei.

Existența în sistemele de asigurare a informațiilor și de comunicații ale sistemelor informaționale privind securitatea națională a unor radare, stații radio și radio-relee care funcționează cu frecvențe radio de înaltă energie și folosesc antene cu câștig foarte mare, poate constitui un risc important pentru personalul de exploatare și unele categorii de aparatură electronică, în principal calculatoare, din compunerea acestora. Rezultă că sistemele informaționale ale structurilor de stat privind securitatea națională pot avea unele vulnerabilități ce pot fi exploatare de către adversari sau grupuri ostile, dar și de persoane din interiorul acestora, rău intenționate.

Cunoașterea vulnerabilităților și amenințărilor informaționale permite luarea de măsuri severe, organizatorice și tehnice, pentru diminuarea sau înlăturarea completă a acestora.

Măsuri de protecție a sistemelor și rețelelor militare și speciale

Protecția sistemelor informaționale se referă la luarea unor măsuri speciale de apărare a datelor vehiculate prin acestea, prin intermediul echipamentelor de prelucrare automată a datelor, software de sistem și de aplicație, precum și al comunicațiilor.

Cinci valori patrimoniale ale sistemelor informaționale (echipamente, software, materiale, date, servicii) pot constitui ținta următoarelor amenințări: pierdere, respingere (necunoaștere), compromitere și corupere.

Securitatea sistemului informațional pentru securitatea națională depinde de dinamica sa, iar amenințările asupra acestuia sunt îndreptate împotriva structurilor organizatorice, echipamentelor, programelor de aplicație și sistemului de operare, materialelor utilizate în rețelele de calculatoare, informațiilor memorate pe diverse suporturi magnetice, hârtiilor de valoare aflate în sistem sau a serviciilor prestate de componentele acestuia.

Enumerarea principalelor măsuri de protecție a informațiilor¹³ în sistemele informaționale se prezintă în figura următoare:

¹³ *Information Protection Capabilities*, Joint Doctrine Encyclopedia, US Army, 1997.

Fig. 1. Principalele măsuri de protecție a informațiilor în sistemele informaționale

În general¹⁴, amenințările privind securitatea sistemelor informaționale și a informațiilor vehiculate prin acestea pot fi grupate astfel:

- pierderea unor echipamente sau componente fizice;
- respingerea serviciilor;
- folosirea neautorizată a echipamentelor;
- accesarea informațiilor clasificate;
- modificarea neautorizată a informațiilor;
- pierderea informațiilor;
- folosirea neautorizată a informațiilor;
- aflarea neautorizată a secretelor privind produsele software utilizate;
- modificarea neautorizată a programelor utilizatorilor;
- pierderea sau folosirea neautorizată a produselor software.

Perimetrul sistemelor informaționale, în care sunt păstrate și vehiculate informațiile clasificate, trebuie să fie zonat, în principiu, existând trei zone de securitate, anume: clasa I, clasa a II-a și zona administrativă.

¹⁴ D. Oprea, *op. cit.*, p. 38.

Se va organiza o evidență strictă asupra documentelor clasificate și a persoanelor autorizate care au avut acces la acestea, pentru a se evita compromiterea accidentală sau intenționată a informațiilor, organizându-se, în acest scop, monitorizarea lor continuă și neîntreruptă.

Preocupările pentru protecția informațiilor clasificate în sistemele informaționale s-au amplificat considerabil odată cu trecerea la prelucrarea automată a datelor, întrucât:

- densitatea informației este mult mai mare decât în sistemele clasice bazate pe hârtie, iar suporturile magnetice actuale (mai ales memory stick) cu capacități de ordinul zecilor de gigabaiți pot memora cantități foarte mari de informație, ce poate fi sustrasă cu relativă ușurință;
- dispărea transparența documentelor;
- accesarea datelor în sistemele de calcul moderne se poate efectua cu mai mare ușurință prin accesul neautorizat al unor persoane externe sau din cadrul organizației privind securitatea națională;
- eventualele atacuri cibernetice asupra sistemelor de calcul pe care sunt stocate informațiile sunt greu de depistat;
- remanenta suporturilor magnetice, după ce au fost șterse, poate constitui o cale sigură de a reface informațiile înregistrate anterior;
- existența în memoriile calculatoarelor a informațiilor de sinteză (agregate) cu valoare decizională ridicată permite obținerea prin activități criminale a unor date utilizabile direct de către adversari;
- comunicațiile și rețelele de calculatoare au devenit tot mai performante, dar prezintă și vulnerabilități însemnate, ceea ce permite ca atacurile informaționale asupra acestora să se poată efectua în principal prin acțiuni cibernetice din orice loc de pe globul pământesc;
- standardele de securitate a informațiilor în sistemele informaționale existente nu permit o protecție sigură a acestora și necesită cheltuieli foarte mari și specialiști cu înaltă calificare, măsuri care sunt greu de realizat.

Mecanismele de protecție utilizate în sistemele informaționale trebuie să fie cât mai simple, ușor de întreținut, să ofere un număr cât mai mic de erori sau alarme false și să demonstreze completitudine, caracterizată printr-o funcționare normală permanentă și corectă, prin oferirea răspunsurilor anticloate la înregistrarea unor intenții frauduloase. Mecanismul de protecție trebuie să aibă o perioadă cât mai mare de supraviețuire și să asigure permanent un nivel determinat al protecției. De asemenea, trebuie să ofere soluții de funcționare normală a echipamentelor sistemului informațional în situația întreruperii alimentării cu energie electrică a acestora, defectării sistemului de comunicații și variațiilor bruște ale temperaturii.

Apreciem că protecția componentelor sistemelor informaționale privind securitatea națională împotriva atacurilor informaționale, cu precădere împotriva

celor electronice și cibernetice, trebuia să constituie preocuparea principală a tuturor specialiștilor din domeniile informațiilor, comunicațiilor și informaticii, întrucât globalizarea amenințărilor la adresa acestora poate produce efecte dezastruoase, ce afectează grav securitatea națională.

De aceea, proiecția sistemelor informaționale privind securitatea națională trebuie să aibă în vedere ansamblul mijloacelor tehnice al celor trei componente principale ale acestora, anume:

- subsistemul de asigurare a informațiilor;
- subsistemul de comunicații;
- subsistemul rețelelor de calculatoare (informatic).

Subsistemul de asigurare (culegere) a informațiilor este cel care dă semnificația și importanța sistemelor informaționale, întrucât el furnizează materia primă (date și informații) care privește securitatea națională.

Mijloacele tehnice moderne utilizate pentru culegerea informațiilor sunt numeroase și se bazează pe utilizarea celei mai înalte tehnologii rezultată din simbioza electronicii, comunicațiilor moderne și informaticii. Ca urmare, ele prezintă anumite vulnerabilități care pot fi exploatate în cadrul războiului informațional al adversarilor potențiali (reali), prin atacarea lor fizică, electromagnetică sau cibernetică.

Scoaterea din funcțiune a unora dintre acestea poate cauza întreruperea unor fluxuri informaționale, datorită împiedicării funcționării surselor de informații, respectiv senzori, mijloace de ascultare și supraveghere, aparatură de goniometrare și de obținere a imaginilor etc. Principalul mijloc de protecție a acestora constă în paza și apărarea lor neîntreruptă, precum și dispunerea echipamentelor în locuri (spații) protejate față de impulsurile electromagnetice și energiile de mare putere.

• Protecția împotriva interceptării radiațiilor parazite

Radiațiile (emisiunile) compromițătoare sunt constituite din semnale neintenționate care, dacă sunt interceptate și analizate, asigură dezvăluirea conținutului informației transmise, recepționate, supuse prelucrării sau altor operațiuni în echipamentele sistemelor de comunicații și de calcul. Studiul efectuat asupra domeniului menționat este cunoscut sub denumirea de TEMPEST (Transient Electro Magnetic Pulse Emanation Standardizing), care definește ansamblul investigațiilor, studiilor și controlului asupra radiațiilor compromițătoare ale echipamentelor electronice.

Protecția¹⁵ împotriva interceptării și analizei radiațiilor parazite pe timpul funcționării acestora se realizează prin:

- diminuarea nivelului radiațiilor parazite până la valorile prevăzute prin standarde și norme de specialitate;
- limitarea accesului personalului neautorizat în raioanele de instalare a echipamentelor de comunicații și de calcul și eliminarea din aceste raioane a

¹⁵ AR 381-14(S), *Technical Surveillance Countermeasures and TEMPEST*, SUA, 1998

oricăror aparate capabile să înregistreze și să retransmită radiațiile parazite la distanțe convenabile adversarilor;

- măsurarea continuă a nivelului radiațiilor parazite în gamele de lucru ale echipamentelor de comunicații și adoptarea unor măsuri organizatorice și tehnice severe pentru eliminarea sau reducerea posibilităților de interceptare a acestora;

- pregătirea temeinică a personalului de exploatare asupra măsurilor de protecție a echipamentelor de comunicații și de calcul.

• Protecția fizică a personalului și echipamentelor tehnice

Protecția fizică reprezintă o componentă importantă a managementului sistemului informațional, care se realizează prin monitorizarea umană și/sau electronică a zonei protejate, folosirea de bariere și proceduri standardizate, chei de control, documente de acces specializate, iluminări și alte soluții care interzic accesul neautorizat.

În general, protecția fizică trebuie să asigure:

- securitatea personalului și compartimentarea strictă a accesului la echipamentele de comunicații și de calcul;

- protecția împotriva acțiunilor de spionaj, sabotaj, defectare și furt;

- reducerea expunerii la amenințări care pot cauza refuzul serviciilor sau alterarea neautorizată a informațiilor;

- controlul și supravegherea continuă a echipamentelor și a locurilor de lucru ale personalului (monitorizarea video);

- reinscripționarea cheilor de criptare după fiecare oprire a echipamentelor criptografice;

- asigurarea pazei neîntrerupte și apărării punctelor cheie ale sistemelor de comunicații și rețelelor de calculatoare.

Securitatea, din punctul de vedere al personalului, trebuie să aibă în vedere următoarele activități:

- selecția;

- verificarea prin prisma securității;

- supravegherea continuă;

- instruirea și conștientizarea.

Rezultă că protecția informațiilor și a sistemelor informaționale privind securitatea națională împotriva operațiilor informaționale ofensive ale adversarilor potențiali este o măsură defensivă absolut necesară în toate situațiile.

5. Concluzii și propuneri

Din tratarea teoretică a problematicii privind importanța doctrinară și acțională a războiului informațional în viziunea Alianței Nord-Atlantice și, implicit, în concepția de transformare a Armatei României, precum și a celei

referitoare la asigurarea informațională a securității naționale rezultă, evident, unele concluzii, esențializarea acestora permițându-ne să apreciem că:

- informația este, fără îndoială, un element esențial al factorului de putere, oricare ar fi domeniul de manifestare, dar nu este suficientă deținerea ca atare a acesteia, utilizarea ei oportună confirmând, de fapt, eficacitatea și puterea utilizatorului informațional;

- în contextul extrem de alert al noii revoluții informaționale, revoluție care, practic, determină libertatea neîngrădită a cunoașterii în geopolitica globalizării, războiul informațional reprezintă componenta sau, după caz, dominantă oricărei confruntări, indiferent de domeniul în care se manifestă: social, militar, economic, fizic etc.;

- în actualul context informațional global, dar și al unei acerbe competiții desfășurate la nivelul tuturor subsistemelor sistemului social global, inclusiv, evident, a celui militar, războiul informațional este, deopotrivă, omniprezent, inevitabil și continuu;

- scopul organic al războiului informațional, în oricare din formele sub care se poate desfășura operațional-ofensiv sau defensiv, constă în dobândirea superiorității informaționale, cu consecințe în afirmarea superiorității/victoriei în domeniul căruia îi este subsumat, în cazul nostru, cel privind securitatea națională;

- imposibilitatea practică de a-l limita în vreun fel, ca arie de desfășurare, spațialitate și obiectivele urmărite, indiferent de domeniul în care se manifestă și în care este utilizat, conferă războiului informațional atributele spațiale ale globalizării, putând considera, pe drept cuvânt, că este, deopotrivă, vector și consecință a acesteia;

- în ceea ce privește armele și tehnicile utilizate în războiul informațional, acestea nu au nicidecum un caracter imuabil, dincolo de cele deja consacrate, fiind posibilă, în circumstanțe imprevizibile, apariția unor „arme”, instrumente și tehnici necunoscute încă de ducere a războiului informațional, inclusiv prin utilizarea unor noi principii ale fizicii;

- din perspectiva împlinirii tehnologiei postmoderne, războiul informațional pune în evidență atât virtuțile incontestabile ale revoluției informaționale, cât și limitele acesteia în contextul înfruntărilor care o exprimă deopotrivă;

- războiul informațional și informația, în sensul cognoscibil al practicii umane, sunt unii dintre vectorii cei mai determinanți ai noii revoluții în afacerile militare;

- în asigurarea informațională a securității naționale, resursele informaționale au un rol decisiv, calitatea și oportunitatea acestora relevând capacitatea structurilor de informații ale statului, precum și nivelul de racordare instituțională la rigorile aplicate ale revoluției informaționale;

- conținutul informațiilor care alimentează afirmarea complexă a securității naționale este extrem de eterogen, practic nedefinit și neprincipializat doctrinar,

motiv pentru care, în perspectiva coagulării sistemice a acestei problematice, apreciem că este util să se procedeze la sistematizarea criterială coerentă a acestora;

- eficiența asigurării informaționale a securității naționale depinde, decisiv, de capacitățile decizionale ale structurilor instituționale împuternicite cu asemenea responsabilități;

- explozia informațională, fără precedent, ca amploare și anvergură, în istoria umanității, îngreuiază obținerea conținutului util al informațiilor prin care asigurăm securitatea națională, realitate care impune utilizatorilor avizați ai informațiilor dobândite, un discernământ profesional desăvârșit;

• **Pe baza concluziilor formulate în urma studiului multilateral al literaturii de specialitate considerăm că putem formula următoarele propuneri:**

- detalierea conceptului de război informațional, în accepțiunea utilizării sale pentru asigurarea securității naționale, în funcție de cele trei situații majore în care poate fi utilizat: la pace, în situații de criză și în caz de război;

- studiul sistematic al conținutului asigurării informaționale a securității naționale, cu luarea în considerație a tuturor domeniilor care contribuie la aceasta și a necesităților lor de informare, comandă și control, precum și a măsurilor de protecție a rețelelor de comunicații și de calculatoare aferente;

- includerea securității informațiilor printre prioritățile naționale;

- problematica războiului informațional să devină disciplină obligatorie de studiu în toate structurile de învățământ ale instituțiilor care răspund pentru securitatea națională;

- în cadrul măsurilor privind pregătirea țării pentru apărare (exerciții, aplicații etc.) să fie incluse și acțiunile de descoperire și contracarare a amenințărilor informaționale privind securitatea națională;

- studiul temeinic al normelor și instrucțiunilor NATO privind războiul informațional, de către toate structurile privind securitatea națională, în părțile ce le privesc;

- pregătirea personalului de informatică care exploatează rețelele de calculatoare ale structurilor din sistemul securității naționale pentru prevenirea și lichidarea atacurilor cibernetice;

- corelarea doctrinară și operațională a războiului informațional, ca formă a luptei armate, cu principalele forme de luptă utilizate în prezent, dar și cu legile și principiile luptei armate, avându-se însă în vedere și posibilitățile de utilizare independentă a acestuia;

- protecția împotriva amenințărilor informaționale să constituie o preocupare continuă a tuturor structurilor care răspund de securitatea națională, dar și a celorlalte organizații, atât pe timp de pace, dar mai ales în situații de criză și conflict militar;

- procurarea și dotarea cu mijloace moderne de război informațional defensive, dar și ofensive a principalelor structuri ale statului care răspund de securitatea națională.

- studierea acțiunilor de război informațional desfășurate în ultimele conflicte, inclusiv în cazul crizei din Ucraina cu implicarea masivă a Federației Ruse.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Constituția României*, Monitorul Oficial al României, nr. 233/1999;
- *** *Doctrina națională a informațiilor pentru securitate*, Editura SRI, București, 2004;
- *** *Doctrina pentru informații, contrainformații și securitate a armatei*, București, 2005;
- *** *Legea privind protecția informațiilor clasificate, nr. 182/2002*, publicată în M.Of. nr. 248/2002;
- *** *Legea privind securitatea națională a României nr. 51/1991*, publicată în M. Of. Nr. 163/1991;
- *** *Securitatea informațiilor*, Centrul de Expertiză în Domeniul Securității, București, 2008;
- *** *Sisteme informaționale – Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională*, Editura UNAp, București, 2007;
- *** *Strategia de securitate națională a României*, București, 2007;
- ALEXANDRESCU C. și alții, *Supremația electromagnetică*, Editura UNAp, București, 1999;
- ALEXANDRESCU C., *Amenințări informaționale asupra sistemelor de comandă și control în acțiunile militare moderne “SI-2007”*;
- ALEXANDRESCU C., Teodorescu C., *Războiul electronic contemporan*, Editura Sylvi, 1999;
- ALEXANDRESCU Gr., VĂDUVA Gh., *Infrastructuri critice: Pericole, amenințări la adresa acestora: Sisteme de protecție*, Editura UNAp, București, 2006;
- ANDERSON H. Robert, *Physical Vulnerabilities of Critical US Information Systems* (internet, Iaver May 03.pdf);
- BĂDĂLAN Eugen, *Securitatea României, actualitate și perspective*, Editura Militară, București, 2001;

- CONSTANTIN Alexandrescu, DECEBAL Iliana, CONSTANTIN Mincu, *Bazele matematice ale organizării sistemelor de transmisiuni*, Editura Militară, București, 1994;
- Dr. CONSTANTIN Mincu, Dr. GRUIA Timofte, *Compatibilitatea Sistemelor Radioelectronice*, Editura Olimp, București, 1999.
- ENSA Risk Management / Risk Assessment (European Network and Information Security Agency);
- EUROCOM D/1 Tactical Communications Systems. Basic Parameters 1986;
- FM 3-13 Information Operations: Doctrine, Tactics, Techniques and Procedures, US Army, 2003;
- FM 34-1 Intelligence and Electronic Warfare Operations, Headquarters Department of the Army, Washington DC;
- FRUNZETI Teodor, *Securitatea națională și războiul modern*, Editura Militară, București, 1999;
- HLIHOR C., *Geopolitica și geostrategia în analiza relațiilor internaționale contemporane*, Editura UNAp, București, 2005;
- ILIE Gh., STOIAN I., CIOBANU V., *Securitatea informațiilor*, Editura Militară, București, 1996;
- ISO/IEC 27001 Information Technology. Security Technique. Information Security Management Systems – Requirements.
- MINCU Constantin, GREU Victor, ROTARIU Costel, *Salt de frecvență și contrasalt de frecvență*, Editura Militară, București, 1998;
- MUREȘAN M., VĂDUVA Gh., *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura UNAp, București, 2005;
- TOFFLER Alvin și Heidi, *Război și anti-război*, Editura Antet, București, 1995;
- TOFFLER Alvin, *Powershift, puterea în mișcare*, Editura Antet, București, 1995.

Reviste de specialitate:

- Gândirea Militară Românească*, anii 2001-2014;
- Buletinul Universității Naționale de Apărare "Carol I"*, 2008-2014;
- Revista Forțelor Terestre*, anii 2005-2014;
- Impact Strategic*, anii 2006-2014;
- Revista de științe militare*, anii 2006 – 2014;
- Romanian Military Thinking Journal*, anii 2005 – 2014.

**VULNERABILITĂȚILE DEMOCRAȚIILOR OCCIDENTALE
VALORIFICATE DE JIHADIȘTI ÎN LUPTA
PENTRU INSTITUIREA CALIFATULUI MONDIAL**

**THE VULNERABILITES OF THE WESTERN DEMOCRACIES
EXPLOITED BY THE JIHADISTS IN ORDER TO INSTALL
THE WORLD CALIPHATE”**

*General (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU**

Rezumat: Jihadul islamic erodează lumea contemporană dar pentru a emite sentințe sau după caz, formule terapeutice se impune mai întâi cunoașterea maladiei.

Cuvinte-cheie: Califat; Jihad; Islam; UE; SUA.

Abstract: The Islamic Jiha erodes the contemporary world, but before passing sentences or, according to case, issuing healing prescriptions, knowing of the disease is needed.

Keywords: Caliphate; Jihad; Islam; European Union; United States of America.

Lumea după 11 septembrie este conștientă că securitatea va fi o „Lmarfă prețioasă, deci trebuie îngrijită, protejată, administrată dacă vrem să supraviețuim.”¹

Jihadul este o epidemie, un concept la care se raportează viața și siguranța lumii. Deviza lor este:

- Allah este ținta noastră;
- Profetul este modelul nostru;
- Coranul este conștiința noastră;
- Războiul sfânt este calea noastră;
- Martiriul este dorința noastră.

„Jihadul islamic erodează lumea contemporană dar pentru a se emite sentințe sau după caz, formule terapeutice se impune mai întâi cunoașterea maladiei”²

Pentru combaterea acestui fenomen complex, greu de descris, înțeles, se impune cu stringență analiza facilităților, avantajelor de care profită teroriștii, care

* Prof. univ. dr., Universitatea Biotera, email: rector@bioterra.ro.

¹ James Canton. *Provocările Viitorului. Principalele tendințe care vor reconfigura lumea în următorii: 5, 10, 20 de ani*, Ed. Polirom, București, 2010, p. 246.

² Dumitru Chican. *Jihad sau drumul spre Djana*. Ed. Corint, București 2011, p. 15.

pot avea chiar cetățenie americană, britanică sau franceză etc., trăiesc printre noi, sunt greu de identificat înainte de a se manifesta cu rezultatele știute.

Apreciem că cele mai importante facilități pentru teroriștii de orice orientare ar putea fi:

–Democrațiile sunt mai interesante pentru teroriști ca zone de acțiune decât regimurile autoritare, cu atât mai mult militare;

–Profită de avantajele oferite de unele frontiere ale statelor, mai puțin protejate, de unele materiale moderne, arme și explozibil de plastic greu de detectat etc.;

–Posibilitatea recurgerii la ADM, lumea modernă fiind foarte vulnerabilă la un simplu sabotaj de energie electrică, gaze naturale, apă etc.;

–Terorismul a devenit o meserie ca oricare alta „ba chiar din cele mai căutate în viitorul nu prea îndepărtat”³.

Pregătirea teroriștilor se desfășoară, după o severă selecție, în centre speciale aflate în multe state ale lumii: Afganistan, Sudan, Iran, Yemen, Libia, Siria, Irak, Pakistan etc.

Terorismul a devenit foarte vizibil prin consecințe și mediatizare excesivă mai ales în zilele noastre.

Structura piramidală de organizare a fost înlocuită în cele mai multe organizații, cu cea pe bază de celule, mai ușor de utilizat, mai greu de descoperit sau un sistem mixt.

Țintele s-au diversificat, constând în simboluri, așa cum a fost în SUA, Spania, Corsica, Rusia etc.:

- Ambasadele, reprezentanții acestor state;
- Clădiri administrative;
- Forțe de ordine, militare, ori de securitate;
- Instituții de presă;
- Simboluri politice;
- Lăcașe de cult, publice etc.

Specializarea (diviziunea muncii) în organizațiile teroriste:

- Supravegherea, culegerea de informații despre țintă;
- Valorificarea acestora;
- Transportul de arme, explozibili, bani etc.;
- Executarea propriu-zisă;
- Planificarea acțiunilor;
- Relația cu mass-media.

³ *Ibidem*, pct. 1.

Se vizează daune cât mai mari, în materiale și de vieți omenești pentru un impact mediatic cât mai mare.

SUA, Occidentul, alte state nu mai sunt niște fortărețe.

Inamicul, teroristul este prezent nicăieri și oriunde.

Proliferarea ADM și posibilitățile nonstatale să le procure, așa cum au încercat unii reprezentanți ai Al-Qaida.

Oricum lumea nu mai este cum a fost.

Răspunsurile la atacurile teroriste sunt diferite între SUA și UE.

Marea mobilitate și flexibilitate a noii organizări a teroriștilor creează mari probleme forțelor speciale.

Dialogul între religii și civilizații rămâne la stadiul de monolog despre dialog și de acestea profită jihadiștii.

Globalizarea fenomenului terorist.

Valurile de violență anticreștină din Orient în mod deosebit, dar și din Asia de est, din lumea musulmană.

Se profită de generațiile a doua sau chiar a treia, stabilite în Occident, precum și de atacurile comise de acestea.

Europa a devenit și convinge în continuare că este una dintre cele mai fertile pepiniere planetare de recrutare a islamiștilor în rândurile Al-Qaida.

De fapt imigrația merge împreună cu Jihadul Islamic, iar avertismentele unor oameni de seamă ai Europei, precum: G. Charles De Gaulle, Papa Ioan Paul al II-lea s-au concretizat puțin câte puțin. Numărul musulmanilor din Europa de Vest a crescut continuu, depășind 25-30 de milioane: Franța aproape 7 milioane, Germania = 6-7 milioane, Marea Britanie = 2,6 milioane, Italia = 1,5 milioane, Olanda, Belgia, Spania, la care se adaugă statele musulmane din Europa: Albania, Kosovo, Bosnia și alte state europene.

Islamul este a doua religie în Europa și în lume.

De mai mulți ani a luat ființă Al-Qaida Albă, prin recrutarea unor bărbați și femei europene, fără caziere, cu trăsături europene, inclusiv având pielea albă din Caucaz, Albania, Kosovo, Bosnia, Uzbekistan etc., pentru a se pierde relativ ușor în mulțimile din Occident și posibilitatea de a opera în voie în toată lumea.

O veritabilă economie a terorii, cu un PIB, până la 11 septembrie 2001 de 500 miliarde de \$, din care 1/3 din activități ilicite, criminale, răscumpărări de ostatici, droguri, prostituție etc.

Noi generații de jihadiști, convertiți relativ ușor la islam în Occident, inclusiv indivizi cu o stare materială destul de bună, o pregătire peste medie și relativ inteligenți formal în societățile europene.

Utilizarea curierilor transportatori de lichidități, cu utilizări și întâlniri tainice, chiar în lăcașe de cult, alte locuri publice.

Măsuri deosebite contrainformative, cu verificări la fiecare șase luni sau oricât este nevoie pentru descoperirea cârțișelor infiltrate în grupările teroriste.

Terroriștii mai profită și de alte minusuri din SUA și Occident, precum:

- Nevoia de armonizare a sistemelor juridice;
- Cooperarea diplomată;
- Relațiile public-privat;
- Securizarea frontierelor externe ale UE;
- Terorismul cibernetic etc.

Unele partide de guvernământ, ONG-uri din UE recomandă din nefericire unele măsuri aproape hilare în învățământul din Occident, cum ar fi: profesorii să evite autorii considerați ca ofensatori la adresa musulmanilor; sărbătorile musulmane să devină oficiale și pentru statele respective etc.

Organizațiile teroriste nu duc lipsă de candidați pentru îndeplinirea scopurilor presupuse, drept urmare mii de foști luptători din fostele armate combatante ale statelor care au luptat în Irak, Afganistan, Kosovo etc. s-au înrolat în unitățile așa zisului Stat Islamic.

Recruții acceptă înrolarea din motive personale sau de grup:

- Conflicte de natură etnică;
- Situația materială precară;
- Abuzuri la care au fost supuși;
- Pierdut rude apropiate;
- Fără niciun viitor;
- La îndemnul imamilor, al religiei în general.

Al-Qaida a profitat și de faptul că în zona Afganistanului de centru și de est, partea de vest a Pakistanului, s-au cultivat suprafețe mari de pământ cu maci, pe care îi transformă în heroină de înaltă puritate, o posibilitate excelentă de a procura banii necesari finanțării terorismului, în pregătire, asigurare logistică, executarea atentatelor etc.

Al-Qaida procură banii necesari și din tributul plătit de unele state din Orientul mijlociu și nu numai, pentru a împiedica Al-Qaida să înființeze celule teroriste pe teritoriul lor.

Țelurile Al-Qaida sunt mărețe și atrag aprobarea mujahedinilor:

- Înlăturarea de la putere a guvernelor islamice care au trădat și a celor moderate (Revoluțiile islamiste din Nordul Africii și Orientul mijlociu);
- Distrugerea Israelului și a SUA ca state;
- Abolirea granițelor actuale și formarea Califatului mondial, așa cum este prezentat în anexa 1.

Avantajele prezentate, din punct de vedere juridic, operativ, financiar, al secretizării etc., le conferă organizațiilor teroriste posibilitățile deosebite de a-și desfășura activitățile în numele democrațiilor din SUA și UE în mod deosebit.

La toate acestea se daugă ideologia și religia islamică, martiriul, Raiul, răsplata dată eroilor supremi, marilor ideologi ai Islamului: Ibn Khaldun (marele cărturar al lumii medievale), Sayyid Qutb, Maududi, care l-a influențat atât de mult pe Qutb, Khomeini, Abd al-Salam Faraj și Abdullah Azzam care împreună cu Osama bin Laden și Ayman al-Zawahiri au luptat împotriva URSS, ultimul trecând la conducerea Al-Qaida după uciderea „emirului Bin Laden”.

Osama aprecia că „în toată istoria Islamului nu există un singur exemplu de conviețuire pașnică între Islam și Occident”.⁴

Teroriștii au demonstrat încă o dată, dacă mai era nevoie, după comiterea atentatelor din 7 ianuarie 2015, la Paris, că imposibilul a devenit posibil și acesta în pofida Marșului solidarității din 11 ianuarie 2014, unde au participat peste 3,7 milioane de oameni, șefi de stat și de guverne, un front comun împotriva terorismului actual.

Așadar trebuie să învățăm să trăim cu teroriștii dar să nu uităm avertismentul dur al atacurilor teroriste prezentate mai sus, la adresa securității europene și mondiale.⁵

⁴ *Ibidem*, pct. 1, p- 211.

⁵ Anghel Andreescu, *Implicarea Organizației Atlanticului de Nord în managementul situațiilor de criză determinate de combaterea terorismului și a crimei organizate*, articol în „Revista Științe Militare”, nr.1/2015.

PLANUL AL-QAIDA

Este un plan detaliat, pe o perioadă de douăzeci de ani (2001 - 2020), despre cum se poate ajunge la *victoria finală*.

1. 2001 – 2003 = Trezirea
2. 2003 – 2006 = Descoperirea
3. 2006 – 2010 = Ascensiunea
4. 2010 – 2013 = Preluarea puterii
5. 2013 – 2016 = Nașterea Califatului
6. 2016 – 2020 = Victoria finală

- „Panorama”, Italia din 27.09.2006 – Marco De Martino

Titlu: „În 2020 Al-Qaida va cuceri lumea”

- Strategie pentru instruirea Împărăției lui Allah pretutindeni în lume (Proiect al Fraților Musulmani, Elveția 2002).

BIBLIOGRAFIE

- ANDREESCU Anghel, *Implicarea Organizației Atlanticului de Nord în managementul situațiilor de criză determinate de combaterea terorismului și a crimei organizate*, articol în „Revista Științe Militare”, nr.1/2015
- CANTON James, *Provocările Viitorului. Principalele tendințe care vor reconfigura lumea în următorii: 5, 10, 20 de ani*, Editura Polirom, București, 2010.
- CHICAN Dumitru, *Jihad sau drumul spre Djana*. Editura Corint, București 2011.

CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA PERSPECTIVA NATO ASUPRA RĂZBOIULUI HIBRID

CONSIDERATIONS REGARDING THE NATO PERSPECTIVE ON HYBRID WAR

*General de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA**
*Colonel drd. Valentin VASILE***

Rezumat: Pornind de la analiza sumară a strategiilor și a tacticilor folosite pe timpul conflictului din Ucraina, articolul prezintă principalele elemente constitutive ale războiului hibrid, așa cum sunt descrise în Declarația Summit-ului din Țara Galilor, din luna septembrie 2014, și în alte documente NATO.

Autorii relevă ca fiind definitorie pentru războiul hibrid utilizarea integrată a instrumentelor de putere non-militare (politice, diplomatice, economice, informaționale) pentru a substitui sau pentru a potența efectele operațiilor desfășurate de forțe paramilitare, speciale și convenționale. Pentru a-și îndeplini obiectivele, războiul hibrid valorifică diviziunile politice, sociale și interetnice, exploatează potențialul mișcărilor insurgente, care militează pentru autonomie largită sau pentru independență, și afectează în cele din urmă integritatea și suveranitatea statelor membre ONU, pacea și stabilitatea sistemului internațional.

Contracacarea războiului hibrid, ca și a oricărei alte forme de război, este posibilă, conchid autorii, prin respectarea strictă, de către toate statele, a Cartei Națiunilor Unite și a dreptului internațional - singura garanție a menținerii păcii și securității în lume.

Cuvinte-cheie: Summit NATO; Țara Galilor; război hibrid; elementele războiului hibrid; contracacarea războiului hibrid.

Abstract: From a brief analysis of the strategies and tactics used during the conflict in Ukraine, the article presents the main constituents of hybrid war, as described in the Wales Summit Declaration in September 2014, and in other NATO documents.

The authors note that the hybrid war is clearly defined by the integrated use of non-military instruments of power (political, diplomatic, economic, informational) to substitute or to achieve the full potential of operations carried out by paramilitary, special and conventional forces. In order to achieve its objectives, hybrid war leverages political, social and ethnic divisions, exploits the potential of insurgent movements striving for

* General de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA, membru Titular al AOȘ-R, vbuta49@yahoo.com

** Colonel drd. Valentin VASILE, valentinvasile@yahoo.com

greater autonomy or independence, and finally affects the integrity and sovereignty of the UN member states, peace and stability of the international system.

The authors conclude that, like countering any other form of war, countering hybrid war is possible by the strict adherence of all the states to the United Nations Charter and international law - the only guarantee of maintaining peace and security in the world.

Keywords: NATO Summit; Wales; hybrid war; hybrid war constituents; countering hybrid war.

Introducere

In anul 2014, agravarea situației de securitate, încălcarea suveranității și integrității teritoriale a Ucrainei ca urmare a recunoașterii de către Moscova a independenței Crimeei și a integrării acesteia în Federația Rusă, contestarea, inclusiv prin mijloace militare, a autorității guvernului de la Kiev în regiunile separatiste Donețk și Lugansk, au generat în spațiul public numeroase temeri și controverse asupra posibilităților de extindere pe teritoriul statelor membre NATO a unui nou tip de război, denumit hibrid.

Intensitatea dezbaterilor publice reflectă interesul constant al liderilor politici, al analiștilor politico-militari și al jurnaliștilor cu privire la războiul hibrid, la formele sale de manifestare, la strategiile și tacticile aplicate de Federația Rusă pentru sprijinirea formațiunilor secesioniste implicate în desfășurarea conflictului din Ucraina.

Demersurile întreprinse pentru definirea elementelor constitutive ale războiului hibrid relevau utilizarea a diferite instrumente de putere non-militare, aplicate coordonat, înainte, pe timpul și după încheierea operațiilor militare propriu-zise, în mod prioritar sau complementar recurgerii la forța armată. Panoplia de forme și mijloace atribuite războiului hibrid era completată astfel de folosirea simultană a presiunilor politice, economice și mediatice pentru a substitui operațiile militare sau pentru a potența efectul acestora, cu sprijinul formațiunilor paramilitare constituite din luptători autohtoni și de import.

Toate aceste considerații îl determinau pe fostul secretar general al NATO, Anders Fogh Rasmussen, să afirme în preliminarile Summit-ului din Țara Galilor, că războiul hibrid este „o combinație sofisticată de război convențional tradițional și de operații informaționale, în primul rând de dezinformare”¹, a cărui contracarare efectivă va necesita o abordare cuprinzătoare, globală, prin implicarea tuturor statelor aliate și partenerere.

¹ Traynor, Ian - *Ukraine crisis: NATO plans east European bases to counter Russia. NATO chief announces move in response to Ukraine crisis and says alliance is dealing with a new Russian military approach*, The Guardian, Wednesday, August 27, 2014, <http://www.theguardian.com/world/2014/aug/26/nato-east-european-bases-counter-russian-threat>

Războiul hibrid: strategii și tactici specifice

Evenimentele care au condus la anexarea Crimeei și Sevastopolului ca subiecte federale ale Rusiei, în martie 2014, și la apariția unor republici autonome autodeclarate în estul Ucrainei pe fondul unui sângeros război civil, din punct de vedere al modului de desfășurare și al succesiunii acțiunilor forțelor locale, sprijinite din exterior (inclusiv de militari fără însemne de identificare, celebrii „omuleți verzi”!) se diferențiază de invaziile clasice din Cehoslovacia și Afganistan. Desfășurate în stil sovietic, acestea au constat în introducerea rapidă în teatrul de operații, pe cale aeriană și terestră a unor grupări de forțe întrunite, dimensionate și echipate pentru a face față misiunilor și pericolelor estimate din zona de dislocare.

În Crimeea, protestele și demonstrațiile populației împotriva autorităților de la Kiev au fost însoțite de blocarea trupelor ucrainene în cazărmi, de preluarea controlului de către formațiunile separatiste asupra sediilor administrației de stat și ale mijloacelor mass-media, asupra căilor de comunicații, porturilor și aeroporturilor, obiectivelor și infrastructurilor esențiale. Aceste acțiuni au fost urmate în timp scurt de mobilizarea populației pentru a participa la un referendum local în sprijinul declarării independenței față de Ucraina și intrării Crimeei și Sevastopolului în compunerea Federației Ruse.

Amprenta militară a noului stil de intervenție este mult mai puțin pregnantă. Se caracterizează prin angajarea unor efective reduse (lideri și consilieri, echipe de forțe speciale), disimulate în rândul formațiunilor locale. La dispoziția acestora sunt puse tehnica și echipamentele militare (armament individual, piese de artilerie, rachete antitanc și antiaeriene, vehicule blindate, mijloace de comunicații, muniții, sprijin logistic și informativ) necesare pentru a le permite să lupte cu succes împotriva forțelor armate convenționale.

În plan politic, diplomatic și informațional, este negată implicarea militară proprie și, totodată, este afirmată disponibilitatea pentru dialog și pentru participarea la acțiuni cu caracter umanitar și de menținerea păcii. Sunt invocate necesitatea respectării prevederilor dreptului internațional și încălcarea acestora de către adversar, fiind solicitată intervenția organizațiilor de securitate regionale și internaționale. În plan economic sunt dispuse sancțiuni economice, concretizate în măsuri de închidere totală sau parțială a piețelor, de restricționare, condiționare sau interzicere a accesului la resurse, capitaluri, bunuri, servicii, echipamente și tehnologii, de reorientarea fluxurilor financiare, de creștere sau de scădere a prețurilor internaționale la materii prime, alimente, energie, petrol și gaze.

Observarea modului de desfășurare a conflictelor recente permite indentificarea tacticilor războiului hibrid, care constau în suprapunerea formelor și

modalităților de confruntare nonmilitară și militară. Aplicarea acestora reclamă sincronizarea operațiilor militare cu acțiunile întreprinse la nivelurile politic, diplomatic, economic și informațional, care exced competențele ministerelor apărării și ale structurilor militare. De aici și cerințele de pregătire și de desfășurare a operațiilor militare în baza unui plan care să prevadă necesitățile de coordonare și de sprijin din partea altor ministere, agenții guvernamentale și instituții civile.

Nu reprezintă o noutate faptul că războaiele sunt precedate și însoțite de forme și modalități de confruntare nonmilitară, aplicate gradual, preventiv sau ca măsuri de retorsiune, pentru a determina un stat să accepte anumite condiții și să adopte o anumită orientare politică. Subminarea poziției, blocarea sau reducerea posibilităților statului respectiv de a-și valorifica influența și atuurile de putere în relația cu alte state și în cadrul organizațiilor regionale/internaționale reprezintă modalități de presiune asupra conducerii sale politice, dar și modalități de modelare a comportamentului său ca actor al sistemului mondial.

De regulă, prevederile dreptului internațional sunt invocate pentru a susține legitimitatea acțiunilor proprii și ilegitimitatea acțiunilor adversarului.

Confruntarea în termeni juridici este însă mult mai complexă. În desfășurarea conflictelor pot fi identificate cazuri în care declararea disponibilității pentru negocieri a fost făcută doar în scopul obținerii unui capital de imagine. În practică se poate constata că derularea tratatelor a fost marcată de rea credință, prin falsificarea datelor, faptelor și probelor, prin amânarea nemotivată sau blocarea deliberată a acestora pentru a câștiga timpul necesar consolidării dispozitivului militar. Aplicarea defectuoasă, parțială, a prevederilor tratatelor bilaterale și/sau internaționale, din cauza unor false motivații, diferende și neconformități, accentuează neîncrederea dintre părțile antagonice până la nivelul declanșării sau reluării confruntării militare.

Intervenția în afacerile interne și destabilizarea unui stat pot avea ca principale linii de operații exploatarea divergențelor etnice, religioase, culturale, economice și regionale, compromiterea conducerii politice, incapacitarea instituțiilor administrative și preluarea controlului asupra unor resurse și industrii strategice deținute de acestea. Conduita politică a unui stat poate fi influențată prin modificarea prețurilor internaționale, prin stabilirea unor tarife care să determine accentuarea dependenței energetice, dezechilibrarea balanțelor de plăți, dezorganizarea economiei și creșterea șomajului, fluctuații ale cursului valutar, inflație galopantă și prăbușirea monedelor naționale, scăderea puterii de cumpărare și a nivelului de trai al populației. Amplificarea nemulțumirilor populației, susținută prin campanii de influențare în mass-media naționale și internaționale, are ca efecte consolidarea opoziției politice și radicalizarea mișcărilor extremiste, manifestări de nesupunere civică, proteste, demonstrații și confruntări cu forțele de

ordine. Pe fondul scăderii autorității statului se accentuează divergențele politice, interetnice și interconfesionale, premise favorizante ale manifestărilor autonomiste și secesioniste, inclusiv prin constituirea de grupuri de sprijin și de formațiuni paramilitare. Sunt pregătite astfel condițiile trecerii în etapa următoare, de confruntare armată, inițial cu forțele de ordine și, ulterior, cu unitățile militare ale statului expus destabilizării.

Lacunele și limitele convențiilor internaționale sau chiar inexistența unor reglementări acceptate și recunoscute de către toți actorii sistemului internațional cu privire la definirea/codificarea formelor de confruntare aflate sub limita beligeranței explică recrudescența folosirii acestora, ca alternativă la utilizarea forței militare.

Întrucât prevederile dreptului internațional interzic categoric recursul la forță și la amenințarea cu folosirea forței, este preferată angajarea indirectă în conflicte militare, prin intermediul unor terți – state sau organizații (aripi) militare/teroriste ale mișcărilor politice separatiste, constituite pe baze etnice, religioase, ideologice.

Astfel, în unele cazuri, limita beligeranței a fost depășită fără a se recunoaște explicit, prin înarmarea unor grupări paramilitare, insurgente, secesioniste, revoluționare sau contrarevoluționare, fără a se ajunge la declararea stării de război și la asumarea consecințelor acesteia - juridice, economice, sociale, de imagine și credibilitate internațională.

Construirea legitimității intervenției militare directe și/sau indirecte în alt stat are ca fundament invocarea unor situații, fapte și incidente care reprezintă amenințări la adresa păcii și securității naționale și regionale, gestionarea crizelor umanitare sau chiar solicitarea (invitația) guvernului din statul respectiv de a primi asistență militară externă din partea statului/statelor sponsor pentru a se menține la putere, pentru a impune și consolida un anumit regim politic.

Examinarea manifestărilor calde ale Războiului Rece relevă faptul că acestea au fost confruntări militare indirecte, prin interpuși, între principalii actori ai ordinii mondiale bipolare, care își disputau astfel controlul asupra zonelor de influență politică, ideologică, economică, militară. Modalitățile de intervenție și operațiile desfășurate, susținerea acestora prin ample acțiuni diplomatice în cadrul forurilor internaționale, dar și prin măsuri politice, economice și informaționale (sau propagandistice, dacă folosim un termen desuet) se suprapun conceptului războiului hibrid, inovator din punct de vedere al terminologiei, nu și al conținutului. Coreea, Vietnam, Angola, Nicaragua, Afganistan, Georgia, Irak, Siria și, nu în ultimul rând, Ucraina, sunt doar câteva spații de confruntare a intereselor strategice ale marilor puteri, în conjuncție cu interesele imediate ale actorilor locali și regionali. Confruntările respective, declarate sau nu ca războaie, întrunesc toate elementele atribuite - în unele bibliografii de actualitate -, războiului hibrid. Dintre

acestea, le menționăm pe următoarele: sprijinirea din exterior a partidelor politice și a formațiunilor militare insurgente (cu fonduri, instructori, echipament, armament și muniții); operații sub acoperire sau sub steag fals, desfășurate cu efective reduse din cadrul serviciilor de informații sau/și unităților de forțe speciale, cercetare și diversiune; lovirea unor obiective de importanță strategică în urma unor raiduri aeriene, bombardamente chirurgicale, blocarea căilor de comunicații prin distrugerea podurilor, minarea și distrugerea infrastructurilor portuare; propagandă specială sau operații informaționale pentru (de)motivarea și (de)mobilizarea populației, culpabilizarea conducerii și membrilor structurilor de ordine publică/forțelor armate din țara în care se intervine, dar și pentru legitimarea internațională a intervenției și consolidarea sprijinului populației proprii; presiuni politice, diplomatice, economice și militare, prin constituirea de alianțe și coaliții, condiționarea sau interzicerea accesului la resurse, embargou, mobilizarea parțială sau generală, exerciții și demonstrații de forță.

Ca studiu de caz, conflictul din Ucraina poate fi încadrat din mai multe perspective, pornind de la prevederile legislației naționale și ale dreptului internațional, de la analiza caracteristicilor unităților militare și formațiunilor paramilitare implicate, ale armamentului utilizat și a acțiunilor de luptă desfășurate, dar și de la analiza poziționărilor, intervențiilor și acțiunilor participanților indirecti, statelor vecine, organizațiilor politico-militare de securitate regionale și internaționale. Posibilitatea analizei conflictului dintr-o multitudine de perspective este prin ea însăși o dovadă a hibridității conflictelor contemporane, rezultat al combinării și integrării operațiilor militare propriu-zise cu acțiuni de sprijin, non-militare, desfășurate în principal în plan politic, diplomatic, economic și informațional.

Alianța Nord-Atlantică și războiul hibrid

Prevederile Articolului 5 din Tratatul Atlanticului de Nord, riposta colectivă în cazul atacării unei sau mai multor țări membre NATO și potențialul de descurajare al capacităților militare cumulate ale aliaților fac improbabilă o agresiune convențională majoră împotriva acestora, fără însă ca această eventualitate să poată fi total exclusă pe termen lung.

Securitatea țărilor aliate poate fi totuși afectată de o gamă largă de amenințări existente sau iminente, convenționale și neconvenționale, exercitate neordonat și independent sau coordonat și prin combinarea mijloacelor militare și a celor civile. Terorismul și sabotajul, criminalitatea organizată, migrația necontrolată a unor grupuri mari de populație ca urmare a conflictelor armate, reducerea critică a resurselor vitale, conflictele interetnice și interconfesionale,

mișcările insurgente și separatiste reprezintă amenințări reale sau potențiale la adresa intereselor Alianței Nord-Atlantice și ale statelor membre.

Preocupări pentru definirea amenințărilor neconvenționale, inclusiv cele de tip hibrid, se înregistrează și la nivelul NATO, răspunzând astfel dezideratelor valorificării lecțiilor identificate în misiunile aliate din teatrele de operații și elaborării unei doctrine destinate contracarării războiului hibrid. În acest sens, Grupul de lucru, organizat de NATO pe teme de planificare strategică și concepte, aproba în februarie 2010 următoarea definiție: „*amenințarea hibridă este cea care survine din partea oricărui adversar, actual sau potențial, state, entități non-statale și grupări teroriste, care are capacitatea, demonstrată sau probabilă, de a utiliza simultan și adaptativ mijloace convenționale și neconvenționale cu scopul de a-și îndeplini propriile obiective.*”²

Allied Joint Doctrine AJP-01(D), promulgată de Agenția de Standardizare a NATO la 21 decembrie 2010, recunoștea posibilă utilizare a amenințărilor hibride de către adversarii interesați să exploateze vulnerabilitățile Alianței, care își urmăresc obiectivele prin aplicarea unor strategii pe termen lung, centrate nu atât pe obținerea victoriei cât pe evitarea înfrângerii. Conform Doctrinei Întrunite Aliate AJP-01(D), analiza conflictelor contemporane probează „*existența a numeroase argumente în favoarea continuării procesului de estompare a limitelor dintre actorii statali și non-statali (grupări insurgente, teroriste sau infracționale), conducând la concluzia că NATO s-ar putea confrunta cu adversari capabili să utilizeze atât mijloace convenționale cât și neconvenționale. Amenințările ar putea fi compuse, atunci când actorii care le exercită acționează nesincronizat și neordonat, sau hibride, când sunt puse în practică simultan și coordonat de un anumit adversar.*”³

Contracararea amenințărilor hibride poate necesita intensificarea acțiunilor circumscrise comunicării strategice, absolut necesare pentru informarea rapidă, corectă și completă a opiniei publice, esențiale pentru motivarea adeziunii și câștigarea sprijinului populației, în primul rând din țările aliate și partenere. Utilizarea forței armate fiind insuficientă pentru contracararea cu succes a amenințărilor hibride, AJP-01(D) pledează pentru aplicarea unei abordări cuprinzătoare, care să valorifice potențialul celor patru instrumente de putere ale strategiei NATO – diplomatic, informațional, militar și economic.

² US Government Accountability Office - *Hybrid Warfare: Briefing to the Subcommittee on Terrorism, Unconventional Threats and Capabilities*, Committee on Armed Services, House of Representatives, GAO-10-1036R, Washington, September 10, 2010, p. 15, <http://www.gao.gov/products/GAO-10-1036R>

³ Allied Joint Doctrine AJP-01(D), December 2010, p. 2-6

Perspectiva americană asupra războiului hibrid se regăsește în documentele și în mesajele oficialilor NATO, pentru care „*amenințarea hibridă este un concept umbrelă, incluzând o varietate largă de circumstanțe și acțiuni ostile, printre care terorismul, migrația, pirateria, corupția, conflictele interetnice ș.a.*”⁴ Amenințările hibride provin de la actori asimetrice și non-statali, dar și de la actori statali. Adesea aceștia evită situațiile în care ar putea să le fie atribuite intenții ostile, precum și asumarea publică a organizării acțiunilor corespunzătoare amenințărilor hibride, motive pentru care recug la operații desfășurate în ascuns, prin intermediari, de forțe neidentificabile sau având o identitate falsă.

Introducerea sintagmei „război hibrid” în textul Declarației Summit-ului NATO din Țara Galilor reflectă circuitul ideilor din mediul academic militar, trecerea acestora din zona cercetării științifice în zona aplicativă, dar și solida conectare a NATO la școala doctrinară americană, transferul transatlantic al conceptelor, termenilor și definițiilor *Made in USA*.

Declarația Summit-ului NATO din Țara Galilor, adoptată în data de 5 septembrie 2014, specifică necesitatea adoptării măsurilor care să permită Alianței „*să abordeze eficient provocările specifice ale amenințărilor războiului hibrid, care implică utilizarea unei game largi de măsuri militare, paramilitare și civile, deschise și sub acoperire, într-o arhitectură cu un grad înalt de integrare.*”⁵ Declarația releva astfel identitatea elementelor cheie ale războiului hibrid: integrarea superioară, coordonarea și sincronizarea acțiunilor militare de tip clasic cu acțiunile de tip paramiliar, pe fundalul unor acțiuni de sprijin, desfășurate la nivelurile politic, diplomatic, economic, informațional, înainte de începerea ostilităților, pe timpul și după încetarea acestora.

Declarația Summit-ului NATO menționa ca esențială creșterea capacității Alianței de a dispune „*de instrumentele și de procedurile necesare pentru a descuraja și a răspunde eficient amenințărilor războiului hibrid, precum și de mijloacele de consolidare a forțelor naționale.*”⁶ Măsurile preconizate în acest scop se referă la eficientizarea comunicării strategice, la dezvoltarea scenariilor exercițiilor aliate cu luarea în considerare a specificului amenințărilor hibride, precum și la necesitatea îmbunătățirii schimbului de informații, optimizării proceselor de consultare politică și de coordonare internă pentru întărirea

⁴ Aaronson, Michael; Diessen, Sverre; De Kermabon, Yves; Beth Long, Mary; Miklaucic, Michael - *NATO Countering the Hybrid Threat*, PRISM, A Journal of the Center for Complex Operations, Vol. 2, no. 4, 09/2011, p.115, <http://cco.dodlive.mil/prism-volume-2-issue-4/>

⁵ *Wales Summit Declaration*, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales, September 5, 2014, pct. 13, http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?mode=pressrelease

⁶ Idem.

cooperării dintre NATO și alte organizații, conform deciziilor relevante adoptate în interesul prezervării păcii și al protejării securității statelor membre.

Liderii aliați participanți la Summit dispuneau consensual analiza de către structurile specializate ale NATO a caracteristilor războiului hibrid, identificarea posibilităților de prevenire și de contracarare a amenințărilor de tip hibrid, în același timp cu implementarea Planului de Acțiune al Alianței (*Readiness Action Plan*) pentru creșterea capacității de reacție a organizației și a statelor membre.

Declarația Summit-ului din Țara Galilor reliefa și necesitatea unei abordări transatlantice comune asupra subiectelor de interes pentru Alianța Nord-Atlantică și pentru Uniunea Europeană – apărarea cibernetică, proliferarea armelor de distrugere în masă, combaterea terorismului, securitatea energetică, securitatea maritimă, consolidarea capacităților de apărare și creșterea capacității de reacție rapidă, inclusiv pentru contracararea amenințărilor specifice războiului hibrid, corespunzător deciziilor NATO.

Subliniată în Declarație, importanța comunicării strategice în contracararea amenințărilor de tip hibrid este subliniată de planificatorii NATO, care consideră că războiul hibrid „*nu este un război al proiectilelor, este un război informațional*”⁷.

De aici și necesitatea amplificării impactului activităților de comunicare desfășurate în scopul sprijinirii politicilor, operațiilor și activităților Alianței, a căror legitimitate, înțelegere și acceptare de către opinia publică din țările membre condiționează materializarea obiectivelor statutare și de parcurs ale NATO. Doctrinar, comunicarea strategică își asumă coordonarea temelor și mesajelor distribuite în mediul informațional de instituțiile militare și civile, de liderii politici și militari, prin sincronizarea acțiunilor corespunzătoare domeniilor contribuatoare – diplomația publică, informarea și relațiile publice, operațiile informaționale.

Înființarea Centrului de Excelență pentru Comunicarea Strategică, în Letonia, răspunde cerințelor de optimizare a proceselor de comunicare și de coordonare a structurilor aliate și naționale, cu responsabilități în domeniile diplomație publică, informare și relații publice, operații informaționale, a căror activitate poate avea un impact semnificativ asupra mediului informațional în sensul promovării obiectivelor NATO, îmbunătățirii percepției publice asupra Alianței și contracarării propagandei ostile.

Această necesitate survine deoarece, în mod tradițional, comandamentele militare ale NATO acționează în baza unui mandat internațional limitat, conform doctrinelor și procedurilor operaționale aliate. Analizează situațiile de criză, planifică și conduc operații militare, acționează și reacționează în cazul unor amenințări militare clasice, efectuate de forțele armate ale adversarului, de formațiuni paramilitare și de

⁷ Traynor, Ian - Op.cit.

grupări insurgente. Comandamentele militare ale NATO nu dispun însă întotdeauna de cele mai adecvate instrumente pentru a aprecia corect impactul operațional al factorilor locali dintr-un teatru de operații. Dintre aceștia, caracteristicile populației (tradiții, credințe religioase, educație și cultură, etnii, antagonisme și resentimente istorice, xenofobie și intoleranță ș.a.) au fost adesea subevaluate, nu fără consecințe negative asupra îndeplinirii obiectivelor planificate ale operațiilor militare desfășurate de Alianță în Balcanii de Vest și în Afganistan.

Experiența conflictelor recente relevă necesitatea considerării atitudinii populației ca fiind de o importanță crucială pentru finalizarea cu succes a operațiilor militare. Cu atât mai mult atunci când sunt acompaniate de victime colaterale, de afectarea mediului de securitate și de deprecierea nivelului de viață, operațiile militare nu sunt acceptate fără rezerve de nicio comunitate, tradiționalistă sau modernă. De aceea, obținerea sprijinului populației este o condiție esențială pentru îndeplinirea obiectivelor operațiilor militare, pentru succesul operațiilor de contrainsurgență, de stabilizare și de reconstrucție.

Conștientizarea acestei cerințe – obținerea sprijinului populației, care nu poate fi îndeplinită exclusiv prin mijloace militare, fundamentează preocupările de susținere a operațiilor militare planificate și desfășurate de NATO prin acțiuni la nivelurile politic, diplomatic, economic și informațional. Considerarea acestora pe timpul proceselor de planificare operațională militară este necesară în vederea realizării sinergiei acțiunilor militare, politice, diplomatice, economice și informaționale, impunându-se integrarea și coordonarea lor atentă, caracteristică a abordării cuprinzătoare a NATO și opțiune viabilă de contracarare a amenințărilor de tip hibrid.

Elementele războiului hibrid în accepțiunea NATO

Așa cum reiese din Declarația Summit-ului NATO din Țara Galilor, războiul hibrid se caracterizează prin coordonarea acțiunilor desfășurate de forțele armate convenționale cu acțiunile forțelor paramilitare, atât în mod deschis cât și în ascuns, pe fundalul aplicării unor măsuri civile, la nivel politic, diplomatic, economic și informațional.

Prin urmare, capacitatea unor actori statali și/sau non-statali de a exercita amenințări hibride la adresa statelor membre NATO poate fi analizată pornind de la capacitatea acestora de a integra acțiunile forțelor armate convenționale cu cele ale forțelor paramilitare, cu acțiuni asumate și neasumate, desfășurate sub acoperire, în același timp cu recurgerea la măsuri politice, diplomatice, economice și informaționale.

Forțele armate convenționale

Armatele naționale, ca și forțele convenționale alocate unor coaliții, sunt pregătite și echipate pentru a îndeplini o gamă largă de misiuni: demonstrații de

forță; operații de embargou/blocadă, pentru a sprijini aplicarea setului de măsuri/sanctiuni politice și economice, în scopul constrângerii unui stat/grup de state să își modifice strategia, să accepte condițiile și să respecte regulile de conduită impuse de adversari; intervenția armată, inițierea și desfășurarea de operații militare; managementul situațiilor de risc chimic, biologic, radiații și nuclear (CBRN); voința și capacitatea de a participa la operații sub mandat internațional pentru impunerea, restabilirea și menținerea păcii; acordarea de asistență umanitară; evacuarea necombatanților/persoanelor afectate de calamități naturale; combaterea terorismului.

Forțele paramilitare

Constituite din voluntari, organizate, echipate și pregătite în mod similar unităților militare, formațiunile paramilitare locale pot acționa în sprijinul sau împotriva forțelor armate convenționale, în funcție de motivațiile celor care le-au constituit și care le încadrează. Fără a intra în compunerea forțelor armate convenționale și fără a beneficia oficial de sprijinul statului sponsor, formațiunile paramilitare pot participa la operații militare, îndeplinind misiuni de luptă sau de sprijin de luptă, paza obiectivelor și însoțirea transporturilor importante, asigurarea libertății de mișcare pe căile de comunicații.

Măsurile civile

Acțiunile de luptă și operațiile militare atribuite războiului hibrid se desfășoară pe fundalul aplicării unor măsuri civile, non-militare, la nivelurile politic, diplomatic, economic, informațional.

La nivel *politic*, pe timpul contactelor bilaterale, la activitățile desfășurate în cadrul multilateral, precum și prin intermediul unor intervenții publice sunt pregătite, anunțate și aplicate, după caz: sancțiuni, presiuni și promisiuni de sprijin; acordarea de sprijin, condiționat de acceptarea și de îndeplinirea unor cerințe; modificarea opțiunilor strategice, menținerea neutralității, intrarea sau ieșirea din alianțe și coaliții.

La nivel *diplomatic* se acționează pentru punerea în aplicare a deciziilor politice, se invocă respectarea dreptului internațional, se solicită trimiterea de observatori, efectuarea de analize obiective și aplicarea de sancțiuni de către instanțele internaționale.

Deciziile politice se concretizează la nivel *economic* sub forma sancțiunilor sau ajutoarelor economice, prin blocarea sau deschiderea unor linii de credit, suspendarea sau reluarea activităților comerciale, restricționarea accesului la tehnologii de vârf, la date și rezultate obținute în urma cercetării științifice, interzicerea accesului pe anumite piețe, condiționarea furnizării de energie electrică, gaze și petrol, resurse minerale ș.a.

La nivel *informațional*, actorii statali/non-statali recurg la campanii de propagandă pentru a prezenta opiniei publice interne și externe toate argumentele care pot contribui la justificarea acțiunilor proprii și care, totodată, pot afecta, legitimitatea statelor agresate.

Acțiuni deschise și sub acoperire

Coordonarea *acțiunilor deschise* (declarate și asumate) cu *acțiunile sub acoperire* (nedeclarate și neasumate, efectuate de personal al forțelor speciale sau de membri ai serviciilor de informații) vizează evitarea oprobiului opiniei publice interne și externe, protejarea propriei legitimități și a libertății de manevră ce decurge din aceasta, precum și prevenirea eventualelor sancțiuni internaționale, împiedicând identificarea și condamnarea ca stat agresor de către instanțele internaționale competente. Operațiunile desfășurate în scopul modificării conduitei politice a unei țări, cu implicarea populației civile în sprijinul sau împotriva unor formațiuni politice, inclusiv prin manifestări de nesupunere civică și violență stradală, completează portofoliul războiului hibrid.

Arhitectura cu grad înalt de integrare

Conjugarea principalelor linii de efort, corespunzătoare domeniilor de responsabilitate care revin contributorilor războiului hibrid, face ca întregul să fie mai mare decât suma părților sale. Coordonarea și integrarea acțiunilor forțelor armate convenționale, forțelor paramilitare, cu acțiunile deschise și sub acoperire, pe fundalul și cu sprijinul acțiunilor desfășurate la nivelurile politic, diplomatic, economic și informațional exprimă esența războiului hibrid, definită cu precizie în Declarația Summit-ului NATO din Țara Galilor.

Contracararea războiului hibrid

Contracararea amenințărilor specifice războiului hibrid depășește sfera de competențe, atribuții și responsabilități a structurilor militare. Această opinie era susținută de Anders Fogh Rasmussen, secretarul general al Alianței Nord-Atlantice în perioada 2009 - 2014, care afirma în luna august 2014 că: „*Va fi nevoie de mai mult decât de NATO pentru contracararea eficientă a unui astfel de război hibrid.*”⁸ Aserțiunea secretarului general NATO exprima de fapt îngrijorarea față de limitele exercitării efective a puterii militare și insuficiența răspunsurilor militare la amenințările de tip hibrid, contracararea războiului hibrid făcând necesară corelarea acțiunilor militare cu acțiunile specifice altor tipuri de putere – politică, economică, relațională, informațională.

O opinie similară era susținută și de Robert G. Bell, reprezentantul Secretarului Apărării SUA în Europa și consilier al Misiunii SUA la NATO, care remarca faptul că acțiunile militare desfășurate în estul Ucrainei se derulează după

⁸ Traynor, Ian - Op.cit.

„un model militar diferit, asimetric, de agresiune neatribuită, cu forțe surogat, sprijin ascuns, atacuri cibernetice, oameni în verde fără însemne militare, la care se adaugă campanii de propagandă și presiuni economice, politice, precum și presiune militară deschisă, inclusiv amenințarea cu opțiunea nucleară.”⁹

Oficialul american sublinia urgența stabilirii de către NATO a măsurilor necesare pentru contracararea războiului hibrid, prin actualizarea liniilor de acțiune politică și a planurilor de contingență, precizând capabilitățile, procedurile, forțele și mijloacele pe care Alianța trebuie să le dezvolte pentru creșterea capacității sale de descurajare și de răspuns în cazul manifestării unor amenințări de tip hibrid împotriva statelor membre. În mod evident, o capacitate de reacție rapidă a NATO se bazează pe creșterea capacității de colectare, procesare și analiză a informațiilor relevante, consolidarea securității frontierelor, creșterea capacității de acțiune a forțelor speciale, asigurarea protecției rețelelor de calculatoare și instruirea forțelor armate pentru a desfășura acțiuni de luptă specifice contrainsurgenței.

Sunt confirmate preocupările existente în acest sens la nivelul comandamentelor Alianței. Astfel, cu scopul de a exploata posibilitățile de contracarare a amenințărilor hibride, Comandamentul Aliat pentru Transformare (NATO Allied Command Transformation - ACT) a desfășurat în luna mai 2011 exercițiul experimental „*Countering Hybrid Threats*”¹⁰. Exercițiul, la care alături de militari au participat și aproximativ 100 de specialiști civili, a evidențiat faptul că abordarea cuprinzătoare oferă soluțiile cele mai adecvate pentru contracararea amenințărilor hibride, multidimensionale, care necesită mobilizarea tuturor resurselor aliate. Contracararea amenințărilor hibride nu se face exclusiv prin mijloace militare, ci se bazează pe coordonarea unui set mai larg de măsuri diplomatice, militare, economice, activități informative.

Principiul apărării colective, definitoriu pentru caracterul defensiv al Alianței Nord-Atlantice, este o confirmare a solidarității statelor membre și reprezintă fundamentul capacității de descurajare a NATO, cea mai veche și de succes organizație de securitate colectivă, având ca expresie juridică Articolul 5 din Tratatul Atlanticului de Nord.

Propaganda ostilă, influențarea agendei mass-media și subminarea autorității liderilor politico-militari, accentuarea neîncrederii în capacitatea de luptă a forțelor armate și în trăinicia alianțelor și acordurilor de apărare colectivă este o altă dimensiune a războiului hibrid, informarea corectă, completă și oportună a

⁹ Popescu, Luca A. - *Oficial SUA, despre amenințarea Rusiei asupra Europei: „Este adversarul atât de nesăbuit, încât să se ciocnească cu o forță militară a NATO?”*, Gândul.info, 9 august 2014, <http://www.gandul.info/international/oficial-sua-despre-amenintarea-rusiei-asupra-europei>

¹⁰ Miklaucic, Michael - *NATO Countering the Hybrid Threat*, 23 September 2011, <http://www.act.nato.int/nato-countering-the-hybrid-threat>

populației asupra tuturor aspectelor de interes public reducând sau anihilând impactul acțiunilor întreprinse de adversar în mediul informațional.

Alianța Nord-Atlantică este solicitată prin urmare să identifice cele mai adecvate modalități de contracarare a amenințărilor de tip hibrid sau asimetric, în cazul în care acestea ar fi puse în practică de un stat sau un grup de state împotriva membrilor Alianței.

Aplicarea măsurilor de reasigurare, revizuirea planurilor de contingență și operaționalizarea componentelor forței expediționare de reacție foarte rapidă a Alianței demonstrează voința politică și capacitatea militară a statelor membre de a recurge la apărarea colectivă, în cazul în care s-ar confrunta cu amenințări similare celor prin care se caracterizează conflictul din Ucraina.

Conform declarațiilor secretarului general al NATO, Rasmussen, în luna august 2014, înainte de Summitul NATO din Țara Galilor, rapoartele de analiză a situației din Ucraina, confirmate din surse multiple, indicau implicarea activă a Rusiei în sprijinul acțiunilor de destabilizare internă a statului ucrainean, desfășurate de formațiunile separatiste din provinciile Donețk și Lugansk.

Astfel, presiunile militare ruse constau în masarea forțelor sale militare în apropierea frontierei de stat cu Ucraina, dar și în trimiterea armament, muniții, luptători și instructori în sprijinul milițiilor separatiste, ale căror operații sunt susținute și în plan politic (prin declarații de sprijin), diplomatic (în organizațiile internaționale și prin acțiuni bilaterale) și mediatic, prin orchestrarea unor campanii de dezinformare.

Expunerea unui stat membru NATO la astfel de presiuni, amenințări și acțiuni militare, specifice oricărui tip de război (clasic, hibrid, asimetric), desfășurate de către un stat terț/coalitie/grup de state va determina aplicarea Articolului 5 din Tratatul Atlanticului de Nord, în acord cu principiile Cartei Națiunilor Unite, care prevăd și recunosc dreptul la apărare colectivă al statelor.

Indiferent de motivații, explicații și justificări, în absența unui mandat internațional, introducerea de militari și tehnică de luptă, declarat sau pe ascuns, pe teritoriul unui alt stat, pentru ocuparea totală sau parțială a teritoriului său și preluarea controlului de către entități politice și militare sprijinite din exterior, conform normelor dreptului internațional este definită invazie și necesită adoptarea de măsuri din partea organizațiilor internaționale de securitate.

În viziunea statelor Alianței, contracararea noilor tipuri de amenințări, asimetrice sau hibride, face imperios necesară adaptarea și flexibilizarea structurii de forțe, creșterea capacității de reacție rapidă, simultan cu utilizarea tuturor instrumentelor de putere, concretizată prin acțiuni coordonate, la nivelurile politic, diplomatic, economic și informațional, ale tuturor statelor membre și parteneri contribuitori la prevenirea și gestionarea crizelor.

Dreptul internațional are un rol esențial în contracararea amenințărilor și războaielor de orice tip. Respectarea ce către toate statele, fără nicio excepție, a

principiilor fundamentale ale dreptului internațional, consacrate în Carta Națiunilor Unite, este condiția supremă a menținerii păcii, securității și legalității internaționale.

Neamestecul în treburile interne și respectarea integrității teritoriale a statelor, nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forța, rezolvarea diferendelor dintre state prin mijloace exclusiv pașnice, respectarea cu bună credință a tratatelor internaționale, manifestarea egalității suverane a statelor și popoarelor, simultan cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului sunt principalele elemente constitutive ale construcției sistemului internațional, dar și garanția solidității acestuia. Ingerința în treburile interne ale statelor, recurgerea la forță sau la amenințarea cu forța contravin regulilor coexistenței pașnice și periclitează grav pacea, securitatea și legalitatea internaționale, afectează grav funcționalitatea sistemului politico-juridic internațional.

În temeiul principiului neamestecului în treburile interne, este interzisă ingerința, directă sau indirectă, în afacerile altui stat, recurgerea la măsuri economice, politice sau de altă natură, amenințarea cu utilizarea forței sau recurgerea la aceasta, prin intervenții militare pentru a determina un stat să renunțe la drepturile sale suverane de a-și stabili conduita politică în cadrul comunității internaționale.

Referitor la formele indirecte de intervenție în afacerile interne ale unui stat, lucrările de drept internațional precizează că „toate statele trebuie să se abțină de la organizarea, sprijinirea, pregătirea, finanțarea, încurajarea sau tolerarea de activități armate subversive sau teroriste destinate să modifice, prin violență, regimul dintr-un alt stat sau să intervină în luptele interne dintr-un alt stat.”¹¹

Intervenția în afacerile interne ale unui stat este posibilă în cazul în care acesta pune în pericol pacea și stabilitatea internațională, în condițiile prevăzute de Carta Națiunilor Unite. În baza rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU, statele membre pot aplica măsuri de constrângere, politice, economice și militare. Recurgerea la forța armată reprezintă nivelul maxim al angajării internaționale împotriva unui stat sau grup de state, cu scopul de a preveni amenințările la adresa păcii și a sancționa nerespectarea angajamentelor internaționale, cazurile de încălcare a păcii, crimele contra păcii și securității omenirii, între care, lucrările de drept internațional menționează: „agresiunea și amenințarea cu agresiunea; intervenția în treburile interne ale altui stat, pentru organizarea de activități subversive sau teroriste; stabilirea sau menținerea cu forța a unei dominații coloniale sau a altei dominații străine; actele de genocid; actele de apartheid; încălcările sistematice sau masive ale drepturilor omului, constând în omucidere intenționată, tortura, plasarea sau menținerea unei persoane în stare de sclavie, servitute sau muncă forțată, persecutarea pentru motive

¹¹ I. Diaconu, I. – *Curs de drept internațional public*, Casa de editură și presă „Sanșa”, București, 1993, p. 280.

*sociale, politice, rasiale, religioase sau culturale ori deportare sau transferul forțat de populații; crimele de război de o gravitate excepțională între care folosirea de arme ilicite, folosirea de metode sau mijloace de război concepute pentru a cauza daune întinse, grave și durabile mediului natural; distrugerea pe scară largă a bunurilor civile; recrutarea, utilizarea, finanțarea și instruirea de mercenari; actele de terorism internațional; traficul ilicit de stupefiante; comiterea de daune deliberate și grave mediului.*¹²

În încercarea de a descuraja participarea indirectă la ostilități sau la acte plănuite de violență, care sunt considerate infracțiuni, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a adoptat la 4 decembrie 1989 *Convenția internațională împotriva recrutării, folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor*¹³, prin care se solicita statelor membre să nu recurgă la recrutarea, finanțarea, instruirea sau folosirea de mercenari pentru a-și îndeplini obiectivele politice și militare. Convenția reprezintă dezideratul ONU de a facilita cooperarea dintre statele membre pentru a preveni și a pedepsi asemenea infracțiuni, ca și tentativa și complicitatea la acțiuni de natură să prejudicieze pacea și securitatea internațională, afectând egalitatea suverană, independența politică și integritatea teritorială ale statelor, precum și dreptul la autodeterminare al popoarelor.

Deși *Convenția internațională împotriva recrutării, folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor* este în vigoare de la 20 octombrie 2001, ratificarea acesteia de către toate statele membre ONU se dovedește a fi un proces dificil, nefinalizat până în prezent.

Concluzii

Apartenența la NATO și existența unui atac armat întreprins de un agresor identificat împotriva unuia sau mai multor membri ai Alianței sunt principalele condiții pentru invocarea Articolului 5 din Tratatul Atlanticului de Nord. Articolul 5 constituie esența garanțiilor de securitate pe care statele semnatare și le acordă reciproc, convenind asupra faptului că „... un atac armat împotriva uneia sau mai multora dintre ele, în Europa sau în America de Nord, va fi considerat un atac împotriva tuturor și, în consecință, sunt de acord că, dacă are loc asemenea atac armat, fiecare dintre ele, în exercitarea dreptului la auto-apărare individuală sau colectivă recunoscut prin Articolul 51 din Carta Națiunilor Unite, va sprijini Partea sau Părțile atacate prin efectuarea imediată, individual sau de comun acord cu celelalte Părți, a oricărei

¹² Ibidem, p. 263

¹³ *International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries*, UN General Assembly, A/RES/44/34, 4 December 1989, <http://www.un.org/documents/ga/res/44/a44r034.htm>

acțiuni pe care o consideră necesară, inclusiv folosirea forței armate, pentru restabilirea și menținerea securității zonei nord-atlantice.”¹⁴

Aplicarea Articolului 5 în cazul în care un stat membru este expus unui război hibrid caracterizat de „... utilizarea unei game largi de măsuri militare, paramilitare și civile, deschise și sub acoperire, într-o arhitectură cu un grad înalt de integrare”¹⁵ depinde de posibilitatea identificării agresorului și a caracterului deliberat ostil al acțiunilor acestuia.

Amenințările hibride, războiul hibrid nu sunt altceva decât o nouă denumire a unor practici subversive mai vechi, asociate războiului clasic. Demonstrarea acestei afirmații poate fi susținută de numeroase exemple din perioada Războiului Rece. Manifestările sale cald-fierbinți au conturat precis faliile geopolitice și zonele de influență ale principalilor actori ai ordinii bipolare, fiindacompaniate de sancțiuni și blocade economice, de limitarea și interzicerea accesului la tehnologii, de intervenția în afacerile interne ale altor state prin aplicarea coordonată a unor presiuni politice, diplomatice, economice, juridice și informaționale.

Privind retrospectiv, decesul Războiului Rece nu a condus în mod necesar la consolidarea ordinii internaționale, a organizațiilor și a sistemelor de securitate colectivă. Dimpotrivă, standardele duble în tratarea unor crize și secesiuni invalidează rezultate și acorduri subsumate Procesului Helsinki, iar accentuarea disensiunilor dintre principalii actori internaționali, cu drept de veto în Consiliul de Securitate al ONU, conduc inevitabil la blocarea mecanismelor de securitate colectivă.

Întrucât recurgerea la forță și la amenințarea cu forța – războaiele de agresiune în accepțiunea lor clasică – au fost și sunt interzise, condamnate și descurajate de normele de drept internațional definite în Carta Națiunilor Unite și în documentele subsecvente acesteia, conflictele între state se manifestă tot mai mult nedeclarat, ambiguu și disimulat, sub limita beligeranței.

În încercarea de a preveni, elimina sau reduce posibilitatea de a fi identificate ca agresor, statele evită să recurgă la utilizarea mijloacelor militare clasice în favoarea unor noi forme, mijloace și modalități de acțiune nonmilitare, pentru promovarea propriilor interese politice, economice, teritoriale, sociale și de imagine.

Statele majore și unitățile luptătoare, comandantii și specialiștii militari, a căror pregătire are ca dimensiuni principale utilizarea manevrei și a capacităților de lovire în scopul neutralizării, nimicirii și distrugerii inamicului, nu dispun de cele mai adecvate instrumente de a răspunde unor amenințări nonmilitare, în principal informaționale și economice. În astfel de cazuri folosirea forței armate se poate dovedi chiar contraproductivă, întrucât oferă adversarului posibilitatea de a-și

¹⁴ The North Atlantic Treaty, Washington D.C. – 4 April 1949, Article 5, http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm?

¹⁵ *Wales Summit Declaration* - Op.cit.

legitima acțiunile și de a adopta măsuri în oglindă, având ca finalitate escaladarea violențelor.

Abordarea interdepartamentală presupune valorificarea capacităților diferitelor ministere, instituții și agenții guvernamentale, militare și civile, în scopul facilitării îndeplinirii obiectivelor politico-militare. Strategiile guvernamentale integratoare, coordonarea acțiunilor militare și nonmilitare, letale și nonletale, sunt sau ar trebui să fie luate în considerare în doctrinele militare, în cadrul pregătirii de comandament, pe timpul proceselor de planificare operațională și în planurile de operații.

Dincolo de perdeaua de fum a propagandei, de dramatismul situațiilor individuale ale beligeranților și de dificultățile de prognozare a evoluțiilor din Donbas, indiferent de etichetele care îi sunt atribuite, conflictul din Ucraina este un test pentru capacitatea comunității internaționale, a tuturor statelor, inclusiv a celor direct implicate, de a se solidariza rațional și a demonstra că pacea este posibilă.

BIBLIOGRAFIE

Doctrine, manuale, convenții, texte oficiale:

Allied Joint Doctrine AJP-01(D), December 2010.

Hybrid Warfare: Briefing to the Subcommittee on Terrorism, Unconventional Threats and Capabilities, US Government Accountability Office, Committee on Armed Services, House of Representatives, GAO-10-1036R, Washington, 10 September 2010.

International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries, United Nations General Assembly, A/RES/44/34, 4 December 1989.

NATO Wales Summit Declaration, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales, 5 September 2014.

The North Atlantic Treaty, Washington D.C. – 4 April 1949.

Reviste, studii de specialitate, articole:

AARONSON Michael, DIESEN Sverre, Yves de KERMABON; BETH LONG Mary, MIKLAUCIC Michael, *NATO Countering the Hybrid Threat*, PRISM, A Journal of the Center for Complex Operations, Vol. 2, no. 4, 09/2011.

MIKLAUCIC Michael, *NATO Countering the Hybrid Threat*, 23 September 2011,
<http://www.act.nato.int/nato-countering-the-hybrid-threat>

POPESCU A. Luca, *Oficial SUA, despre amenințarea Rusiei asupra Europei: „Este adversarul atât de nesăbuit, încât să se ciocnească cu o forță militară a NATO?”*, Gândul.info, 9 august 2014,
<http://www.gandul.info/international/oficial-sua-despre-amenintarea-rusiei-asupra-europei>

TRAYNOR Ian, *Ukraine crisis: NATO plans east European bases to counter Russia. NATO chief announces move in response to Ukraine crisis and says alliance is dealing with a new Russian military approach*, The Guardian, Wednesday, August 27, 2014.

Cărți:

DIACONU Ion, *Curs de drept internațional public*, Casa de editură și presă Șansa SRL, București, 1993.

VIITORUL SOCIAL – ÎNTRE SEMNALIZĂRI ACADEMICE ȘI STRATEGII PRECISE DE ANGAJARE

ACADEMIC DEVELOPMENTS AND CLEAR ENGAGEMENT STRATEGIES IN THE FUTURE OF THE SOCIETY

*General de brigadă (r) prof. univ. dr. Mircea UDRESCU**
*Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU***

Rezumat: Evenimente ale prezentului social sunt deseori explicate și prin prisma unor profeții sau sunt prezentate drept urmare a modului în care se urmărește implementarea unor principii de conviețuire socială, general acceptate sau impuse de structuri de grup. Primele au mai mult încărcătură academică și emoțională, pe când cele impuse de grupuri vremelnice constituie vizează un interval mai mic de timp, dar presupun o angajare socială concretă. Ca atare, viitorul social al națiunilor se produce între previziuni academice, ce apar ca semnale de atenționare, și strategii de angajare, ce exprimă responsabilități sociale extrem de concrete.

Cuvinte-cheie: strategie; securitate; responsabilitate; stat; națiune; organizație; planificare; conducere.

Abstract: The actual events in our society are often presented from either a prophecy perspective or expressed as a result of the way the principles our society are implemented in our social life.

Keywords: strategy; security; responsibility; state; nation; organisation; planification; command.

Viitorul – ca semnal de atenționare. Se pare că omenirea a fost însoțită de profeții asupra viitorului său, ca urmare și acum se mai fac

* Membru titular al AOȘR, Secția de științe militare; Universitatea Artifex, București; tel.: 0722 626 244

** Prof. univ. asociat al Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru asociat al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru supleant în Consiliul Director al Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza”, vicepreședintele Asociației Absolvenților Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru în consiliul editorial și redactor al Revistei de Științe Militare, email: esiteanu@yahoo.com.

trimiteri la previziunile mayașe sau la cele ale lui Nostradamus. Evenimente ale prezentului social sunt deseori explicate și prin prisma unor profeții ce încă înflăcărează imaginația.

În plină reconfigurare a spațiilor de influență și de retrasare a granițelor statale, în avantajul învingătorilor din primul război mondial și oarecum în sfidarea elementelor autohtone, prin 1926, francezul Henri Massis, bun cunoscător al culturii arabe, a scris o lucrare profetică, intitulată *Apărarea Occidentului*, în care atenționa asupra faptului că religia arabă și musulmană nu lasă nepedepsită aroganța noilor stăpâni și, mai devreme sau mai târziu, Occidentul va avea de înfruntat furia Orientului. În replică, tot un francez, Rene Guenon, analizând tendințele politice ale vremii, a scris lucrarea *Criza lumii moderne*, în care aprecia că Occidentul nu trebuie să se teamă de Islam, ci de propriile lui interese, ca atare, Occidentul să fie atent la dușmanul din interiorul granițelor sale, nu la cel ce se găsește în cultura islamică, destul de departe și insuficient înzestrat tehnologic. Oricum, se pare că ambii scriitori se pot lăuda acum cu profeții ce s-au adeverit: Occidentul a fost pus în pericol de forțe din interior, responsabile de cea de-a doua conflagrație mondială, adeverind astfel prezicerile lui Rene Guenon, dar este amenințat chiar la el acasă de Orient, prin acte teroriste, ceea ce ne îndreptățește să afirmăm că și prezicerile lui Henri Massis se adeveresc, din moment ce fanatici islamiști au distrus turnurile gemene din New York, au făcut să explodeze bombe la acțiuni sportive de anvergură, au aruncat în aer trenuri cu pasageri, au atacat ambasade, au mitraliat cetățeni francezi în redacțiile unor publicații etc.

Pe timpul războiului rece au apărut numeroase previziuni care dădeau ca învingătoare o parte sau alta, argumentele de bază constând preponderent în forța militară a celor două sisteme, dar și în considerente de ordin politic. Dincolo de acestea, au existat și gânditori care au prefigurat viitorul, făcând abstracție de natura politică predominantă. Astfel, după anii 1970, Alvin Toffler a devenit foarte cunoscut prin faptul că și-a asumat riscul de a anticipa schimbările sociale globale prin prisma mutațiilor calitative tehnologice, în lucrări de genul *Șocul viitorului*, *Al treilea val*, *Powershift*, *Război și antirăzboi*, *Spasmul economic etc.*. Acesta ne-a prevăzut un viitor al schimbărilor comportamentale generate de profunde descoperiri în rândul științelor cu aplicabilitate imediată, proiectând o omenire stresată din cauza posibilităților de a nu mai stăpâni schimbarea tehnologică, sugerând a fi necesar să se facă adevărate revoluții în sistemele de educare. Sintetizând informații din domenii disparate, ca psihologia, economia, tehnologia, biologia și istoria, lucrările de mai sus au propus moduri surprinzătoare de a gândi viitorul omenirii. Pentru Toffler era evident că, atât societatea capitalistă, cât și societatea socialistă treceau printr-o criză generală, ceea ce îi permitea să vestească societatea specifică celui de *Al treilea val*. Despre această nouă societate, nu se știa

să afirme că "Nu-mi imaginez lumea viitoare ca scutită de conflicte, nici procesul de a ajunge la ea. Dimpotrivă, consider că intrăm într-o perioadă de aprige conflicte sociale și politice [...] un val de schimbări măturând o întreagă societate...un întreg lanț de schimbări asociate, care se stimulează una pe alta și se accelerează reciproc, împingând sistemul într-o direcție care se poate defini."¹

John Naisbit, analizând mutațiile previzibile din interiorul ambelor sisteme sociale puternic antagoniste, a sistematizat următoarele tendințe majore, astfel: de la societatea industrială la societatea informațională; de la tehnologia forțată la înalta tehnologie – înalte reacții compensatoare; de la economia națională la economia mondială; de la perspectiva pe termen scurt la perspectiva pe termen lung; de la centralizare la descentralizare; de la ajutorul instituțional la autoajutorare; de la ierarhii către rețele; de la democrația reprezentativă la democrația participativă; de la nord către sud; de la opțiunea exclusivă la opțiunea multiplă.² Oricum, se pare că la începutul anilor 1980, nu se întrededa dispariția sistemului social socialist, deși se explicau megatendințe ale evoluțiilor generale.

În plan politic, ambele sisteme politice antagoniste – capitalismul și socialismul -, se angajau să coexiste pașnic, dar se întreceau în a prezice că dispun de resurse de stăpânire a fenomenelor respective de generare a schimbărilor și, pe acest fond, asigurau componenta socială proprie de strategii victorioase.

Anul 1989 a pus omenirea în fața unui fapt împlinit, căderea comunismului și victoria capitalismului, ca purtător declarat al libertății sociale, prosperității și democrației. În jurul ideilor de viitor al celor două sisteme politice s-au făcut numeroase previziuni, însă puține au îndrăznit să se angajeze la un asemenea deznodământ. Capitalismul a devenit învingător prin sucombarea din interior a socialismului, evitându-se orice formă de apocalipsă nucleară.

Încă nu se sărbătorea cum se cuvine victoria capitalismului, când, pe actualitatea conflictuală Est-Vest, Francis Fukuyama a lansat pe piață cartea *Sfârșitul istoriei și ultimul om*, care s-a bucurat de o largă audiență. Se sugera faptul că, prin victoria capitalismului, omenirea a atins o stare providențială de echilibru, democrația occidentală și principiile de viață capitaliste fiind în măsură să asigure pacea și prosperitatea planetară. Se inocula astfel ideea unui viitor social stăpânit numai de principiile competitivității, în care pericolele unor războaie nimicitoare nu se mai justificau .

Mirajul unei conviețuirii pașnice între națiuni a fost tulburat de Samuel Huntington, în anul 1996, prin lansarea cărții *Ciocnirea civilizațiilor*. În viziunea acestuia, geografia geopolitică se găsește sub presiunea unei geografii geoculturale,

¹ Alvin Toffler, *Previziuni și premise*, Editura Antet, București, 1996, p. 203.

² John Naisbitt, *Megatendințe*, Editura Politică, 1982.

care nu este exclus să nu genereze conflicte de mici sau mari dimensiuni. Interesant este faptul că distinsul autor dezvoltă un adevărat mix geocultural, punând față în față cultura occidentală cu cultura estică, fostă socialistă, cultura de sorginte catolică cu cea de sorginte ortodoxă, cele două culturi creștine cu cultura islamică ș. a. m. d., ciocnirea civilizațiilor fiind mai probabilă la zonele de graniță, acolo unde, în timp, s-au produs transferuri de civilizație, formând comunități pe spații geografice ce se găsesc de acum sub o altă atracție culturală. În încercarea de a descifra sensurile și ascunzăturile acestui demers cultural s-au angajat o mulțime de oameni de cultură, printre ei regăsindu-se și fostul papă Ioan Paul al II-lea, care a apreciat cartea ca fiind "[...] o lucrare neconvingătoare, trasând frontiere de nedepășit între mentalitatea occidentală și cea orientală."³ Desigur, respectatul conducător al Bisericii catolice a putut să considere lucrarea ca fiind neconvingătoare, deoarece era de neconceput ridicarea unui zid între mentalitățile occidentale și cele orientale, dar din moment ce s-au definit și anumite interese politice, omenirea a privit îngrozită la dramele sociale din fosta Iugoslavie, din zonele ex-sovietice, din Africa, din Asia ș.a.m.d.

Numai că ciocnirea periferică a civilizațiilor, susținută de Samuel Huntington a căpătat noi dimensiuni prin acțiunile teroriste din SUA, Spania, Anglia, Rusia, Franța etc. Civilizațiile culturale stelare, dezvoltate în interiorul unor culturi predominante, se caracterizează prin ceva esențial ce, pe fondul unor nemulțumiri față de culturile majoritare social, generează acțiuni tragice, în urma cărora se înregistrează zeci, sute și mii de morți nevinovați. Actele teroriste ce au dus la distrugerea turnurilor gemene din SUA, în 2001, au declanșat o adevărată cruciadă antiteroristă, de pedepsire a unor state ca Iraq și Afganistan, la care au contribuit cu forțe și fonduri multe alte state. În fond, minorități culturale, puternic susținute politic din exterior, au devenit puternice centre de destabilizare socială.

Împotriva evidenței, prin anul 2005, când cruciada din Afganistan și Iraq sugera victoria Occidentului asupra Orientului, Thomas L. Friedman a lansat cartea *Pământul este plat, o scurtă istorie a secolului XXI*. Și aceasta a fost o lucrare bine primită de publicul de pretutindeni, deoarece argumenta în direcția eliminării stărilor conflictuale distructive mondiale, prin faptul că geoculturile și statele politice au fost deja depășite de vectorii globalizării economice, globalizare ce conduce la diluarea frontierelor teritoriale, circulația monedei, capitalurilor și forței de muncă constituind noile forțe ale viitorului social. Ca atare, ni s-a sugerat o metaforă a schimbărilor în curs, prin sintagma *mapamondul aplatizat*, care ar prezenta o victorie a globalizării economice în raport cu frontierele învechite. Idealismul unei lumi unite și conduse prin proces de globalizare, susținută și de victoria capitalismului asupra socialismului sunt fundamente ale politicii americane actuale, care lasă să se înțeleagă că lumea are deja un conducător ce trebuie respectat.

³ Caius Ciorean, *Vânătorii de viitor*, articol, Sinteza, nr. 12, ianuarie 2015, p. 98.

Mult mai convingător în a susține excepționalitatea SUA în lume ne apare George Friedman, cu volumul său *Următorii 100 de ani*, apărut în 2009, care prevede că secolul XXI va fi secolul puterii SUA, așa cum începutul secolului XX a fost al dominației europene. Se aduc argumente precum că SUA sunt prea puternice pentru a mai putea fi concurate de alte state, fie ele chiar și emergente; Rusia, China, Japonia, Brazilia, Mexic etc. sunt țări ce nu vor putea revendica rolul de lider mondial, cel puțin în acest secol.

Spre deosebire de Thomas L. Friedman, care a descris un viitor descătușat de victoria globalizării asupra frontierelor, Robert D. Kaplan, prin *Răzbumarea geografiei*, carte apărută în 2012, ne propune încă o reactualizare a frontierelor politice, ca o înțeleaptă construire a viitorului. Indiferent de succesele globalizării economice, natura politică a frontierelor constituie structura de rezistență în configurarea viitorului. Aceste considerente se sprijină pe fapte concrete care au angajat statele în conflicte actuale, unele extrem de imprevizibile prin consecințe, așa cum se prezintă situațiile din spațiul ex-sovietic, din cel al nordului Africii și din Orientul Apropiat.

Destul de tranșant în ceea ce privește rostul SUA în lumea aceasta globalizată ne apare Zbigniew Brzezinski, pentru care "...puterea Americii, bazată preponderent pe afirmarea principiului suveranității naționale, reprezintă astăzi cea din urmă garanție a stabilității globale; totodată, societatea americană stimulează acele tendințe sociale universale care diluează suveranitatea națională...Toate acestea conferă Americii o influență politică internațională fără egal. La bine și la rău. America dă tonul, și nici un rival nu se arată la orizont."⁴ Ca atare, se găsește de cuviință ca, pe măsură ce se slăbește securitatea celorlalte state, "America are dreptul de a dori mai multă securitate pentru ea decât orice alt stat. Are nevoie de forțe capabile de desfășurare internațională. Trebuie să-și întărească abilitatea de a culege informații (mai degrabă decât să irosească resurse cu imensa birocrăție a securității teritoriului) astfel încât amenințările să fie anticipate. Trebuie să-și mențină o supremație tehnologică față de toți potențialii rivali, în privința forțelor strategice și convenționale. Însă trebuie să-și definească securitatea în așa fel încât să poată mobiliza și pe alții, prin cointeresarea lor. Această misiune de amploare poate fi îndeplinită eficient numai dacă lumea va înțelege că drumul mării strategii americane este înspre o comunitate de interese împărtășite."⁵ Este simplu de identificat acea lume ca fiind o lume dominată de forța covârșitoare a SUA și condusă de SUA.

O notă discordantă, în corul celor care postulează rolul de lider recunoscut al lumii SUA, face Jacques Attali, care, în a sa *Scurtă istorie a viitorului*, din 2006, prognozează nici mai mult nici mai puțin decât că SUA vor fi învinse, cândva prin anul 2035, de mondializarea piețelor financiare, lumea devenind practic policentristă,

⁴ Zbigniew Brzezinski, *Marea dilemă: a domina sau a conduce*, Editura Scripta, 2005, p. VII.

⁵ *Ibidem*, p. 229.

gestionată cu înțelepciune și responsabilitate de circa zece puteri regionale. Până să se ajungă la acel moment planetar, undeva prin 2060, despre România, Attali făcea următoarele aprecieri" Viitorul României va depinde de acum de felul în care va ști să se adapteze legilor viitorului, de modul în care se va pricepe să urmeze legile succesului: să-și creeze un ambient relațional, să suscite dorința unui destin, să favorizeze libertatea creației, să se doteze cu un mare port și cu o mare piață financiară, să formeze în mod echitabil cetățeni pentru noile orizonturi științifice, să stăpânească tehnologiile viitorului, să pună bazele alianțelor necesare. "⁶ În afară de dotarea cu un mare port, celelalte direcții de acțiune sunt valabile pentru orice țară ce dorește să țină pasul cu cerințele progresului social.

2. Viitorul – ca strategie de angajament imediat. Este evident că SUA consideră statele membre ale Tratatului Nord – Atlantic a fi nucleul pe care se poate constitui acea comunitate de interese împărtășite, ce acceptă ca o realitate indubitabilă rolul dominant și conducător al SUA. Spre deosebire de previziuni academice privind rolul uneia sau alteia dintre țările lumii, Declarația SUMMIT-ului din Țara Galilor adoptată de șefii de stat și de guvern participanți la reuniunea Consiliului Nord Atlantic, din 4-5 septembrie 2014, proiectează aprecieri și angajamente ce definesc eforturile comune ale grupului de țări bine structurate politico-militar în privința asigurării securității globale.

Momentul întrunirii șefilor de stat și de guvern se apreciază a fi fost *crucial pentru securitatea euro-atlantică*, deoarece, prin acțiunile agresive ale Rusiei împotriva Ucrainei, a fost agresată însăși viziunea comunității asupra construirii unei Europe libere, a fost provocat sistemul propriu de securitate, situație ce poate avea consecințe pe termen lung pentru pacea, securitatea și stabilitatea întregii lumi.

Semnalul dat pentru toate celelalte națiuni are două componente majore: prima, reconfirmă angajamentul comun față de Tratatul de la Washington, precum și față de obiectivele și principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite, și a doua, definește un nou angajament comun de a consolida pe mai departe legătura transatlantică și de a asigura resursele, capacitățile și voința politică necesare pentru a asigura pe oricine că Alianța rămâne gata să facă față oricărei provocări și capabilă să *acționeze cu hotărâre pentru a apăra libertatea și valorile noastre comune privind libertatea individului, drepturile omului, democrația și statul de drept*. Această a doua componentă este în măsură să angajeze toate națiunile membre oriunde în lume, unde cel ce conduce și domină consideră că s-au încălcat valorile comune privind libertatea individului, drepturile omului, democrația și statul de drept.

Direcțiile de acțiune rezultă din conceptul strategic propriu: apărarea colectivă, managementul crizelor și securitatea prin cooperare, întărind parteneriate

⁶ Jacques Attali, *Scurtă istorie a viitorului*, Editura Polirom, București, 2007, p. 7.

cu statele și organizațiile din toată lumea, care aderă la valorile comune, pentru a construi mai bine împreună securitatea, aceasta reprezentând fundamentul prosperității și modului de viață comun. Pentru a da conținut și credibilitate la aceste direcții de acțiune, s-a adoptat Planul de acțiune al NATO pentru creșterea nivelului de reacție.

Pentru punerea în aplicare a Planului, comunitatea NATO a modificat paradigma efortului comun, în sensul că, s-a convenit inversarea tendinței de scădere a bugetelor de apărare, concomitent cu reconsiderarea modului de cheltuire a alocațiilor. În mod concret, s-a căzut de acord asupra următoarelor aspecte, astfel: "Aliații care respectă în prezent valoarea de referință a NATO de minimum 2% din Produsul Intern Brut (PIB) pentru cheltuielile pentru apărare își vor fixa ca obiectiv să continue această valoare. De asemenea, Aliații care cheltuiesc peste 20% din bugetele lor pentru apărare pentru echipamente de importanță majoră, inclusiv pentru activitatea de cercetare și dezvoltare aferentă, vor continua să facă acest lucru. Aliații a căror cotă actuală din PIB destinată cheltuielilor de apărare este sub nivelul de 2%: vor stopa orice declin din sfera cheltuielilor pentru apărare; își vor fixa ca obiectiv sporirea cheltuielilor pentru apărare în termeni reali pe măsură ce PIB-ul crește; își vor fixa ca obiectiv să avanseze spre asigurarea valorii de referință de 2% într-un interval de un deceniu pentru a-și realiza capacitățile țintă NATO și pentru eliminarea neajunsurilor NATO în domeniul capacităților. Aliații care cheltuiesc în prezent mai puțin de 20% din bugetele lor anuale destinate apărării pentru echipamente de importanță majoră noi, își vor fixa drept obiectiv ca, într-un deceniu, să-și sporească investițiile anuale la 20% sau mai mult din totalul cheltuielilor pentru apărare. Toți Aliații: se vor asigura că forțele lor terestre, aeriene și maritime corespund liniilor directoare convenite la nivelul NATO în privința capacității de dislocare și sustenabilității și a altor rezultate cuantificabile convenite; se vor asigura că forțele lor armate pot opera împreună în mod real, inclusiv prin implementarea standardelor și doctrinelor convenite la nivelul NATO."⁷

Comunitatea NATO s-a angajat la eforturi superioare pentru apărare, schimbând sensul paradigmei de angajament colectiv, dar și pe cel al responsabilității individuale, deoarece a identificat cu claritate în Rusia statul ce pune în pericol viziunea de gestionare a securității mondiale de către NATO. În viziunea țărilor NATO, Rusia este acuzată de: intervenție militară ilegală și în creștere în Ucraina; violare a suveranității și integrității teritoriale a Ucrainei; încălcare gravă a dreptului internațional; provocare majoră la adresa securității euro-atlantice; ocupare ilegală a Crimeii; gestionare de fluxuri de armament, echipament, oameni și bani peste graniță către separatiști; alimentare de tensiuni de-a lungul granițelor proprii; deteriorare a situației umanitare; discriminare a tătarilor din Crimeea; insecuritate a zborurilor avioanelor civile, ceea ce

⁷ Declarația SUMMIT-ului din Țara Galilor adoptată de șefii de stat și de guvern participanți la reuniunea Consiliului Nord Atlantic din Țara Galilor, 4-5 septembrie 2014, art. 14.

a condus la doborârea unui avion de pasageri malaysian; nerespectare a dreptului internațional înscris în Carta ONU; comportament abuziv față de Georgia și Republica Moldova; violare a Actului Final de la Helsinki; conduită destabilizatoare; încălcarea documentelor ce privesc dezvoltarea parteneriatului Rusia – NATO etc. Atenționarea previzibilă a comunității NATO către Rusia este fără dubii: "Alianța nu dorește confruntarea și nu constituie o amenințare pentru Rusia. Dar nu putem și nu vom face compromisuri în ceea ce privește principiile care stau la baza Alianței noastre și a securității în Europa și America de Nord. NATO este atât transparentă, cât și predictibilă și suntem hotărâți să ne demonstrăm trăinicia și rezistența, așa cum am făcut-o de la înființarea Alianței noastre. Natura Alianței cu Rusia și aspirațiile noastre de parteneriat vor depinde de observarea unei schimbări clare și constructive în acțiunile Rusiei, care să demonstreze respectarea dreptului internațional și a obligațiilor și responsabilităților sale internaționale."⁸

SUA, ca mare putere dominantă și conducătoare, prin NATO și prin cointeresarea țărilor aliate, conduce demersurile de aducere a Rusiei la un comportament ce corespunde intereselor sale. Coexistența pașnică este de dorit, dar a devenit greu de realizat din moment ce o mare putere mondială, așa cum este Rusia, este acuzată de nesocotirea noilor principii internaționale, stabilite de ONU, în întâlniri informale de tip G5, G7, G20 etc. Pe ansamblu, problematica securității a devenit dramatică, din momentul în care vectorii globalizării de sorginte americană au în spate rezolvări de genul Iugoslavia, Serbia, Afganistan, Iraq, Libia, Siria etc., ca și rezolvări de genul Cecenia, Georgia, Ucraina etc. Oricum, din această confruntare bipolară de interese geopolitice și geostrategice rezultă două aspecte importante: primul, îngrijorarea opiniei publice generale față de escaladarea confruntării politice, economice, diplomatice și militare la nivel global, și, al doilea, planificare pe termen scurt de resurse suplimentare destinate eforturilor militare. Se uită faptul că, înțelepciunea populară strunește pomirile agresive prin proverbul "*cine seamănă vânt culege furtună*". Pe ansamblu, semnalizările academice sunt puse în penumbră de angajamente strategice concrete.

Se pare că rezolvarea problematicii internaționale după principiul „*asa vreau eu*” are drept urmări convingeri individuale imprevizibile, deoarece forța și aroganța pot înfrânge militar un grup social, dar nu-l pot anihila moral și cultural. Așa se explică nedumiriri de genul: "Și pentru că vorbim de intoleranță, religie, respect și teamă vreau să amintesc un lucru extrem de interesant: în 2003, la începutul războiului din Iraq, nu era nici-un pericol să merg la filmări prin orașele Iraqului sau pe străzile Bagdadului îmbrăcată în ținută europeană: pantaloni și cămașă. În mai puțin de doi ani, lucrurile s-au schimbat radical și era necesar să port burka pentru a nu leza pe cineva. Între a risca

⁸ *Ibidem.*, art. 23.

să fie răpită sau ucisă să devin erou degeaba, am ales să respect regula jocului."⁹ sau "Imaginați-vă o civilizație care a întrecut odinioară Occidentul în aproape orice privință, înainte ca un anumit lucru să meargă greșit. Gândiți-vă la acea civilizație invadată de Occident, afectată de colonialism și imperialism. Imaginați-vă că o parte din teritoriile acelei mari civilizații de odinioară sunt încă ocupate în secolul XXI de către occidentali sau apropiați ai lor. Imaginați-vă că există un popor care încă mai trebuie să îndure prezența navelor militare americane în apele sale teritoriale. Imaginați-vă frustrarea poporului născut din acea civilizație – femei și bărbați mândri de extraordinara lor istorie și de ilustra moștenire – care se văd ei înșiși luați peste picior și își văd cultura batjocorită de către Occidentul care vede în ea ceva înapoiat, ceva străin, ceva oriental."¹⁰

În timp ce previziunile academice încântă sau îngrijorează, angajamentele comunitare prevestesc de regulă implicări ale socialului în apărarea unor interese proiectate la mare depărtare de sentimentele proprii.

BIBLIOGRAFIE

- ATTALI Jacques, Scurtă istorie a viitorului, Editura Polirom, București, 2007.
- BRZEZINSKI W. Zbignie, *Marea dilemă: a domina sau a conduce*, Editura Scripta, 2005.
- Declarația SUMMIT-ului din Țara Galilor adoptată de șefii de stat și de guvern participanți la reuniunea Consiliului Nord Atlantic din Țara Galilor, 4-5 septembrie 2014*
- LIBERIS Cristina, COSTEA Radu, *Cuvinte și gloanțe*, articol, Sinteza, 12 ianuarie 2015
- PALMER A. Michael, *Ultima cruciadă. Americanism versus Islamism*, Editura Curtea Veche, București, 2010.
- TOFFLER Alvin, *Previziuni și premise*, Editura Antet, București, 1996.

⁹ Cristina Liberis, Radu Costea, *Cuvinte și gloanțe*, articol, Sinteza, 12 ianuarie 2015, p. 106.

¹⁰ Michael A. Palmer, *Ultima cruciadă. Americanism versus Islamism*, Editura Curtea Veche, București, 2010, p. 12.

CELE TREI STATUI DE PE ALEEA MAREȘALILOR

THE MARSHALL ALLEY AND ITS THREE STATUES

*General de brigadă (r) prof. univ. dr. Florian TUCĂ**

Rezumat: În acest articol este prezentată în mod succint o trecere în revistă a faptelor regelui României Ferdinand I și ale mareșalilor Alexandru Averescu și Constantin Prezan împreună cu datele lor biografice și a percepției lor în epocă.

Cuvinte-cheie: Regele românilor Ferdinand I; Alexandru Averescu; Constantin Prezan; date biografice; percepția lor în epocă.

Abstract: In this paper is presented in a short manner an activity assessment of King Ferdinand I and Alexandru Averescu and Constantin Prezan, Marshalls of Romania, together with their biographical data and how they were perceived etc.

Keywords: King of Romanians Ferdinand I; Alexandru Averescu; Constantin Prezan; biographical; how they were perceived.

Iașul se numără printre orașele românești cu cel mai mare număr de statui și de alte monumente și însemne memoriale de interes istoric. Faptul este pe deplin explicabil. El a avut și are o istorie străveche și glorioasă. A fost, vreme îndelungată, capitala statului românesc Moldova și unul dintre cele mai înfloritoare centre economice, cultural-științifice, militare și religioase din întreaga arie de viațuire românească. Acolo au trăit și au lucrat, spre binele tuturor românilor, iluștri bărbați de stat, oameni de cultură și eroi ai neamului. Numele multora dintre ei sunt consemnate, cu majuscule, și pe soclurile statuilor ce li s-au înălțat, în decursul timpului, în această parte de Țară, în amintirea, în memoria și întru slava lor.

În consecință, considerăm necesar să cităm, doar ca exemplificare, câteva dintre așa-zisele memoriale: statuia ecvestră a lui Ștefan cel Mare și cel Sfânt; grupurile statuare sau statuile dedicate unor străluciți voievozi și domnitori români, așa cum au fost Dragoș Vodă, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, Ioan Vodă cel Cumplit și Petru Rareș, Vasile Lupu și Dimitrie Cantemir,

* Prof. univ. dr., membru al Academiei Oamenilor de Știință din România, istoric.

Alexandru Ioan Cuza și alții; statuile sau busturile lui Miron Costin, Mihail Kogălniceanu, Mihai Eminescu, Gheorghe Asachi, Costache Negri, Vasile Alecsandri etc.; monumentele eroilor războiului de independență și al celor din războiul de reîntregire națională și multe altele.

Cu mai bine de 10 ani în urmă, Iașul din zilele noastre avea să fie înnobit cu încă trei noi și reprezentative statui, dedicate, de data aceasta unor renumiți și venerați mareșali ai României, dintre cei opt care au primit această înaltă și onorantă demnitate, șapte dintre ei, din partea statului român, iar unul din partea Germaniei și apoi și a Rusiei țariste.

Care sunt cei trei mareșali ale căror statui aveau să împodobească un loc bine cunoscut și iubit de către ieșeni și de către toți românii de bine, adică Dealul Copoului? Este vorba de regele Ferdinand I, Alexandru Averescu și Constantin Prezan. Locul ales de către inițiatorii și realizatorii respectivului ansamblu statuar avea să primească, până la urmă denumirea de „**Aleea Mareșalilor**” și cu această titulatură va rămâne el consemnat în istorie. Am zis „până la urmă”, nu așa, la întâmplare sau din fuga condeiului, ci ținând seama de evoluția evenimentelor legate de edificarea complexului statuar de pe Dealul Copoului, în fruntea cărora s-a aflat încă de la început, primarul de atunci al orașului Iași, profesorul Constantin Smirad și un oștean de excepție din zilele noastre, generalul Mircea Chelaru, fost comandant al marii unități ieșene (Corpul 10 armată „Ștefan cel Mare”, iar apoi șef al Statului Major General al Armatei României). Cei care au inițiat și sub conducerea cărora s-au realizat statuile celor trei mareșali ai României, au botezat, la început, locul în care ele urmau să fie așezate, cu denumirea de „**Aleea Mareșalilor Militari**”. Ei gândeau ca acolo să fie rânduite busturile turnate în metal ale celor trei mareșali care fuseseră și militari de carieră ai armatei române și anume Alexandru Averescu, Constantin Prezan și Ion Antonescu. În această idee, cu aprobările de rigoare obținute atât de la București, cât și pe plan local, s-a trecut la treabă. Mai întâi s-a fixat locul de dispunere a statuilor și anume, pe Dealul Copoului. Apoi s-a elaborat proiectul propriu-zis al ansamblului statuar. Busturile celor trei mareșali aveau să fie realizate de către sculptori de la Studioul Plastic al Armatei, de unde se obținuse aprobarea din partea conducerii acestuia. Ele urmau să fie la început modelate în ghips, iar apoi turnate în alamă. Metalul necesar fusese obținut, fără costuri financiare din partea șefului Statului Major al Forțelor Terestre, care pusese la dispoziția studioului plastic circa o tonă și jumătate de tuburi de proiectile de artilerie ce fuseseră scoase din uz și care urmau apoi să fie topite pentru turnarea busturilor. La rândul lor, cei de la Iași și-au concentrat eforturile pentru construirea soclurilor pe care aveau să fie așezate busturile celor trei mareșali. Acestea s-au înălțat într-un timp record, prin materiale și prin forță de

muncă plătite din donațiile benevole în bani făcute, în principal, de către cadrele militare din garnizoană.

Dar în ultima decadă a anului 1999, pe când aproape toate treburile strâns legate de edificarea ansamblului statuar erau aproape terminate, așa, pe neașteptate, s-a ivit o problemă care avea să pună în pericol inaugurarea „memorialului gloriei” de pe Dealul Copoului, așa cum începuse să fie denumit el pe plan local. Ce se întâmplase între timp? De la București, așa cum avea să consemneze într-un interviu de dată foarte recentă, generalul Mircea Chelaru, care era, de drept și de fapt, unul dintre principalii artizani ai construirii ansamblului statuar, **„lucrurile au luat o turnură scandalosă”**. În mod concret, cei cu funcții foarte înalte de la București, din considerente multiple și adesea contradictorii, la care nu ne vom referi aici, n-au mai fost de acord ca în cadrul celor trei busturi ce urmau să fie așezate pe Aleea Mareșalilor Militari din Iași să figureze și chipul mareșalului Ion Antonescu. Ei aveau să-și aducă aminte, așa ca peste noapte, că acesta fusese considerat „persona non grata”, ca să ne exprimăm aici direct și fără ocolișuri. Ca urmare, chipul respectivului mareșal nu mai putea fi așezat sau văzut pe monumentele românești de for public. În consecință, nici pe preconizata Alee a Mareșalilor Militari din Dealul Copoului. Ca și cum această veste n-ar fi fost pe deplin alarmantă pentru cei care se ocupau direct de această treabă, pe plan local, adică la Iași, „unele voci înveninate”, așa cum le aprecia generalul Mircea Chelaru, în interviul la care ne-am referit, „au început să-l șantajeze pe primarul orașului Iași, Smirad, strigându-se, în dreapta și în stânga, cu răutate și cu ură, chiar și pe unele străzi, să nu apară Antonescu pe Alee”. În virtutea acestui fapt, așa cum va spune același general, **„Era în pericol, deci, inaugurarea grupului statuar”**. Pentru a se evita așa ceva, în mintea generalului Chelaru s-a născut o idee de-a dreptul salutară și salvatoare și anume: să înlocuiască bustul mareșalului Ion Antonescu cu un altul! Dar cu care anume? Având o minte luminată și fiind, totodată un bun cunoscător al biografiilor tuturor mareșalilor români, s-a oprit, ca printr-o minune, la cel mai indicat. **„Imediat – ne spune el în interviul la care ne-am referit – m-am gândit la Regele Ferdinand”**. Era o gândire ivită ad-hoc, care avea și o deplină acoperire și justificare: regele Ferdinand își legase în mod organic numele de bogata și frumoasa istorie a Iașului. Printre altele, în anii Primului Război Mondial el și suita sa regală și militară s-au aflat, timp de peste doi ani de zile, la Iași. De acolo, a condus cu măiestrie destinele țării s-a aflat în fruntea armatei în înalta postură de comandant suprem, a comandat oșterea română și a condus efectiv, operațiile militare ale armatei etc. Referindu-se la acest înalt și strălucit personaj, al cărui bust urma să-l înlocuiască pe cel al lui Ion Antonescu, în interviul său, generalul Chelaru avea să spună următoarele: **„Imediat m-am gândit la Ferdinand, al cărui bust străjuia, alături de cel al domnului Cuza, fresca istorică de la etajul 1 al clădirii MapN. Avea aceleași dimensiuni cu cel al lui Antonescu, fiind lucrat de același sculptor... Atunci am hotărât ca bustul**

regelui Ferdinand să fie transportat de la București la Iași". Și lucrurile aveau să evolueze în această direcție. În noua situație, cei ce s-au ocupat de edificarea complexului statuar de pe Dealul Copoului au fost nevoiți, în mod îndreptățit, ca denumirea inițială a locului în care el urma să se amplaseze, adică aceea de „**Aleea Mareșalilor Militari**”, să se numească așa: „**Aleea Mareșalilor din Copou**”. Ce a urmat după aceea, vom spune, pe scurt, în continuare: inaugurarea oficială a complexului memorial sau statuar. Acțiunea s-a desfășurat, se zice, pe data de 25 martie 2000, zi în care în garnizoana Iași avea să depună jurământul militar un nou contingent de recruți. A avut loc un ceremonial în toată regula: cu dezvelirea propriu-zisă a statuilor, efectuată în sunete de alămuri și în uralele participanților cu expuneri elogioase la adresa celor cărora li se ridicaseră statui; cu depuneri de jerbe și coroane de flori la baza soclurilor însemnelor memoriale etc.

Presa locală ieșeană, însă nu, din păcate, și principalele ziare reprezentative ce apăreau la București a consemnat așa cum se cuvine evenimentul. Iar apoi, despre statuile celor trei mareșali de la Iași avea să se scrie doar din când în când, în special cu prilejul unor zile aniversare ale eroilor neamului românesc (de exemplu, și de ziua Armatei). În această privință, după opiniile noastre, materialul cel mai amplu, mai clar, mai complet și mai frumos dintre toate acestea a apărut în ziarul ieșean „**Rezervistul**”, în numărul său din ziua de 25 octombrie 2014, publicație editată de către „**Asociația Națională a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrăgare**”, filiala Iași. Materialul respectiv este astfel intitulat: „Pe Aleea Mareșalilor Militari. De strajă doar trei din cei șapte mareșali ai României, care au fost opt”. El reprezintă, de fapt, un amplu interviu pe care redactorul-șef al publicației ieșene, colonelul (r) Grigore Radoslovescu, l-a luat cam după scurgerea unui deceniu și mai bine, de la inaugurarea statuilor celor trei mareșali, generalului (r) cu patru stele, Mircea Chelaru, cel ce s-a numărat printre inițiatorii și edificatorii complexului statuar. În ceea ce ne privește, nouă, autorilor articolului de față, ne-a plăcut din acel interviu, în mod deosebit, două dintre aprecierile făcute de către cei doi protagoniști ai interviului, în partea de încheiere a acestuia. În această privință, generalul Mircea Chelaru a spus următoarele: „Azi, acolo, în Dealul Copoului, în aceeași concepție a simetriei, există un loc rezervat pentru a patra statuie. Să luăm aminte!” Cel interviuat nu spune despre ce statuie ar fi vorba. Dar se deduce din spusele domniei sale de care anume, adică de cea a mareșalului Antonescu – n.n.). La rândul său, autorul interviului, colonelul Radoslovescu, a ținut să facă și domnia sa această apreciere de sinteză și de încheiere, dar care este strâns legată de cele spuse de general: „Și acel spațiu ar trebui extins pentru statuile tuturor celor șapte mareșali ai României, care au fost opt” (în concepția și în viziunea gazetarului militar, cel de-al optulea mareșal al României, era regele Carol I, care primise la timpul său, demnitatea sau rangul de

feldmareșal al României și apoi, Bastonul de Mareșal din partea țarului Rusiei – n.n.).

Rămâne evident, ca spusele atât de clare, de directe și de expresive ale celor doi protagoniști citate de noi în partea de încheiere a acestui articol, să fie reținute, apreciate și analizate de către cei în drept, iar apoi, după concluziile formulate, să ia deciziile ce se cuvin, având însă mereu în atenție, pe de o parte, respectarea adevărului istoric, iar pe de altă parte, respectul ce se cuvine dat străluciților noștri înaintași și eroi ai neamului românesc, prin înălțarea de monumente și însemne memoriale întru amintirea, gloria și slava lor, fie că aceștia au fost ostași simpli,ofițeri, generali sau mareșali.

BIBLIOGRAFIE

Dr. TUCĂ Florian, dr. GHEORGHE Costache, *Altarele eroilor neamului*, București, 1994.

Dr. TUCĂ Florian, dr. SITEANU Eugen, DOMNIȘORU Laurențiu, POPESCU-CĂLĂRAȘI Marius, *Cei opt mareșali ai României*, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, București, 2014.

Pe Aleea Mareșalilor din Copou, în ziarul *Rezervistul*, nr. 3-4, din 25 octombrie 2014.

STATUL ISLAMIC – MAI MULT DECÂT O GRUPARE TERORISTĂ

ISLAMIC STATE - MORE THAN A TERRORIST GROUP

*Genela maior (r) prof. univ. dr. Visarion NEAGOE **
*Locotenent-colonel Cezar CUCOȘ***

Rezumat: Referindu-se la gruparea teroristă Statul Islamic, adjunctul secretarului Departamentului de Stat al Statelor Unite pentru Irak și Iran afirma, în iulie 2014, că aceasta este „mai rea decât al-Qaeda” și că „nu mai este demult o organizație teroristă” ci o „armată în plină dezvoltare care încearcă să stabilească o stare de autoguvernare”. Analizând gruparea din punct de vedere al organizării, finanțării, leadershipului, capacităților militare, obiectivelor și al strategiei adoptate de aceasta, vom constata adevărul acestor afirmații precum și pericolul reprezentat de Statul Islamic la adresa păcii și securității lumii.

Cuvinte-cheie: ISIS, organizație teroristă, Califat, jihad, Sharia, al-Baghdadi.

Abstract: Referring to the terrorist group Islamic State, Brett McGurk, the State Department's deputy assistant secretary for Iraq and Iran said, in July 2014, that it is "worse than al-Qaeda" and that it "is no longer simply a terrorist organization" but a "full-blown army seeking to establish a self-governing state". Analyzing the group in terms of organization, finance, leadership, military capabilities, objectives and the strategy adopted by this, we determine both the truth of these statements and the danger posed by the Islamic State to the global security environment.

Keywords: ISIS, terrorist organization, Caliphate, jihad, Sharia, al-Baghdadi.

Evenimentele din Franța de la începutul anului 2015, care au debutat cu împușcarea jurnaliștilor de la „Charlie Hebdo” și au avut ca bilanț uciderea a 17 oameni, au făcut dovada faptului că, trei cetățeni francezi, cu convingeri islamiste radicale, bine antrenați și înarmați, pot crea într-un stat democratic, bine organizat, o stare de teroare și de asemenea, pot mobiliza prin acțiunile lor 90.000 de forțe de ordine, înainte de a sfârși ca „martiri”, împăcați cu gândul „răzbunării profetului Mahomed”. Atacurile mai sus amintite au fost

*

**

revendicate de organizația al-Qaeda, Yemen, însă important de văzut aici este pericolul pe care îl reprezintă islamiștii radicali din interiorul statelor democratice, indiferent de afilierea lor, ale căror intenții sunt mult mai greu de identificat decât ale celor veniți din exterior.

Cu un număr de aproximativ 3.000 de luptători proveniți din Europa de Vest, cu obiective clar determinate printre care acela de a „înălța steagul Statului Islamic (SI) deasupra Casei Albe”¹, cu o putere militară, financiară și politică în continuă expansiune, organizația teroristă Statul Islamic constituie o amenințare fără precedent la adresa statelor democratice.

În iulie 2014, adjunctul secretarului Departamentului de Stat al Statelor Unite pentru Irak și Iran afirma, referindu-se la gruparea Statul Islamic, că este „mai rea decât al-Qaeda” și că „nu mai este demult o organizație teroristă ci o armată în plină dezvoltare”².

Originea acestei organizații, ale cărei rădăcini se regăsesc în Afganistanul și Iordania anului 1999, dar și modalitatea în care aceasta a reușit să se dezvolte dintr-o structură obscură și sortită pieirii într-una care, la 29 iulie 2014, declara înființarea unui califat ce se întinde pe 423 mii în Irak și Siria, deși deosebit de interesante, nu vor face obiectul acestui articol. Pentru a putea analiza amenințarea pe care aceasta o constituie la adresa statelor occidentale, vor fi trecute în revistă în rândurile următoare capacitățile, leadership-ul, strategia și obiectivele acesteia.

În conturarea profilului Statului Islamic, analizele îl prezintă ca fiind o organizație fără precedent în istoria terorismului, „o armată în dezvoltare” ce „dispune de fonduri, echipament, resurse umane și capacități operaționale mult mai sofisticate decât cele cu care vestul s-a confruntat până acum”³.

În septembrie 2014, Statul Islamic dispunea de un număr de 31.000 de luptători, conform estimărilor CIA⁴, de trei ori mai mult decât numărul apreciat în iunie, același an. Pentru a avea un reper în percepția acestui număr, el reprezintă din punct de vedere cantitativ, un echivalent al militarilor activi din armata

¹ Afirmația lui Abu Mosa, purtătorul de cuvânt al Statului Islamic, cf. AGERPRES, http://www.stiripesurse.ro/analiza-statul-islamic-origini-si-evolutie_931938.html (accesat la 14.01.2015)

² Ben Watson, *ISIL Is Now a 'Full Blown Army' in Iraq*, July 23, 2014, The Defense One, <http://www.defenseone.com/threats/2014/07/isil-now-full-blown-army-iraq/89510/> (accesat la 12.01.2015)

³ Marc Pierini, *The European Union Must Face the Islamic State*, October 2, 2014, Carnegie Endowment for International Peace, <http://carnegieendowment.org/2014/10/02/european-union-must-face-islamic-state>

⁴ Richard Sisk, *CIA Estimates Islamic State Has Tripled to 31,000 Fighters*, September 13, 2014, Military Com News, <http://www.military.com/daily-news/2014/09/13/cia-estimates-islamic-state-has-tripled-to-31000-fighters.html>

Belgiei⁵, respectiv jumătate din cel al militarilor activi din armata României⁶, nici unul din aceste state neavând însă capacitatea triplării numărului de militari activi într-un interval de cinci luni.

Vorbind despre capabilitățile de luptă de care dispune, organizația are în dotare tancuri, transportoare blindate, tunuri, obuziere autopropulsate, instalații de lansare a rachetelor, precum și rachete antitanc dirijate (ATGMs), artilerie antiaeriană, sisteme antiaeriene portabile⁷. Cucerirea orașului Mosul, al doilea ca mărime din Irak, în iunie 2014, a avut printre rezultate, și acela că, un important număr de vehicule militare americane, tancuri, piese de artilerie, sisteme antiaeriene portabile (MANPADS) și alte tipuri de armament au ajuns din dotarea armatei irakiene în posesia Statului Islamic. O mare parte a acestor echipamente au fost transferate în Siria, crescând astfel puterea de foc și mobilitatea luptătorilor mult peste cea avută de al-Qaeda în Mali sau a talibanilor în Afganistan⁸. Analistii estimează chiar existența unui număr mic de elicoptere și faptul că fiecare luptător are în dotare mai multe arme de asalt M-16, muniția aferentă și veste antiglonț, capturate de la forțele guvernamentale siriene și irakiene⁹. Și tot la capitolul capabilități militare vorbim de baze de instrucție ale căror număr a crescut din 2013, postările din *social media* ale grupului dezvăluind faptul că există astfel de facilități în cele mai importante provincii din Siria și Irak, aflate sub controlul lor. Dincolo de aspectele logistice de care dispune Statul Islamic, distinctiv pentru acesta, în rândul organizațiilor de profil, este capacitatea liderilor săi de a planifica și executa operații militare de nivel operativ și chiar strategic. Reunind ideologia islamistă cu acțiunea militară, concretizată în capacitatea de comandă și control, abilitatea de a conduce un război de tip hibrid, executarea manevrei și a unor ofensive pe mai multe fronturi¹⁰, se conturează profilul Statului Islamic ca fiind mai mult decât o grupare teroristă.

⁵ http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=Belgium

⁶ *Idem*

⁷ Charles Lister, *Profiling the Islamic State*, Brooklin Doha Center Analysis Paper, no. 13, November, 2014
http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Reports/2014/11/profiling%20islamic%20state%20lister/en_web_lister.pdf

⁸ Marc Pierini, *The European Union Must Face the Islamic State*, October 2, 2014, Carnegie Endowment for International Peace, <http://carnegieendowment.org/2014/10/02/european-union-must-face-islamic-state>

⁹ Harriet Alexander, and Alastair Beach *How Isil is funded, trained and operating in Iraq and Syria*, The Telegraph, 10 January 2015, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/11052919/How-Isil-is-funded-trained-and-operating-in-Iraq-and-Syria.html#>

¹⁰ Jessica D. Lewis, *The Islamic State: a counter-strategy for a counter-state*, July 2014, Middle East Security Report 21, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Lewis-Center%20of%20gravity.pdf>

În sprijinul puterilor militare și politice fără precedent în rândul organizațiilor teroriste și capacitatea extraordinară de a transforma succesele militare în victorii politice, vine capacitatea de autofinanțare, de aceeași natură. Prin influența pe care a câștigat-o asupra teritoriilor aflate sub control, în august 2014, analiștii din domeniu estimau că aproximativ 70.000 de barili de petrol sunt vânduți zilnic din Siria și Irak de organizație, pe piața neagră din Irak, Liban și Turcia, aceasta obținând astfel, un venit zilnic de 1-3 milioane de dolari¹¹. Această cantitate însemnată de petrol provine, practic, din cele aproximativ 12 câmpuri petroliere și câteva rafinării de care organizația dispune¹².

O altă sursă financiară deosebit importantă este considerată a fi jefuirea băncilor odată cu capturarea orașului Mosul, rapoartele sugerând că luptătorii grupului au obținut în urma acestor acțiuni peste 240 de milioane de lire sterline. Alte surse menționează alături de banii furați din aceste bănci și aurul luat din filiala din Mosul a Băncii Centrale Irakiene¹³.

Estimările continuă cu suma de 5 milioane de lire sterline lunar, considerată a fi câștigată din taxele pe care afaceriștii locali sunt obligați să o plătească colecitorilor Statului Islamic pe teritoriile stăpânite de aceștia, la care se adaugă suma de 40 de milioane de lire sterline lunar din sumele primite pentru răscumpărarea ostaticilor străini, prețul mediu cerut pentru eliberarea unuia ajungând până la 3 milioane de lire¹⁴. În bugetul Statului Islamic intră și donațiile primite din exterior, însă cifre sunt ne semnificative în raport cu cele prezentate mai sus.

Înainte de a aborda pericolul pe care îl reprezintă Statul Islamic, prin obiectivele sale declarate, este important de analizat leadership-ul acestuia și capacitatea conducătorilor de a concretiza scopurilor propuse.

Liderul grupului, având titulatura de "Calif" este Abu Bakr al-Baghdadi, în vârstă de 44 de ani, aflat în 2014 pe locul 54 în Topul Forbes al celor mai puternici oameni din lume. Argumentele celor de la Forbes pentru locul ocupat de acesta sunt

¹¹ Charles Lister , *Profiling the Islamic State*, Brooklin Doha Center Analysis Paper, No 13 , November 2014

http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Reports/2014/11/profiling%20islamic%20state%20lister/en_web_lister.pdf

¹² Howard J. Shatz, *How ISIS funds its reign of terror*, New York Daily News, September 8, 2014, <http://www.nydailynews.com/opinion/isis-funds-reign-terror-article-1.1931954#>

¹³ Marc Pierini, *The European Union Must Face the Islamic State*, October 2, 2014, Carnegie Endowment for International Peace, <http://carnegieendowment.org/2014/10/02/european-union-must-face-islamic-state>

¹⁴ Harriet Alexander, and Alastair Beach *How Isil is funded, trained and operating in Iraq and Syria*, The Telegraph, 10 January 2015 <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/11052919/How-Isil-is-funded-trained-and-operating-in-Iraq-and-Syria.html#>

„remarcabila rapiditate cu care, într-un timp foarte scurt, al-Baghdadi a reușit să ocupe teritoriile importante din Irak și Siria, a captat atenția întregii planete și mai ales a celor mai importanți lideri politici, cu o serie de decapitări barbare și totodată abilitatea sa de a pune în funcțiune un sistem prin care câștigă sume de bani deloc neglijabile”¹⁵.

Deși a avut în permanență grijă să fie cunoscute cât mai puține aspecte despre el, al-Baghdadi are o reputație de tactician abil, nemilos și foarte organizat, acesta participând, în mod direct, în trecut, timp de opt ani, la acțiuni de luptă, conform informațiilor apărute pe unele site-uri jihadiste¹⁶. Aceste aspecte, pe care analiștii le consideră ca fiind foarte atractive pentru tinerii jihadiști¹⁷, îi aduc o mare legitimitate conducerii lui și totodată capacitatea de a atrage mult mai mulți luptători pentru cauza organizației decât a făcut-o predecesorul său Abu Musab al-Zarqawi. Stima de care se bucură în rândurile jihadiștilor islamici vine însă și din doctoratul pe care acesta îl are în studii islamice, dar și proveniența acestuia dintr-o familie cu tradiție în studierea și predicarea islamismului. Toate aceste studii, precum și experiența sa ca imam și predicator, îl califică pe al-Baghdadi, în ochii islamiștilor, la un nivel religios superior celui dobândit de Osama bin Laden sau de Ayman al-Zawahir¹⁸.

Pe de altă parte, documente sustrase din casa unor membri ai Statului Islamic, pe timpul unui raid al militarilor irakieni au dezvăluit pentru prima dată detalii referitoare la structura conducerii acestui grup. Spre deosebire de predecesorul său, Abu Musab al-Zarqawi, al-Baghdadi este adeptul centralizării puterii. Doi dintre „locotenenții” lui al-Baghdadi, însărcinați cu controlul operațiunilor sunt Abu Ali al-Anbari, care se ocupă de conducerea acțiunilor în teritoriile ocupate din Siria, respectiv Abu Muslim al-Turkman a celor din Irak. Cel dintâi este cunoscut ca fiind un fost general-maior din armata irakiană, în perioada lui Saddam Hussein, iar al doilea, având ca background gradul de locotenent-colonel și funcții ocupate în serviciile de informații și cele de forțe speciale irakiene. Cei doi foști ofițeri, spun unii analiști, sunt cei care îl mențin pe al-

¹⁵ <http://www.forbes.com/profile/abu-bakr-al-baghdadi/>

¹⁶ The biography of Sheikh Abu Bakr Al-Baghdadi, https://archive.org/stream/TheBiographyOfSheikhAbuBakrAlBaghdadi/The%20biography%20of%20Sheikh%20Abu%20Bakr%20Al-Baghdadi_djvu.txt

¹⁷ Profile: Abu Bakr al-Baghdadi, BBC, July 5, 2014, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27801676>

¹⁸ Charles Lister, *Profiling the Islamic State*, Brooklin Doha Center Analysis Paper, No. 13, November 2014, http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Reports/2014/11/profiling%20islamic%20state%20lister/en_web_lister.pdf

Baghdadi la conducerea Statului Islamic.¹⁹ Direct subordonate lui al-Baghdadi sunt *Shura*, organul consultativ suprem, care, în mod teoretic, trebuie să autorizeze deciziile Califului, având totodată autoritatea legală de a-l înlocui pe acesta în cazul neîndeplinirii atribuțiilor și *Sharia*, cea mai importantă structură a Statului Islamic, având rolul de a supraveghea punerea în aplicare a legii islamice. Cel dintâi consiliu este estimat a avea între nouă și 11 membri, iar cel de-al doilea șase.

Nivelul următor de leadership cuprinde o serie de consilii mai puțin importante decât cele prezentate mai sus, dar la fel de bine identificate și cu sarcini precise precum: Consiliul de Informații și Securitate, însărcinat cu menținerea autorității și securității lui al-Baghdadi, Consiliul Militar ce are ca atribuții plaificarea și conducerea acțiunilor de luptă împotriva forțelor externe și Consiliul Provincial care se ocupă de aspectele administrativ-civile ale provinciilor ocupate de Statul Islamic. Fiecare provincie este condusă la rândul său de un guvernator. Există, de asemenea, un Consiliu al finanțelor, un Consiliu Media și un Consiliu Religios, ale căror sarcini se subînțeleg²⁰. Pe de altă parte, Grupul de Analiză Soufan a identificat o serie de oficiali importanți cu un rol specific în rândurile grupului. Abdul Rahman al Afari este membru al consiliului militar, responsabil de familiile luptătorilor decedați, Abdulla Ahmad al Mishhadani răspunde de administrarea locațiilor în care sunt cazați luptătorii străini, Abu Yahya al Iraqi care se află în permanență alături de al-Baghdadi este ofițer de legătură între acesta și Abu Ali al Anbari²¹. La nivelul organizației există și funcția de ofițer de presă, Abu Muhammad al Adnani, cel care ocupă această funcție putând fi văzut îndeplinindu-și atribuțiile specifice alături de jurnalistul Vice-News, Medyan Dairieh, cel care a filmat singurul documentar despre Statul Islamic, în orașul sirian Raqqa, după ocuparea acestuia²².

Conform documentelor capturate, menționate mai sus, grupul are de asemenea aproximativ 1.000 de lideri militari, la nivelurile superioare de organizare, fiecare dintre aceștia având cunoștințe de tactică și tehnice în domeniul militar.

După cum putem observa așadar, Statul Islamic reprezintă de o grupare bine organizată, având în funcții cheie oameni cu o bogată experiență în domeniile în

¹⁹ Ruth Sherlock, *Inside the leadership of Islamic State: how the new 'caliphate' is run*, The Telegraph, July 9, 2014, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/10956280/Inside-the-leadership-of-Islamic-State-how-the-new-caliphate-is-run.html#>

²⁰ Adam Taylor, *Charting the murky leadership structure of the Islamic State*, October 30, 2014, The Washington Post, [com/blogs/worldviews/wp/2014/10/30/charting-the-murky-leadership-structure-of-the-islamic-state/](http://www.washingtonpost.com/blogs/worldviews/wp/2014/10/30/charting-the-murky-leadership-structure-of-the-islamic-state/)

²¹ *Idem*

²² Documentarul *The Islamic State*, <http://topdocumentaryfilms.com/islamic-state/>

care activează și cu o capacitate a liderilor de a transforma succesele militare în victorii politice, fără precedent în istoria recentă a organizațiilor de profil.

Analizând obiectivele Statului Islamic, constatăm că o bună parte dintre acestea sunt prezentate, pe larg, în revista publicată de către organizație, intitulată ”Dabiq”. Numele acesteia, cu o importantă semnificație, reprezintă locul în care, conform însemnărilor Profetului Mohamed, va avea loc confruntarea între musulmani și ”Roma” (interpretată ca Occident)²³. Revista este publicată în mai multe limbi, inclusiv engleză, are un format atractiv, o copertă lucioasă și este concepută astfel încât să sprijine efortul de recrutare a luptătorilor, în special din statele occidentale. În ceea ce privește auto-prezentarea revistei, aceasta se caracterizează ca fiind o publicație care ”tratează subiecte precum *tawhid* (unitate), *manhaj* (căutarea adevărului), *hijrah* (emigrare), *jihad* (Războiul Sfânt) și *jama'ah* (comunitate). Publicația conține de asemenea foto-reportaje, evenimente de actualitate, articole informative legate de Statul Islamic”²⁴.

Revista prezintă, în mod direct, scopul organizației în sine, respectiv acela de a forma un califat, pentru ca apoi să poată duce lupta împotriva ”necredincioșilor”, pregătind astfel lumea pentru Ziua Judecății (cunoscută de musulmani ca ”yawm al-Qiyama”).

În ceea ce privește califatul, cel de-al doilea număr al publicației, apărut pe 28 Iulie 2014, îl prezintă ca fiind format din Levant²⁵, „Makkah, Madinah și Al-Quds”, arătând astfel că viziunea califatului Statului Islamic se extinde și asupra Arabiei Saudite și Israelului. În privința Occidentului, jihadișii Statului Islamic declară că „vor invada Roma și o vor cuceri.” În acest sens, cel de-al cincilea număr al revistei Dabiq, intitulat „Cruciada Eșuată”²⁶, are pe copertă Piața Sfântul Petru din Roma, arătând prin aceasta ambițiile Statului Islamic de a cuceri lumea. În aceeași manieră, numărul patru al revistei, intitulat ”Chemarea lui Hijrah”²⁷, are drept subiect principal chemarea musulmanilor din întreaga lume de a se alătura

²³ Harleen K Gambhir, *Dabiq -The Strategic Messaging of the Islamic State*, Institute for the Study of War, August 15, 2014: http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Dabiq%20Backgrounder_Harleen%20Final.pdf

²⁴ *The Islamic State's (ISIS, ISIL) Magazine*, The Clarion Project, September 10, 2014, <http://www.clarionproject.org/news/islamic-state-isis-isil-propaganda-magazine-dabiq>

²⁵ **Levant** (regiune geografică nedefinită precis care se referă la o mare parte a Orientului Mijlociu la sud de Munții Taurus, mărginită de Marea Mediterană la vest și de Deșertul Arabiei și Mesopotamia superioară la est. Levantul nu include Munții Caucaz, Peninsula Arabică, sau Anatolia — deși neori Cilicia este și ea inclusă. Peninsula Sinai poate fi inclusă, dar poate de asemenea fi considerată ca o regiune de graniță între Levant și Egiptul de nord), <http://ro.wikipedia.org/wiki/Levant>

²⁶ Cu referire la coaliția condusă de Statele Unite împotriva Statului Islamic și care în viziunea lor este menită a fi pierdută

²⁷ **Hijrah**, Reprezintă migrația Profetului Mahomed de la Mecca la Medina pentru a scăpa de persecuție.

Statul Islamic cât mai curând posibil, iar cel de-al treilea, intitulat "Potopul", face trimitere la povestea lui Noe, pentru a transmite mesajul existenței celor două căi: cea de a fi alături de Statul Islamic sau împotriva lui.

Iar mesajele grupului ajung prin social-media și mass-media la audiențele vizate într-un mod fără precedent. Prin folosirea unei strategii bine stabilite, Statul Islamic crează în rândurile musulmanilor și a tinerilor naivi și dornici de aventură, chiar și de altă religie, imaginea unui calif idilic, stabil și prosper.

În condițiile în care, în Siria și Irak, cea mai mare parte a populației trăiește în sărăcie, oferirea salariilor, a ajutoarele sociale, precum și construirea de spitale și școli pe teritoriile ocupate, de către organizație, au ca rezultat, în lipsa alternativei, alăturarea unui număr mare de locuitori.

În privința Europei, criza economică, problemele de integrare socială, frustrările politice, discursurile xenofobe ale unor lideri politici, tensiunile religioase, fac din aceasta un mediu propice recrutărilor. Având un pașaport european, aparținând uneori unor state din zona Schengen, în condițiile legislației actuale, jihadiștii europeni au o libertate de mișcare totală pe teritoriul Uniunii Europene. Astfel, în momentul de față, aproximativ 15.000 de străini din 90 de state sunt recrutați de organizație în Siria și Irak, estimându-se că peste 3.000 dintre aceștia sunt europeni.

Conform mărturiilor făcute de luptători ai Statului Islamic proveniți din statele europene, procedura de a se alătura organizației este relativ simplă și constă în primul rând în trecerea frontierei pentru a ajunge în Siria. Aceasta se realizează prin puncte ilegale de trecere, cel mai adesea prin Turcia, conduși de persoane plătite de organizație pentru această activitate. Ulterior, recruții sunt preluați de luptători ai Statului Islamic și cazați alături de alți noi membri.

În urma unei serii de interviuri, înregistrarea datelor de identificare și copierea documentelor personale, urmează o perioadă de câteva săptămâni de predici despre islamism și instruirea militară. Pregătirea militară este organizată în baze de instrucție și cuprinde, ca aspecte principale, antrenarea în folosirea pistoalelor, a armelor de asalt și aruncătoarelor de grenade, dar și manipularea unor sisteme de armament mai sofisticate, de genul rachete antiaeriene portabile. După încheierea acestei perioade de pregătire, noilor recruți le sunt încredințate misiuni de pază pentru câteva săptămâni, înainte de a executa operațiuni militare în prima linie sau de a se reîntoarce în statul de proveniență²⁸.

²⁸ Charles Lister, *Profiling the Islamic State*, Brooklin Doha Center Analysis Paper, no. 13, November 2014
http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Reports/2014/11/profiling%20islamic%20state%20lister/en_web_lister.pdf

În acest context nu mai poate fi pus la îndoială faptul că Statul Islamic reprezintă o organizație, în continuă expansiune, care are capacitățile, respectiv intenția de a întreprinde acțiuni teroriste împotriva statelor non-musulmane. Epurările etnice împotriva celor de altă religie au început deja pe teritoriile controlate de aceștia. Vorbind de un război asimetric, pericolul reprezentat de grupare la adresa securității statelor democratice, așa cum am putut constata deja, este unul real.

În pofida concluziilor desprinse în urma summit-ului Consiliului de Securitate din data de 24 septembrie 2014, ce a avut ca temă ”Luptătorii Teroriști Străini”²⁹, cea mai importantă fiind obligația statelor de a preveni și stopa recrutarea, organizarea, transportul, echiparea și activităților acestora³⁰, până în acest moment nu a fost găsită formula respectării ei fără încălcarea unor valori democratice fundamentale precum dreptul la liberă circulație. În timpul rezolvării acestei ecuații însă, teroriștii au afirmat în fața întregii lumi că ”*Ils ne sont pas Charlie*”, iar Marșul Solidarității din 11 ianuarie 2015 de la Paris este puțin probabil să le fi schimbat opinia.

BIBLIOGRAFIE

ALEXANDER Harriet, BEACH Alastair, *How Isil is funded, trained and operating in Iraq and Syria*, The Telegraph, 10 January 2015, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/11052919/How-Isil-is-funded-trained-and-operating-in-Iraq-and-Syria.html#>.

Documentarul *The Islamic State*, <http://topdocumentaryfilms.com/islamic-state/>.

GAMBHIR K. Harleen, *Dabiq -The Strategic Messaging of the Islamic State*, Institute for the Study of War, August 15, 2014, http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Dabiq%20Backgrounder_Harleen%20Final.pdf.

IHS Jane's Defence Weekly, vol. 51/2014, vol. 52/2015.

²⁹ Noțiunea este definită de Rezoluția Consiliului de Securitate nr. 2178/2014 ca reprezentând „individul care călătorește într-un stat, altul decât statul său de reședință, rezidență sau naționalitate, cu scopul promovării, planificării, pregătirii sau participării în acțiunile teroriste sau instruirea sa în vederea săvârșirii unor acțiuni teroriste.”

³⁰ Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU, nr. 2178/2014 http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2178%20%282014%29

LEWIS D. Jessica, *The Islamic State: a counter-strategy for a counter-state*, July 2014, Middle East Security Report 21, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/LewisCenter%20of%20gravity.pdf>.

Profile: AL-BAGHDADI Abu Bakr, BBC, July 5, 2014, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27801676>.

Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU, nr. 2178/2014.

SHATZ J. Howard, *How ISIS funds its reign of terror*, *New York Daily News*, September 8, 2014, <http://www.nydailynews.com/opinion/isis-funds-reign-terror-article-1.1931954#>.

SHERLOCK Ruth, *Inside the leadership of Islamic State: how the new 'caliphate' is run*, *The Telegraph*, July 9, 2014, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/10956280/Inside-the-leadership-of-Islamic-State-how-the-new-caliphate-is-run.html#>.

TAYLOR Adam, *Charting the murky leadership structure of the Islamic State*, October 30, 2014, *The Washington Post*, <http://www.washingtonpost.com/blogs/worldviews/wp/2014/10/30/charting-the-murky-leadership-structure-of-the-islamic-state/>.

The Islamic State's (ISIS, ISIL) Magazine, *The Clarion Project*, September 10, 2014, <http://www.clarionproject.org/news/islamic-state-isis-isil-propaganda-magazine-dabiq>. http://www.stiripesurse.ro/analiza-statul-islamic-origini-si-evolutie_931938.html.

http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=Belgium

<http://www.forbes.com/profile/abu-bakr-al-baghdadi/>

https://archive.org/stream/TheBiographyOfSheikhAbuBakrAlBaghdadi/The%20Biography%20of%20Sheikh%20Abu%20Bakr%20Al-Baghdadi_djvu.txt

**ATACURILE TERORISTE DIN 7 IANUARIE 2015, CARE AU AVUT
LOC ÎN CENTRUL PARISULUI, CONSTITUIE UN AVERTISMENT
DUR LA ADRESA SECURITĂȚII EUROPENE ȘI MONDIALE**

**TERRORIST ATAKS ON JANUARIE 7th 2015, THAT TOOK PLACE
IN PARIS CENTER-HARD WARNING TO INTERNATIONAL
AND EUROPEAN SECURITY**

*General (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU**

Rezumat: *Terorismul actual, amenințare globală care nu cunoaște granițe, naționalitate și religie, o provocare de prim ordin, deci un angajament total, schimb de informații, cooperare în vederea sprijinirii Strategiei Globale Contra Terorismului a O.N.U.*

Cuvinte-cheie: *UE, NATO, terorism, securitate, islam*

Abstract: *The current terrorism is a World threat that dosen' t have boundaries, nationality and religion, a major challange. This implies a total commitment, an exchange of information and cooperation in order to support the O.N.U. World Strategy against terrorism.*

Keywords: *EU, NATO, terrorism, security, islam.*

Franța a fost și este „una dintre țările europene greu încercate de fenomenul terorismului, având o experiență deloc de invidiat în acest sens”¹ de unde și o conștientizare mai precoce și mai acută în plan instituțional, în raport cu celelalte state. Astfel în perioada, 24 decembrie 1994, când a avut loc prima deturnare a avionului Airbus, a 300, de pe ruta Alger – Paris, cu intenția detonării desupra Parisului și încheiată în jurul anului 2000, contabilizează cel puțin 12 atentate grave, cu obiective strategice precum, metroul, cele două mari catedrale, tunelul de sub Canalul Mânecii etc., fapte care au pus la grea încercare această țară.

* Prof. univ. dr., Universitatea Biotera, email: rector@bioterra.ro.

¹ Jean-Louis Bruguière, *Convorbiri cu Jean-Marie Pontaut. Ceea ce ne-am putut spune. 30 de ani de luptă împotriva terorismului*, Editura Rao, București, 2012, p. 15.

„Nimeni nu este imun la acest flagel, însă previziunile din anul 2009, că tot ceea ce pare posibil doar la televizor sau undeva departe se poate întâmpla chiar și acum și aici, nouă înșine sau și celor dragi, în piața prin care trecem zilnic sau la școala de la capătul străzii...”² par de domeniul paranormalului.

Jean – Louis Bruguière, magistrat în domeniul terorismului, considerat pe plan internațional drept unul dintre cei mai buni cunoscători în domeniu, aprecia că:

- „Oamenii Kamikaze pot lovi mâine Parisul. Nu este o ficțiune;

- „Terorismul nu produce frică decât dacă efectele lui sunt catastrofale: 11 septembrie 2011 SUA, Madrid, Londra”³

- „Amenințarea este reală și rezultă din mondializarea fenomenelor teroriste”⁴.

Cele mai sumbre previziuni s-au adevărat și după 15 ani, când în 7 ianuarie 2015, sediul publicației satirice Charlie Hebdo a fost atacat de doi teroriști care s-au răzbunat ucigând și răniind zeci de ziaristi și alți oameni nevinovați.

Cei doi teroriști au declarat că sunt membrii Al-Qaeda din Peninsula Arabă, respectiv din Yemen, iar un cleric al grupării Statului Islamic a revendicat atentatele de la sediul publicației, amenințând că „este un mesaj adresat tuturor țărilor care participă la coaliția condusă de către Statele Unite.”

Teroriștii au demonstrat încă o dată, dacă mai era cazul că imposibilul a devenit posibil, că au pierit 12 persoane, zeci de răniți și mai ales teama indusă populației în pofida Marșului solidarității care a avut loc pe 11 ianuarie, unde au participat peste 3,7 milioane de oameni, șefi de stat și de guvern, un front comun împotriva terorismului actual.

Terorismul a existat și va exista în continuare iar pentru oamenii politici, lupta hotărâtă împotriva acestui flagel trebuie să devină o realitate deplină altfel „ori cooperăm, ori viitorul va fi sumbru”.

Eficacitatea forțelor antiteroriste și a celor de informații, a fost pusă sub semnul întrebării în această perioadă, cu efectele nedorite asupra moralului populației dar și al forțelor în domeniu, în ciuda experienței deosebite de care au dat dovadă până în prezent.

Gestul provocator este evident din partea revistei Charlie Hebdo, aceasta asumându-și riscurile și nemulțumirile extremiștilor, motiv pentru care a mai fost atacată cu un cocktail Molotov cu ani în urmă.

Sunt adresate multe întrebări și se caută răspunsuri la acestea:

- o confruntare între Orientul bogat în petrol și gaze naturale și Occidentul care are atâtea nevoie de aceste resurse energetice;

² Ibidem, pct. 1, p. 15.

³ Ibidem, pct. 1, p. 489.

⁴ Ibidem, pct. 1, p. 490.

- o luptă între religiile sau civilizațiile actuale;
- îmbătrânirea și diminuarea numărului populației Occidentului, concomitent cu explozia demografică a Orientului;
 - terorismul a devenit o profesie în zilele noastre și conform ultimelor previziuni ale futurologilor în domeniu, va fi și în viitor cea mai căutată meserie, iar securitatea persoanei, marfa cea mai apreciată;
 - trebuie să învățăm să trăim cu teroriștii, care sunt printre noi;
 - democrația de tip occidental nu va mai fi o soluție pe termen scurt și mediu pentru statele lumii, deși fostul papă, Ioan Paul al II-lea aprecia cu mulți ani în urmă că „nici capitalismul sălbatic și nici comunismul nu mai sunt soluțiile viabile pentru omenire”;
 - democratizarea lumii arabe rămâne o problemă spinoasă, după eșecul revoluțiilor islamice din nordul Africii și Orientul mijlociu și de finalizare a Califatului mondial așa cum se intenționa;
 - Occidentul rămâne în continuare o zonă de finanțare, de refugiu, logistică în general, recrutare și pregătire a teroriștilor;
 - drepturile și libertățile cetățenești, cât de mult pot fi restrânse pentru a lupta cu fenomenul terorist care ia amploare pe zi ce trece;
 - cum se poate traduce în fapt reducerea finanțării teroriștilor și mai ales a recrutării din rândurile elor care au emigrat de doua, trei generații în Occident, sau chiar au luptat în armatele regulate din coaliția SUA – Occident, în Irak, Afganistan, ori în alte state ale lumii cu probleme;
 - teroriștii din Statul Islamic nu amenință doar Siria și Irak ci toată lumea civilizată și atrage ca un magnet, valuri puternice de adepți din Occident și nu numai;
 - problema teroristă nu poate fi pusă în nici un caz pe seama religiei chiar dacă imamii itineranți propăvăduiesc violența, ațâță spiritele, fac o propagandă deosebită în favoarea Califatului mondial;
 - exportul jihadului în toate statele dezvoltate sau subdezvoltate, cu tineri recrutați cam de peste tot, radicalizați, islamizați, spălate creierile, gata pregătiți să ajungă în Paradis, să devină militari, exemple pentru toți, Kamikaze, „nebunii lui D-zeu”, care par din altă lume, izolați uneori de cei din jur;
 - slaba cultură antiteroristă din unele state ale lumii care fac din populații o masă amorfă, fără o reacție civică, speriată și îngrozită;
 - anticiparea nu a figurat în preocupările specialiștilor din structurile de forță antiteroristă, ordine publică din multe state, inclusiv din Occident și SUA.

După evenimentele din 11 septembrie 2001 și mai ales după 7 ianuarie 2015, Al Qaida a demonstrat încă o dată că poate acționa unde își dorește și când dorește, ceea ce ne dă fiori de groază în ce privește securitatea cea de toate zilele.

Membrii Al Qaida au demonstrat din nou că și-au însușit bine lecțiile de strategie și tactică a acestui tip de război:

- vulnerabilitățile legislației țărilor unde vor acționa;
- modalitățile și mijloacele de acțiune, procurarea de materiale explozive, armele de care au nevoie în continuarea atentatelor;
- locurile de refugiu dacă este cazul și oamenii care îi vor ajuta;
- o anume detașare, relaxare a dispozitivelor forțelor antiteroriste și de ordine publică;
- slăbiciunea forțelor care acționează în culegerea de informații și mai ales necesitatea continuității în acest domeniu foarte important, vital pentru omenire;
- metode adecvate de acțiune;
- creșterea masei de refugiați, emigranți din statele musulmane în Occident, deși o masă propice de acțiune, de recrutare și manevră la nevoie;
- organizațiile teroriste, au găsit, recrutat adepți din mediile defavorizate, dându-le tinerilor fără căpătâi, o porție de mâncare în jurul moscheilor, un ideal, o speranță în mai bine;
- s-a practicat mult disimularea, adică ridicarea interdicției de la droguri, alcool, carne de porc, fără barbă, un comportament comun, dar diferit de cele prevăzute în Coran și pentru cei care devin teroriști și locuiesc în Occident;
- au creat lăcașe de cult în apartamente, garaje, subsoluri, orice improvizații unde imamii să-ți propăvăduiască cele sfinte, dar mai ales să-i îndemne la rezistență;
- recrutarea tinerilor pe un fond religios, inetrpretarea Coranului, deși este strict interzis acest lucru în Coran;
- au atras și mulți intelectuali, profesori, medici, piloți.

Franța are cea mai importantă populație de musulmani din Europa, dintre care unii vorbesc în mod deschis despre ajungerea la conducerea țării într-o bună zi și despre înlocuirea sistemului legal occidental cu Sharia. Populația musulmană reprezintă circa 10% din populația Franței în următorii 50 de ani. De fapt „Islamizarea Franței” nu mai este o noutate, situația aproape că a scăpat de sub control, cu consecințe și în alte state ale Europei, iar tendințele sunt de asemenea sumbre în ce privește creșterea numărului de imigranți, în special din nordul Africii, Orientului mijlociu, ori estu Europei și Asiei.

Rapoartele anuale ale Europolului, instituție specializată a UE, alături de alte instituții ca Frontex, Ceuol etc., demonstrează cum în anul 2013, pe întreg teritoriul UE s-au petrecut 152 de acte teroriste, din care 63 numai în Franța, cu 255 de oameni reținuți pentru asemenea fapte. Franța este urmată îndeaproape de Marea Britanie cu 35 de acte teroriste și Spania cu 33.

Același raport mai subliniază că amenințarea terorismului în Europa rămâne destul de ridicată, manifestându-se în diferite forme și având la bază numeroase motive. Sigur cele trei state menționate mai sus, Franța, Marea Britanie și Spania, au fost și cele trei mari imperii, care au atras ca un magnet cetățenii din fostel colonii, mai ales din Africa de Nord.

Combaterea terorismului este o sarcină de durată care presupune nu numai anihilarea teroriștilor, prin investigații minuțioase, căutări multiple, o foarte bună cooperare națională și internațională, organisme și instituții în domeniu, o politică de bună vecinătate, continuată cu statele problemă pe linie de terorism, reducerea vulnerabilităților de penetrare în statele țintă, voința în blocarea finanțării teroriștilor și a crimei organizate evaluate la câteva trilioane de dolari, informații prețioase și multiple, sprijinul masiv al populației, dar și utilizarea noilor cuceriri în domeniul criminalisticii, a caracterelor biometrice, amprentelor digitale, fotografiile ale irisului și multe alte preocupări în domeniu, pentru a fi cu un pas în fața inventivității teroriștilor.

Implicarea recrutării de noi adepți din rândurile indivizilor care au emigrat în SUA și UE, de mai multe generații și s-au integrat numai formal este o cerință primordială lansată la Summit-ul NATO din Țara Galilor, septembrie 2014, reînnoită în ianuarie 2015 de președintele SUA.

În concluzie apreciem că se impune de urgență:

- regândirea conceptului de securitate în UE și statelor membre în lumina multor evenimente teroriste care au avut loc;
- regândirea politicii și a conceptului de apărare UE și a statelor membre;
- analiza cooperării forțelor antiteroriste, a modului de intervenție, a modului lor de acțiune, inclusiv de culegere a informațiilor pe domeniu;
- cooperarea cu mass-media și populația pentru asigurarea succesului în combaterea fenomenului.

În Declarația Summit-ului, s-a precizat pericolul terorismului asupra cetățenilor din țările NATO și mai ales a amenințării în viitorul predicabil.

Această amenințare globală care nu cunoaște granițe, naționalitate și religie este o provocare de prim ordin, deci presupune un angajament total, schimb de informații, cooperare totală în vederea sprijinirii Strategiei Globale Contra Terorismului a ONU, inclusiv în domenii precum Managementul Riscului Explozibililor.

S-a mai hotărât continuarea îmbunătățirii capacităților, tehnologiilor pentru apărarea împotriva Dispozitivelor Explozive Improvizate și a amenințărilor chimice, biologice, radiologice și nucleare, iar problematica terorismului și a amenințărilor asociate la un nivel ridicat de pe agenda de securitate NATO. De asemenea s-a decis analiza acestui fenomen terorist ca punct separat la ordinea de zi, cu ocazia fiecărui Summit NATO.

BIBLIOGRAFIE

BRUGUIÈRE Jean-Louis, *Convorbiri cu Jean-Marie Pontaut. Ceea ce ne-am putut spune. 30 de ani de luptă împotriva terorismului*, Editura Rao, București, 2012.

RIVALITĂȚI STRATEGICE

– noțiune, caracteristici, manifestări –

STRATEGIC RIVALRIES

– notion, characteristics, manifestations –

*dr. Mihai-Ștefan DINU**

Rezumat: Declanșarea și desfășurarea unor conflicte/crize la nivel regional și internațional a fost abordată deseori ca o problemă internă a unui stat, în relațiile sale cu statele vecine, atribuindu-li-se, așadar, strict cauze locale (sociale, culturale, etnice sau religioase, aspecte care de obicei sunt relaționate memoriei istorice a părților angrenate în conflict. Astfel, s-a insistat mai puțin sau chiar deloc asupra influenței rivalității strategice dintre state în a căror sferă de influență, de exemplu, se află teritoriul de desfășurare a unor anumite conflicte. De aceea, în acest articol, am abordat o serie de aspecte conceptuale privind rivalitățile strategice, relaționând actuala lucrare cu cercetări anterioare desfășurate în domeniul conflictelor internaționale.

Cuvinte-cheie: conflict; crize; relații internaționale; rivalități strategice; sfere de influență; pace; război; terrorism.

Abstract: The emergence and development of conflicts/crisis at regional or international level was generally approached as being the internal problem of a State, in its relations with neighbouring States. Therefore, the conflict or crisis was perceived as having strict local causes (social, cultural, ethnic or religious, causes that generally are related to historical memory of parties engaged in conflict). Thus, in majority of studies approaching conflict, there is less, if not at all present, the influence of strategic rivalry among the States whose sphere of influence, as an example, there is situated the territorial development of certain conflicts. That is why, in this article we briefly approach a series of conceptual traits regarding strategic rivalries, relating present work with previous one in the field of international conflicts.

Keywords: conflict; crises; international relations; strategic rivalry; areas of influence; peace; war; terrorism.

1. Introducere

Scopul analizei prezentate în această lucrare este direct atașat obiectivului principal al cercetării mai vaste privind identificarea

* Cercetător științific gr. II, în cadrul Facultății de Securitate și Apărare a Universității Naționale de Apărare „CAROL I”

modurilor în care rivalitățile strategice determină conflictele/crizele. Direcția analizei prezentate în acest articol este determinată de ipoteza problemei formulate, și anume că declanșarea și desfășurarea unor conflicte/crize la nivel regional și internațional a fost abordată deseori ca o problemă internă a unui stat, în relațiile sale cu statele vecine, atribuindu-li-se, așadar, strict cauze locale (sociale, culturale, etnice sau religioase, aspecte care de obicei sunt relaționate memoriei istorice a părților angrenate în conflict. Astfel, s-a insistat mai puțin sau chiar deloc asupra influenței rivalității strategice dintre state în a căror sferă de influență, de exemplu, se află teritoriul de desfășurare a unor anumite conflicte. Evident, există cazuri în care conflictul de tip interstatal are ca inițiere directă relația de rivalitate dintre statele implicate în conflict, de cele mai multe ori, datorită proximității geografice acest tip de conflict are amploare regională, având ca motiv impunerea ca lider al unuia dintre state la nivel regional.

Pentru a atinge obiectivele propuse, având ca punct de plecare ipoteza anterior formulată, structura prezentului articol va fi construită pe câteva direcții și anume:

- Identificarea stadiului cunoașterii în domeniu printr-o trecere în revistă a apariției subiectului în literatura de specialitate;
- Abordarea aspectelor conceptuale relaționate definirii, caracterului și dimensiunilor rivalității strategice;
- Evidențierea și justificarea legăturii dintre propriile cercetări anterioare și rivalitățile strategice;
- Identificarea tipurilor de rivalitate strategică, și evidențierea noului/noilor tipuri de manifestare a acestora.

Fiecare dintre aceste direcții sunt prezentate în această lucrare sub forma celor patru secțiuni ce oferă, în opinia noastră, completitudine întregii lucrări, contribuind astfel la formularea structurii unei lucrări viitoare ce se va concentra atât asupra determinărilor/implicațiilor rivalităților strategice asupra conflictelor cât și asupra unor noi moduri de manifestare a conflictelor ca urmare a rivalităților strategice.

2. Aspecte privind definirea rivalităților strategice

Una dintre cele mai vechi teorii care este relaționată rivalității poate fi indentificată în lucrările lui Sigmund Freud. Urmare a studiului literaturii relaționate temei abordate am identificat faptul că unul dintre primii cercetători care au stabilit o corelație cu rivalitățile dintre grupuri a fost reputatul Sigmund Freud, supranumit și „părintele psihanalizei”. Un domeniu mai puțin cunoscut al studiilor freudiene a fost și acela al conflictului apărut între comunități relaționate atât geografic, cât și cultural. Într-unul dintre studiile sale el observă: „*comunități învecinate sau foarte apropiate se dușmănesc și se batjocoresc una pe alta, ca spaniolii și portughezii, germanii din Sud*

și cei din Nord, englezii și scoțienii ș.a.m.d.”¹. Sigmund Freud numește acest fenomen „narcisismul micilor diferențe”, în care se poate recunoaște o satisfacție confortabilă și relativ inofensivă a tendinței spre agresivitate, prin care se poate facilita coeziunea membrilor unei comunități. În opinia sa, „acest pericol amenință cel mai tare acolo unde relațiile în societate sunt stabilite în principal prin identificarea membrilor unii cu alții, în timp ce individualitățile conducătoare nu ajung la acea importanță care trebuie să li se cuvină în educația masei.”² Acest exemplu poate ilustra destul de bine faptul că existența percepției unei alte comunități ca dușman/inamic, coroborată cu existența tendințelor agresive constituie un pericol care poate în mod facil conduce către declanșarea unui conflict.

De la începutul secolului trecut, însă, când S. Freud a afirmat aceste opinii, teoriile privind accepțiunea de inamic, după cum am arătat în prima secțiune a lucrării noastre, a cunoscut un trend evolutiv. Studiul lucrărilor apărute în cele aproape două decenii scurse de la debutul celui de al XXI-lea secol, ne conduc spre formarea ideii că, în principal definirea rivalității strategice s-a realizat în funcție de caracteristicile actorilor implicați, a duratei, intensității, etc, acest lucru întâmplându-se, cel mai probabil, sub influența celor două tendințe principale existente în abordarea teoretică a rivalităților strategice. Este vorba despre abordarea *Basic Rivalry Level-BRL* (abordarea nivelului primar de rivalitate) și abordarea evolutivă.

Abordarea nivelului primar de rivalitate a fost realizată în lucrările³ lui Goertz și Paul Diehl și este fundamentată pe ideea că încă de la prima interacțiune conflictuală între două părți, comportamentul conflictual al statelor rivale rămâne relativ stabil pe toată durata rivalității.

Potrivit celor doi autori, rivalitatea este determinată în cea mai mare măsură de factori structurali sau de altă natură, de tipul șocurilor politice, spre exemplu. Prin urmare, orice relație de rivalitate între două state este caracterizată de un nivel primar, un nivel de ostilitate care dă nota generală a relației.

Cea de a doua abordare, cea evolutivă, are la bază lucrările lui Paul Hensel potrivit cărora rivalitățile evoluează, iar evoluția lor poate fi descrisă prin etape de evoluție. Autorul menționat dezvoltă o versiune generalizată a modelului evolutiv, în sensul că ia în considerare, pornind de la exemplul a două state care au interese

¹ Sigmund Freud, *Disconfort în cultură* (1930), în Studii despre societate și religie, Editura Trei, 2000, p. 180.

² *Idem.*

³ Gary Goertz, Paul Diehl, *The Empirical Importance of Enduring Rivalries*, în *International Interactions*, vol. 18, no.2, Routledge, New York, 1992, pp. 151-163 și Paul Diehl, *The Dynamics of Enduring Rivalries*, University of Illinois Press, Chicago, 1998, pp. 98-125

conflictuale, atât impactul formelor non-militare⁴ a interacțiunilor conflictuale (state rivale ale căror disensiuni rămân izolate în domenii precum cel economic, politic sau diplomatic), cât și conflictul armat direct, dacă acest lucru înseamnă să-și urmărească interesele. Odată perceput sau declanșat conflictul armat, evoluția anterioară a conflictului este percepută ca având o influență directă asupra deciziilor și interacțiunilor viitoare

Revenind la aspectul definirii rivalității putem afirma că nu este încă clar conturat, probabil și pe fondul abordărilor alternative privind subiectul. Astfel, în ceea ce privește rivalitățile de durată, acestea sunt în accepțiunea lui Goertz și Diehl *o competiție militarizată între o anumită pereche de state de-a lungul unei perioade date de timp*⁵.

Din punct de vedere al analizei noastre, una dintre cele mai potrivite definiții este cea furnizată de William Thompson, care afirmă că din punct de vedere conceptual, rivalii strategici trebuie să se perceapă reciproc ca și:

- competitori⁶
- sursă a amenințărilor actuale sau viitoare ce au posibilitatea să capete un caracter militar⁷
- inamici⁸.

În opinia noastră, avantajul acestei definiții reiese din faptul că din punct de vedere operațional, rivalii strategici pot fi identificați prin analiza istoriei politicii externe pentru a determina momentele în care factorii de decizie ai celor două state s-au perceput reciproc ca îndeplinind cele trei criterii menționate în cadrul definițional.

3. Rivalitatea strategică contemporană: tip statal sau non-statal vs multi-statal?

Relaționarea cercetărilor anterioare proprii, în domeniul conflictelor etnice și religioase, cu domeniul abordat în acest articol se realizează la nivelul observației că majoritatea conflictelor etnice sau religioase analizate s-au declanșat și desfășurat pe fondul unei rivalități strategice la nivel regional sau internațional, în

⁴ Paul Hensel, *Interstate Rivalry and the Study of Militarized Conflict*, în Frank Harvey, Ben Mor, *Conflict in World Politics: Advances in the Study of Crisis, War, and Peace*, Palgrave Macmillan, 1998, pp. 162-204.

⁵ Gary Goertz, Paul Diehl, *Taking „enduring” out of enduring rivalry: The rivalry approach to war and peace*, *International Interactions*, vol. 21, nr.3, Routledge, New York, p. 292.

⁶ William Thompson, *Principal rivalries*, *Journal of Conflict Resolution*, vol. 39, nr 2, iunie 1995, pp.195-223.

⁷ *Idem*.

⁸ William Thompson, *Identifying rivals and rivalries in world politics*, *International Studies Quarterly*, vol 45, nr.4 , 2001, p. 560.

scopul păstrării și/sau extinderii sferei de influență. Este cazul conflictelor etnice și religioase declanșate și desfășurate în fostul spațiu de influență al URSS: spațiul fostei Iugoslavii, regiunea Caucazului și Asia Centrală, regiuni care după încheierea Războiului Rece și câștigarea independenței au cunoscut o perioadă tumultuasă ca urmare a reșezării strategice post Război Rece.

Un tip particular de rivalitate strategică pare a ieși în evidență din acest punct de vedere, la studiul atent al transformărilor strategice din ultimul deceniu și jumătate: *rivalitatea strategică extinsă sau non-statală/multistatală internațională*.

Spre deosebire de rivalitatea strategică de tip statal, care angrenează ca și părți cel puțin două state, rivalitatea strategică *extinsă sau non-statală/multistatală internațională* are la bază criteriul identitar, criteriul rivalității fiind etnia sau religia, religia oferind, în cazul analizei noastre un exemplu semnificativ. Motivele pentru care propunem acest nou concept vor fi expuse în continuare.

Încă de la începutul secolului XXI s-a putut observa tendința de manifestare a rivalității strategice fundamentate pe criterii religioase, semnale existând chiar înainte de momentul 11 septembrie 2001, din SUA, prin promovarea și dezbaterrea unor lucrări precum *Ciocnirea Civilizațiilor* a lui Samuel Huntington, lucrări care, în fapt, preiau idei mai vechi, creând impresia că folosesc construcției unei politici statale externe, regionale, continentale su globale. Astfel, chiar dacă Războiul Contra Terorismului s-a dorit a fi, cel puțin la nivel declarativ, unul împotriva elementelor radicale islamiste, prin generalizare și diseminare agresivă prin intermediul canalelor media, acesta a fost perceput, în mod particular în lumea islamică, drept un război al Occidentului creștin împotriva Islamului. Această percepție a ajutat la formarea unui curent, nu neapărat localizat strict la nivelul lumii islamice, ci chiar și în Occident, curent care promovează atât apărarea valorilor materiale și spirituale islamice în fața unui Occident perceput ca *satanic* și invadator, cât și atacarea Occidentului și extinderea influenței⁹ religiei musulmane în fieful Occidental creștin.

În acest context creat, putem considera că sunt create condițiile apariției și manifestării unui tip special de rivalitate strategică, ce se manifestă în cadrul unui spațiu geografic extins și având caracter non-statal/multistatal între Occident și Islam.

Caracterul complex al acestui tip de rivalitate strategică reiese din natura la fel de complexa a părților angajate. Mișcările și organizațiile fundamentaliste și/sau teroriste, își desfășoară activitatea pe teritoriul a numeroase state, având adepți cetățeni aparținând mai multor state, state aflate pe continente diferite: Asia, Africa etc.

Spre diferență de rivalitatea strategică de tip statal, în acest caz avem de-a face cu cetățeni ai unor grupuri de state sau declarativ, cum este cazul Statului Islamic, cu o

⁹ Vezi comunicatele diseminate în media de către gruparea fundamentalistă Statul Islamic.

organizație extinsă pe teritoriul mai multor state (Siria, Irak, etc), legați de stindardul identitar, cultural-religios al Islamului și al militantismului politic de tip islamist.

Prin urmare, analiza părților angajate în conflict devine una complicată, cu atât mai mult cu cât, de obicei, afinităților de ordin religios le sunt atașate criterii de vecinătate geografică, așa cum se întâmplă în cazul regiunilor precum Africa de Nord, Orientul Apropiat și Mijlociu, Asia Centrală de Sud și de Est (Afganistan, Pakistan, Indonezia).

4. Conflictele cyber – manifestare actuală a rivalităților strategice

Dacă până în acest punct al lucrării noastre am abordat aspecte preponderent teoretice, de tipul definirii și caracteristicilor rivalităților strategice, în ceea ce privește manifestarea acestora în mediul contemporan, am observat că acestea pot fi de tipul non-militar și a conflictelor armate. Aceasta în ceea ce privește manifestările tradiționale ale conflictelor ca urmare a *rivalităților strategice statale* și a *rivalității strategice extinsă sau non-statală/multistatală internațională*. Aceasta deoarece, în ultimele două decenii, cu precădere, conflictele desfășurate ca urmare a rivalităților strategice sunt inițiate și desfășurate prin intermediul spațiului cyber, fiind cunoscute sub denumirea de conflicte cyber.

O ilustrare clară a manifestării conflictelor cyber pe fondul rivalității strategice dintre state a fost realizată ca urmare a analizei cercetătorilor Brandon Valeriano și Ryan Manes¹⁰, în urma căreia a reieșit o grilă multidirecțională, pe care o redăm în figura nr. 1.

¹⁰ Brandon Valeriano și Ryan Manes, *The Fog of Cyber war: Why the Threat Doesn't Live Up to the Hype*, at www.foreignaffairs.com/articles/138443/brandon-valeriano-and-ryan-maness/the-fog-of-cyberwar

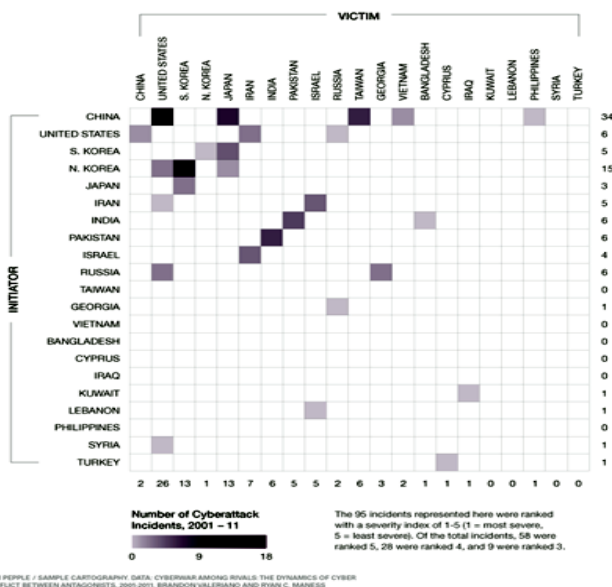

Figura nr. 1. Numărul de atacuri cyber și intensitatea lor - un exemplu ilustrativ privind manifestarea rivalităților strategice în spațiul cyber¹¹

Analizând figura nr. 1, putem identifica facil perechile rivalilor strategici majori la nivel global. Astfel, sunt evidențiate perechi de rivali strategici tradiționali, precum: SUA-Rusia, India-Pakistan, Israel-Iran, Cipru-Turcia, China-Japonia, China-Taiwan, Coreea de Nord- Coreea de Sud sau perechi relativ noi de rivali strategici precum SUA-China.

Concluzii

Așa cum reiese din analiza prezentată în cele patru secțiuni ale acestei lucrări, putem afirma că domeniul studiilor privind rivalitățile strategice se află încă în etapa de dezvoltare, existând aspecte conceptuale controversate sau încă neîndeajuns de bine fundamentate, dată fiind atât complexitatea comportamentală a actorilor implicați cât și o metodologie solidă de analiză a acestui tip de interacțiune cel puțin la nivel statal.

Dacă luăm în considerare noul concept propus în această lucrare, acela al rivalității strategice extinsă sau non-statală/multistatală internațională, putem afirma că analiza privind acest tip de interacțiune, deși se dovedește complexă, prin natura, caracteristicile și manifestările sale, poate aduce noi direcții de cercetare atât a acestui

¹¹ *Idem*

tip de interacțiune cât și în ceea ce privește cadrul de analiză a altui fenomen controversat, dar prezent și totuși de nedorit pe scena internațională: terorismul.

În ceea ce privește manifestarea rivalităților strategice sub forma conflictelor cyber, analiza acestora se prezintă extrem de interesantă datorită mediului de manifestare (spațiul cibernetic) și a consecințelor ce le-ar putea produce în domenii precum cel economic, militar, de sănătate, și, în general, în ceea ce privește funcționarea infrastructurilor critice, conflictele de acest tip putând fi inițiate și dezvoltate atât pe fondul *rivalităților strategice statale* cât și a *rivalității strategice extinsă sau non-statală/multistatală internațională*.

BIBLIOGRAFIE

- BRECHER Michael, *International Political Earthquakes*, University of Michigan Press, Michigan, 2008
- DIEHL Paul, *The Dynamics of Enduring Rivalries*, University of Illinois Press, Chicago, 1998
- FINLAY David, HOLSTI Ole, FAGAN Richard, *Enemies in Politics*, Ed. Rand McNally, Chicago, 1968.
- FREUD Sigmund, *Disconfort în cultură* (1930), în Studii despre societate și religie, Editura Trei, 2000
- GOCHMAN Charles, Yeev Maoz, *Militarized interstate disputes, 1816-1976*, în Journal of Conflict Resolution, vol. 28, 1984.
- GOERTZ Gary, DIEHL Paul, *Taking „enduring” out of enduring rivalry: The rivalry approach to war and peace*, International Interactions, vol. 21, nr.3, Routledge, New York
- GOERTZ Gary, DIEHL Paul, *The Empirical Importance of Enduring Rivalries*, în International Interactions, vol. 18, no.2, Routledge, New York, 1992
- GURR Ted, *Handbook of Political Conflict: Theory and Research*, Free Press, New York, 1980
- HARVEY Frank, MOR Ben, *Conflict in World Politics: Advances in the Study of Crisis, War, and Peace*, Palgrave Macmillan, 1998
- MORGENTHAU J. Hans, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace* McGraw-Hill, New York, 1985
- THEMNÉR, WALLENSTEEN Lotta&Peter, *2014 Armed Conflict, 1946-2013*, Journal of Peace Research 51(4), Peace Research Institute, Oslo, 2014

THOMPSON William, *Identifying rivals and rivalries in world politics*, International Studies Quarterly, vol 45, nr.4 , 2001

THOMPSON William, *Principal rivalries*, Journal of Conflict Resolution, vol. 39, nr 2, iunie 1995

VALERIANO Brandon, MANES Ryan, *The Fog of Cyber war: Why the Threat Doesn't Live Up to the Hype*, at www.foreignaffairs.com/articles/138443/brandon-valeriano-and-ryan-maness/the-fog-of-cyberwar

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/159/1.5/S/138822, cu titlul „Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile “Științe Militare”, “Securitate și Informații” și “Ordine Publică și Siguranță Națională” - Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – “SmartSPODAS”.

COMPONENTELE CONFLICTULUI IDENTITAR ȘI IMPORTANȚA MULTICULTURALISMULUI

THE COMPONENTS OF THE IDENTITY CLASH AND THE IMPORTANCE OF MULTICULTURALISM

*Sebastian SÂRBU**

Rezumat: În acest articol este dezvoltată o analiză conceptuală, cu o sferă largă de cuprindere științifică, a conflictelor identitare cu componentele sale și nu în ultimul rând este prezentat rolul multiculturalismului ca factor de soluționare a acestora.

Conflictele identitare sunt clasificate ierarhic prin instrumentele și criteriile științifice consacrate, pornind de la sursele cele mai autorizate în acest domeniu.

Demersul științific se constituie într-o abordare multidisciplinară, sistemică, care identifică atât cauzele favorizatoare ale conflictelor identitare, cât și contextul real al manifestării acestora. Elementele particulare și axiologice sunt completate de reperele istorice, geopolitice și sociologice de natură dinamică. Interdependența realității conflictelor identitare este abordată din perspectiva globalizării și proceselor de schimbare democratică din viața societății, a noii geografii economice a statelor și nevoii de securitate a statelor pe fondul dispariției barierelor economice între națiuni.

Mai mult decât atât sunt prezentate soluții necesare pentru stoparea conflictelor identitare și prevenirea dezvoltării dinamice a acestora.

Mutațiile axiologice și extremismul ideologic sunt privite în relație cu transformări geopolitice și polarizări de ordin socioeconomic. De asemenea sunt examinate critic fenomenele de extremism religios, separatism, naționalism, anarhie și anomie socială, insecuritate regională.

Multiculturalismul, respectarea drepturilor omului, dezvoltarea instituțiilor democratice, negocierea, justiția socială, coeziunea socială, dialogul intercultural/interreligios, dar și implementarea mecanismelor societății controlului, sunt doar câteva din soluțiile prezentate în acest articol.

Cuvinte-cheie: conflicte identitare; dialog intercultural; conflict interetnic; conflict interreligios; fundamentalism; extremism; secesionism; globalism; axiologie; multiculturalism; zone geoeconomice; noua geografie economică; viziunea ricardiană; anarhie socială; autoritate; securitate socială; dezvoltare durabilă; polarizare; controlul social; stare anomică.

* Diplomat cercetător Grupul de Cercetări Interdisciplinare al Academiei Române.

Abstract: *In this paper a conceptual analysis is developed, encompassing a rather large scientific range, of the identity clashes and its components and not in the least it is introduced the multiculturalism and its role as a peace-making factor and a solution provider.*

The conflicts between identities are hierarchically classified by the time honoured scientific instruments and criteria, commencing from the most serious and legitimate sources in this field.

The scientific approach is built in a systematic multi-disciplinary attempt, meant to identify both the favouring inner causes of the identity clash, and the real context of their ways of making manifest. The particular and axiological elements are supplemented with historical, geopolitical and sociologic landmarks, in their dynamical nature. The independence of the identity clash actuality is therefore tackled from the angle of globalization and democracy-based changing processes in the life of the society, of a new economic geography of the states and the states' need of security against the grand backdrop of vanishing of the economic walls between nations.

Furthermore, in this paper are introduced the solutions required for stopping the identity clashes and inhibiting their spiralling up dynamics.

The axiological mutations and the ideological extremism are here taken in consideration related to the geopolitical transformations and polarizations of a socioeconomic nature. Also are examined with critical eye the religious extremism phenomena, separatism, nationalism, anarchy and social anomy, regional insecurity.

The multiculturalism, observance of human rights, the development of the democratic institutions, negotiation, social justice, social cohesion, the intercultural / inter-religious dialogue, but also the implementation of the controlled-society inner mechanics, are just a few of the solutions introduced in this paper.

Keywords: *identity clash; intercultural dialogue; inter-ethnic conflict; inter-religious conflict; fundamentalism; extremism; secessionism; globalism; axiology; multiculturalism; geo-economic zones; the new economic geography; the Ricardian vision; social anarchy; authority; social securit;; lasting development; polarization; social control; anomic state.*

Procesul de globalizare ca stare tranzitorie a omenirii, a fost marcat de o succesiune de transformări și reforme care au generat o serie de tensiuni și noi tipuri de conflicte emergente.

În trecut a dominat în sfera geopoliticii mondiale, cel puțin ca instrument teoretic, paradigma napoleoniană, conform căreia „spațiul dictează politica”.

Chiar dacă această paradigmă își păstrează și azi valabilitatea, ea a fost restructurată, astfel încât „spațiul” să fie revendicat și împărțit din punct de vedere al unei noi geografii politice, economice construite pe baza unor modele axiologice (identitare) care stau la baza noii generații de conflicte identitare.

Conflictele sunt instrumente teoretice folosite de știință pentru o cuantificare a unei stări de fapt, pornind de la un principiu de drept. Având în vedere spațiul managementului crizelor și prevenirii conflictelor, vom folosi o definiție propusă

de FEWER/FAST, care susține că nu există **criză** fără un **mediu conflictual**, iar orice criză are nevoie de un **declanșator/trigger** pentru a izbucni. Dacă **crizele** sunt părțile acute ale conflictelor - momentele în care sunt puse în pericol valori fundamentale, ce presupun o reacție urgentă și sub presiune a decidentului - **conflictele** rămân situațiile în care măcar doi actori își doresc, în același moment, același lucru, pe care și-l dispută ulterior și pentru adjudecarea căruia sunt dispuși să cheltuiască resurse și să-și asume riscuri pe toate planurile.

Cauzele care duc la declanșarea conflictelor conform modelului lui Stanislavski au la bază (din punct de vedere teoretic) elemente de caracterizare a atributelor de valorizare și ierarhizare ale unui actor (grup), anume: **Putere, Resurse, Prestigiu**. Avantajul acestui model constă în caracteristica interschimbării celor trei elemente componente. În spațiul conflictelor și elementelor disputabile între doi actori, puterea va fi înlocuită de **autoritate**, ca revenire la **puterea charismatică**, iar **prestigiul**, de **status**, corelat cu legitimitatea și elementele de identitate.

Din perspectiva raportului caracteristici individuale – efecte relaționale, avem astfel, o clasificare ierarhică a motivelor conflictelor:

- **conflicte de atribuire**/de proprietate, cele referitoare la resurse, în care disputa este pur relațională și se consumă asupra unui element care presupune proprietate exclusivă, adică modelul împărțirii disjuncte: lucrul se împarte, după conflict, în partea unuia și partea celuilalt, fără ca la intersecția celor două proprietăți să se afle ceva distinct (chiar dacă rămân părți neîmpărțite în urma procesului).

- **conflicte de autoritate**/de putere, atunci când cei doi actori încearcă să obțină autoritatea mai mare asupra unui spațiu/ comunități. De această dată, ambele părți încearcă să-și maximizeze propria autoritate și să minimizeze pe cea a adversarului, fără ca să avem de a face cu o sumă constantă, o cantitate cuantificată de autoritate, astfel încât creșterea de autoritate a unuia nu duce implicit la scăderea de autoritate a celuilalt.

- **conflicte de status** – în acest caz, conflictul ține de recunoașterea de către celălalt a unui status, a unei poziții într-o ierarhie, a unei anumite importanțe asociată unui anumit statut. În acest caz, caracteristica, trăsătura esențială în dispută ține mai mult de propriul efort al actorului, dar necesită o validare *erga omnes* și - în mod necesar pentru a deveni conflict - validarea celui de-al doilea actor.

În cea de a treia categorie se situează originea celor mai profunde conflicte, în special din cauza **încărcăturii simbolice** pornind de la clasa de valori, atributele și interesele grupurilor. În acest caz, avem de a face cu o clasificare a trăsăturilor în funcție de valoarea simbolică pusă în discuție, pe o scară ce pleacă de la **existența primară** până la elemente ce țin exclusiv de **ierarhie sau relații de putere**. Pe această scară, cele mai puternice conflicte se înregistrează în parte de jos a scalei, acolo unde este implicată **existența** grupului, **identitatea** sa,

legitimitatea existenței sale sau a motivației obiectivelor, a revendicărilor și **prestigiul, puterea charismatică** atribuit de tip ierarhic, stabilită *erga omnes* și care generează – alături de **interese** - capacitatea de a mobiliza din punct de vedere politic, sprijinul exterior pentru poziția în conflict.

În acest sens, **conflictele identitare** sunt conflictele în care este pusă în discuție identitatea unuia dintre actori. Există două tipuri fundamentale: **extern**, atunci când doi actori își dispută recunoașterea identității dar și a legitimității unuia dintre ei sau își potențează și operează schimbări asupra identității celuilalt, a tradiției ca valoare simbolică și instituțională de tip național/ comunitar subminând ordinea socială ca bază a ierarhiei prin practicarea războiului axiologic – identitar și ideologic, și **intern**, atunci când componente ale comunității în discuție reclamă identități paralele, adeseori prefabricate. Atunci când aceste identități concurente **dobândesc o dimensiune politică de fond**, conflictele identitare se polarizează, factorul „cultural” – simbolic subordonându-se forței politice ca factor de organizare și coagulare a acestor grupuri, respectiv comunități. Tipologia conflictelor identitare este formată din: conflicte interetnice, inter-religioase, inter-culturale.

Delimitările geografice nu mai pot fi făcute în noua eră doar după criteriile geostrategice (spațiul exsovietic, spațiul german), economice (spațiul dezvoltării high - tech, spațiul resurselor energetice/materiilor prime), sau al intereselor - spațiul de interes strategic - și al conjuncturilor de securitate și apărare (sud-estul european, țările baltice, statele de la „VÎSEGRAD”, statele „ VILNIUS-10”). Începând cu evenimentele majore ale sfârșitului de secol XX geografia politico-administrativă a Europei s-a modificat cu implicații majore în prezent și viitor.

Spațiul din punct de vedere strategic nu mai reprezintă azi doar un teritoriu geografic. Spațiul a avut și are o încărcătură simbolică, politică și cu valențe identitar – axiologice, care implică statusul, autoritatea și legitimitatea sistemelor politice de conducere a statelor. Interesele naționale au fost definite, în condițiile globalizării, drept interese regionale.

În acest context, conflictele identitare s-au produs indirect și ca urmare a noului val de democrație și extindere euroatlantică, ca formă de reacțiune a centrelor de putere care doreau menținerea status - quo - ului. Pe de altă parte rolul național al statelor a scăzut atât în favoarea grupurilor suprastatale (corporații), cât și a grupurilor substatale (minorități). Dacă grupurile suprastatale reprezintă aspectul dominării economicului asupra politicului, recte oligarhia liberală, grupurile substatale implică tendința către regionalizare, comunitarism, autoorganizare, ambele aspecte constituindu-se ca realități ale procesului de globalizare. Globalizarea culturii, a informației generează modificări identitare importante, concomitent cu mișcări largi de emancipare socială, economică sau pur

identitară cu o puternică dimensiune liberală. Toate aceste transformări au fost benefice, dar au implicat și o dimensiune asimetrică în evoluția și dezvoltarea tendințelor secesioniste, a grupurilor nelegitime de tip terorist sau a celor cu caracter subversiv, care s-au manifestat în viața societății ca forțe retrograde, extremiste, antidemocratice sau bazate pe ură etnico-religioasă și separatism regional/subregional. Acestea s-au prevalat de libertățile constituționale, dar și de carențele instituționale pentru a instaura teroarea și anarhia.

Un rol important în menținerea păcii și coeziunii sociale îl are multiculturalismul. Acesta este atât expresia aculturalismului, cât și a dialogului intercultural și interreligios, a respectării dreptului la apartenență religioasă prin promovarea unei politici de nondiscriminare. Credințele religioase pot lua forme politice atât defensive cât și ofensive, iar când se dezvoltă pe un fundal social anarhic, având la bază componenta etnică, comunitară, de organizare ierarhică, autoritară se manifestă ca forță agresivă, extremistă.

Potențialul militar și economic al grupărilor fundamentalist - religioase generatoare de conflicte identitare, chiar adevărate războaie identitare, își are sursa de alimentare, în spălarea și transferurile ilegale de bani, crima organizată, vidul de putere, criza instituțională și de securitate, corupția politică, insecuritatea și anarhia socială/regională, disoluția autorității statului, instabilitatea mediului politic.

Componentele conflictului identitar sunt : componenta etnico-religioasă, componenta socio-culturală, componenta ideologico-politică și componenta geopolitică.

Ca exemplu zona Europei de sud-est s-a constituit și consacrat ca un spațiu tradițional de interferențe religioase și etno - culturale. Aici se realizează întrepătrunderea arealelor religioase și etno - culturale specifice părților centrală și estică ale Europei, dar și cele din Orientul Apropriat și Orientul Mijlociu.

Având în vedere puternica identitate religioasă și etno-culturală, dar și determinările majore ale acestor factori socio-culturali, necesari definirii relațiilor interstatale, s-a prefigurat politica europeană de stabilizare a regiunilor zonei și implementare a culturii și normelor democratice ca elemente ale societății moderne, bazate pe ideea de progres și conviețuire pașnică într-un mediu de securitate și pace.

Astfel laicizarea instituțiilor statale, funcționarea statului de drept, economia de piață, respectarea drepturilor și libertăților civile, protecția juridică a drepturilor fundamentale ale omului, protecția minorităților, gestionarea crizelor, libertatea de conștiință, dezvoltarea instituțiilor democratice, au reprezentat aspectul geopolitic al reformelor și transformărilor bazate pe apartenența statelor la Consiliul Europei, OSCE și PfP, care însă a fost marcat de reactivarea fundamentalismelor etnico-religioase, a tensiunilor etnico-culturale și conflictelor locale.

Printre cauzele conflictelor identitare de tip etnico - religios se numără : raporturile inechitabile între majoritatea și minoritatea etnico-religioasă prin impunerea unei administrații locale minoritare; dispute teritoriale; împiedicarea dezvoltării locale și regionale; constituirea artificială a unor entități statale ori administrativ-teritoriale și autonome pe baza autodeterminării minorităților după criterii etnico-religioase, tendințe separatiste statale și interstatale cu delimitări teritoriale după criterii pseudoreligioase și pur ideologice sau politice, împărțirea patrimoniului religios prin dispute inter/intrapatriarhale, dispute între statul laic și grupări/structuri fundamentaliste.

Prăbușirea sistemului comunist în societățile industriale din Europa și din Asia Centrală a favorizat revitalizarea mișcărilor religioase. Mișcarea panarabă se reactivează și generează fenomenul cunoscut generic ca „explozie a Islamului”. Explozie a căror obiective expansioniste care vizează centrul și estul Europei, sunt: controlul principalelor rute, căi și centre comerciale între Europa și Asia, Oceanul planetar, Africa; dominația unui spațiu european de importanță strategică; crearea unei axe musulmane în Europa de sud-est, legată cu centrul Asiei, Orientul Mijlociu, Orientul Apropiat și Nordul Africii; desfășurarea unor conflicte militare care ar angaja conflictul civilizațiilor.

Dacă în fosta Iugoslavie ca și în tot spațiul balcanic naționalismul a constituit o piedică în extinderea NATO și UE mentalitatea identității federale a culminat în spațiul ex-sovietic cu conflictele identitare de factură etnică și fostele rivalități asupra unor teritorii și subregiuni locuite de diferite etnii ale statelor desprinse din fosta URSS care au resimțit puternic conflictul identitar ce a comportat o componentă etnică importantă, tributară vechilor tendințe sovietice de purificare și deznaționalizare.

Naționalismul ca sistem cultural și axiologic, una din sursele conflictelor identitare, este înlocuit cu sistemul credințelor religioase, revitalizat prin prozelitism și expansiune, ca răspuns la criza identitară a individului. Acest lucru este vizibil în state mahomedane, dar este de notorietate faptul că dezvoltarea unor grupări religioase fundamentalist - extremiste are la bază principii sectare și motivații, respectiv scopuri de ordin politic.

În acest spațiu al conflictelor identitare, constatăm astăzi o recrudescență a luptei între fosta elită sovietică și elitele naționale ale noilor state.

Tematica și problematica conflictelor identitare este complexă fiind marcată și de alți factori nu mai puțin importanți. Astfel determinările geostrategice asupra identității reflectă dinamica de evoluție de la un sistem de valori la altul care nu trebuie privit separat sau paralel în raport cu structurile și forțele politice dominante, ci aflate în relație de interdependență.

Trebuie subliniat că dinamica conflictelor identitare pe spațiu interesului strategic depinde în evoluția ei de modul în care vor fi luate în considerare următoarele cauze favorizatoare:

- lipsa de omogenitate politică, economică, religioasă și etnoculturală, care reclamă programe și strategii de dezvoltare durabilă specifică prin valorificarea eficientă a resurselor locale și regionale;

- dezechilibrele regionale și de putere necesită soluții colective și armonizate, stabilirea responsabilităților instituționale europene, zonale și regionale pentru o gestionare statală și suprastatală a dezvoltării regiunilor.

Un singur actor regional sau chiar global nu poate gestiona eficient întregul evantai de probleme și aspecte și mai ales nu va putea face față presiunilor și intereselor politico-economico-militare din afara zonei de referință.

- reducerea decalajului de dezvoltare între regiuni, asigurarea accesului la educație, implementarea politicilor privind drepturile omului și a normelor culturii civice în comunitate, concomitent cu promovarea coeziunii și mobilizarea socială, reconstrucția spiritului comunitar, protecția juridică a drepturilor fundamentale reprezintă instrumente ale factorilor de decizie care să se constituie în eforturi programatice și interdependente pentru prevenirea conflictelor identitare cu implicații sociale, politice și generale.

- lipsa reformelor reale, a capacității administrative locale, a dezvoltării societății civile și implicării acesteia în proiecte și programe pentru implementarea dialogului formal/neformal, a toleranței și dialogului intercultural și interreligios, neasigurarea drepturilor minorităților și încurajarea tendințelor secesioniste sau dezvoltarea unor forme de autonomie economică, pe criteriul etnic ca urmare a scăderii gradului de implicare a statului în procese echitabile de dezvoltare unitară a societății și repartiție a resurselor.

Particularități deosebite ale Conflictelor identitare. Componenta geoeconomică și aspecte sociologice - în contextul globalizării și dinamicii UE.

Este unanim acceptat faptul că între statele membre ale Uniunii Europene există o stare de eterogenitate, atât în planul dezvoltării economico-sociale, cât și în privința abordărilor politice. Astfel și integrarea face parte din ceea ce avea să depășească viziunea ricardiană asupra economiei lumii. Cu toate acestea se constată și faptul că modelul ricardian se aplică fără distincție între națiuni care formează flux comercial extra-frontiere, fie că aceasta înseamnă simplu comerț internațional, fie că se procedează la o uniune vamală, ca fază inferioară a integrării economice. Integrarea poate însemna mai puțin un ansamblu internațional, ci un proces regional, care în lipsa utilizării instrumentului politicilor structurale și de dezvoltare regională, există riscul unor dezvoltări inegale și a dezintegrării viitoare,

astfel încât Uniunea Europeană ca centru de putere va fi o macroeconomie în care regiunile componente vor fi eterogene, piața unică și concurența, declarate drept obiective fundamentale, se vor lăsa în economia modernă de astăzi, de opusul lor - economia mixtă, a intervenționismului autoritar.

Din acest punct de vedere s-au proiectat și se proiectează diverse modele de dezvoltare, iar soluțiile nu pot fi decât globale, bazate pe coordonare și cooperare, tendințele autarhice nefiind deloc realiste și eficiente.

Potrivit unor cercetări efectuate de specialiști în domeniu, extinderea UE către țările central-est europene determină creșterea disparităților regionale, cu implicații asupra politicilor de coeziune la nivel european și regional. De aceea o serie de specialiști propun evaluarea noilor teorii cum ar fi : noua teorie a comerțului, noua geografie economică, teoria rolului investițiilor străine directe. Factori, precum tehnologiile, salariile și proximitatea față de centrele industriale în regiunile cu o poziție geostrategică și piețele UE, contribuie la explicarea geografiei economice în noile state membre. Unele studii de cercetare relevă faptul că integrarea piețelor a sporit forțele divergente, conducând la creșterea disparităților regionale din Ungaria, de exemplu. Aceleași studii relevă faptul că procesul internaționalizării și al modificărilor structurale se așteaptă să favorizeze zonele metropolitane și regiunile de vest, ca și regiunile cu o bază industrială puternică sau țările aflate în apropierea graniței Est-Vest.

În contextul aprofundării integrării economice, ca proces continuu, are loc un proces de re-aranjament teritorial, în care rolul vechilor frontiere naționale se estompează. Fenomenul și procesul a fost conceptualizat drept spiritualizarea frontierelor. Astfel complexitatea relațiilor internaționale euroatlantice, euroamericane, euroasiatice și europene, interdependența politico-economică a statelor, zonelor și regiunilor devine, în condițiile globalizării, un proces ireversibil. Mișcarea factorilor de producție este resimțită mai ales acolo de unde aceștia pleacă, dar și destinația acestei mișcări în interiorul UE capătă „modelul unei noi geografii economice”- regiuni ale uniunii de concentrare industrială, opuse regiunilor celelalte, împinse la „periferie”, manifestându-se *forțele centripete* și cele *centrifuge-ale concurenței negative*. Acest context geoeconomic nu trebuie ideologizat. Polarizarea lumii este o realitate, iar riscul ca ea să genereze conflicte identitare pe fondul ideologizării ei, este real, ea având precedent în istorie. Împărțirea tradițională „săraci/bogați”, de generații sau clase sociale, pe un anumit fundal doctrinar, a comportat, o perioadă, o dimensiune marxistă și catolică, răspândită și propagată atât de către forțe statale cât și de grupuri sectare sau chiar organizații criminale care au exploatat ideologic starea social-economică a categoriilor defavorizate. Societățile „mântuite” economic, se bazează pe pragmatism, pe când cele subdezvoltate, pauperizate sunt mult mai dependente de ideologic, fără însă să existe soluții și mai ales un grad de coeziune socială și de mobilizare.

Tendința de eliminare progresivă a barierelor economice între state accentuează nevoia de securitate, în contextul descurajării conflictelor identitare, amenințările de ordin extern fiind cuplate cu factorii interni depreciativi și amplificatori, stimulați de greșeli politice strategice, instabilitatea instituțională și socială.

Noile realități politico-economice din Europa de sud-est impun următoarele direcții de acțiune: dezvoltarea durabilă, securitate economică și energetică, dezvoltarea infrastructurii transfrontaliere, continuitatea reformelor economice, instituționale și structurale, combaterea criminalității organizate, descentralizarea resurselor de pe plan central, pe plan local, valorificarea capitalului intelectual, stimularea inițiativei private, asigurarea securității sociale și nu în ultimul rând dezvoltarea capacităților și instituțiilor cu caracter inovator, prin valorificarea potențialului uman și tehnologic.

Din punct de vedere geopolitic, securitatea și cooperarea economică europeană este supusă unor amenințări globale de tip extern, competiția și confruntarea între zonele geoeconomice fiind unele dintre ele, dar nu trebuie subestimat factorul intern de pericolozitate, al reactivării forțelor ideologice extremiste ce determină mutații axiologice și de raporturi de putere cu impact strategic pe termen lung.

Schimbarea stării de civilizație ne obligă, în plan conceptual, să operăm dintr-o perspectivă multi-dimensională.

Necesitatea fundamentării unei strategii a securității globale derivă din considerentul teoretic și practic al dinamizării interdependențelor, interacțiunilor și implicit al creșterii amenințărilor asimetrice, factorilor de risc la nivelul sistemului mondial și a conflictelor identitare pe fondul stării anomice globale, în contextul tranziției globale.

Omenirea tranzitează un proces istoric de individualizare, invers celui de uniformizarea, care a dat naștere instituțiilor.

Instituțiile și conceptele statice sunt devalorizate de modul nou, dinamic, de viață individualizat și de tendințele globale de descentralizare administrativă, de auto-administrare socio - economică prin formarea unor comunități autonome bazate pe promovarea de structuri de tip network, rețelare, antiautoritare, antiierarhice și policentrice în unele cazuri speciale.

Concepțiile de acest tip care tind să remodeleze lumea, sunt de inspirație libertariană și au fost amendate la timpul manifestării lor de administrația Reagan (1984).

Totodată, sociologii insistă asupra conceptului de turbulență mondială sau stare anomică desemnând anarhia globală.

Cu alte cuvinte fenomenul negării AUTORITĂȚII, a ordinii și legăturilor heteronome, devine încetul cu încetul o realitate obiectivă, iar aceasta ar constitui baza istorico-conceptuală de revendicare a forțelor motrice de generare a conflictelor identitare noi, codul axiologic și comportamental de acțiune în spațiu global.

Totuși, globalizarea ne pune în fața judecății noastre două aspecte principale: autonomia socială și pierderea controlului decizional, executiv din partea instituțiilor considerate de „veche paradigmă” asupra indivizilor și mai ales a grupurilor substatate, subversive, de interese, care pot conduce la manifestarea unor centre de putere izolate, autarhice, care să alimenteze egoismele locale și plutocrațiile globale, a grupurilor suprastatale, și să schimbe echilibrele democratice, afectând securitatea regională, respectiv interregională.

Sursele de insecuritate pot fi multiple, deoarece unitatea globală realizată prin forme pluraliste de cooperare pornind de la componenta integrativă de unitate economică, politică socială, internațională, fiind mecanică și arbitrară să ducă nu la dizolvarea treptată a divizărilor și fragmentarismelor culturale psihologice, sociale, politice și moral-religioase ci la adâncirea lor.

De aceea cultura de securitate, multiculturalismul, dialogul intercultural, negocierea, întărirea mecanismelor de control, comunicare și a justiției sociale, precum și descurajarea defensivă, pot conduce la limitarea conflictelor identitare. Trebuie înțeles că o societate democratică nu exclude controlul, controlul social fiind un concept al sociologiei juridice, desemnând totodată trecerea de la controlul pur politic al statului, la societatea controlului.

Multiculturalismul departe de a fi un eșec, cunoaște o marcare și relansare profundă din punct de vedere nonformal.

Transferul autorității executive a statului de la nivel central unic la nivel local microsocietal poate genera riscuri pentru securitatea socială și statală a fiecărei entități naționale, mai ales că orice sursă de potențial este exploatată de o putere aflată în competiție, diferențele de potențial fiind speculate și capitalizate pe toate tronsoanele de interes de către grupurile de interese speciale.

Toate aceste realități conduc la o greșită redistribuire a puterii, capacitatea administrativă nefiind întărită, ci dimpotrivă dezintegrată de factori autarhici, anarhici sau centrifugi și, mai ales, de subliniat în zonele unde funcționează grupuri conduse după reguli oligarhice, care parazitează sistemul social.

Sociologii au dreptate într-o anumită măsură în privința unei stări anomice globale (turbulență mondială), în condițiile polarizării societății, a apariției de noi grupuri identitare, de noi valori politice, sociale și culturale, care intră în conflict și opoziție cu valorile tradiționale ale lumii „vechi”.

Toate aceste aspecte indică de fapt schimbarea stării de civilizație, implicit a parametrilor sociali-istorici de referință.

Starea anomică impune realizarea imperativului politic și istoric de la HAOS spre ORDINE.

Anarhia care semnifică o stare de negare a legii, este rezultanta degenerării autonomiei care reprezintă legea pe care un individ sau o comunitate organizată de oameni o dau singuri.

La ora actuală omenirea tranzitează de la heteronomie, adică de la legea venită din afară la autonomie, ca urmare a procesului dezvoltării globalizării, a apariției unor noi valori de gândire și manifestării procesului istoric de individualizare de care aminteam.

Drumul spre noi conflicte

Conflictele identitare au marcat istoria ultimilor 10-20 ani prin apariția unui număr de conflicte (chiar armate) – de factură interetnică, separatistă dar și a unor noi tipuri de conflicte identitare, odată cu aprofundarea diferențelor față de vecini și a refuzului procesului de compatibilizare la noua frontieră NATO.

În ceea ce privește situația globală se impun următoarele soluții de prevenire și eradicare a conflictelor identitare: continuarea dialogului interstatal și interreligios, prezervarea multiculturalismului și identității fiecărei națiuni, dezvoltarea durabilă, investiții în dezvoltarea instituțiilor democratice noi, întărirea și eficientizarea puterii administrative, eliminarea vidului legislativ și de putere, crearea mecanismelor de control social, combaterea corupției și anomiei globale/regionale, crearea unui complex de securitate zonal având la bază un parteneriat caracterizat prin dialog și cooperare inter/intraregională (statală), respectarea drepturilor și libertăților majoritare și minoritare fără discriminare pozitivă sau negativă și nu în ultimul rând promovarea culturii de securitate.

Totodată se impune folosirea în continuare a constrângerii juridice, militare și economice pentru izolarea grupurilor care amenință securitatea regională și globală.

BIBLIOGRAFIE

- DINU Ștefan – Mihai, *Componenta etnico - religioasă a conflictelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005.
- Institutul Național de Cercetări Economice, Institutul de Prognoză Economică – Academia Română, „*Proiecții și scenarii de evoluție a creșterii economice în România, pe termen lung și foarte lung*” Editura Academiei Române, București, 2012.
- ONIȘOR Constantin, Frunzăverde Sorin, *Arta strategică a securității și integrării europene*, Editura AS 92, Iași, 2003.
- SÂRBU Sebastian, „*Cartea Națiunii*”, Editura Fundației Internaționale Mihai Eminescu, București, 2008.
- VASILE Paul, *Asimetria strategică: riscuri, amenințări și conflicte asimetrice*, Editura D.B.H., București, 2002.

**INFLUENȚA FENOMENULUI DE GLOBALIZARE
ASUPRA CRIZELOR INTERSTATALE
ȘI MEDIEREA INTERNAȚIONALĂ CA SOLUȚIE
DE PREVENIRE A CONFLICTULUI**

**THE INFLUENCE OF GLOBALIZATION
ON INTERSTATE CRISES
AND INTERNATIONAL MEDIATION AS A SOLUTION
TO PREVENT CONFLICT**

*Colonel dr. Ionel-Lucian SANDU**

Rezumat: Acest articol dorește să prezinte modul cum fenomenul de globalizare impune un anumit efect comportamental statelor în relațiile internaționale politice, economice, culturale și militare.

În prezent, crizele care domină populația civilizată au ca fundament confesiunile religioase, dorința de revenire la vechile teritorii etnice și recuperarea sau cucerirea unor zone bogate în resurse naturale, esențiale vieții sau mai rar întâlnite pe glob. Manifestări naive ale unor actori determină luarea unor măsuri radicale, extremiste de către ceilalți, astfel conflictul declanșat nu poate fi stăvilit prea ușor, printr-o simplă invitație la cugetare. Omul, prin inteligența sa, construiește și distruge pentru a reconstrui. Și atunci apare întrebarea: Globalizarea adună sau dezbină?

De aceea, intervenția forurilor internaționale concepute pentru a preveni și, mai târziu, a monitoriza anumite zone de pe glob, sprijinul umanitar acordat populației marginalizate și impunerea revenirii la starea de normalitate pentru statele conflictuale se confirmă a fi un deziderat al prezentului.

Cuvinte-cheie: globalizare; crize interstatale contemporane; mediere internațională; prevenire conflict.

Abstract: This article presents the way in which the globalization phenomenon imposes a certain behavioral effect over the states in international political, economical, cultural and military relationships.

At present, the crises which dominate the civilized population are based on religious beliefs, the willingness to come back to the old ethnic territories and recover or conquer certain areas rich in natural resources, essential to life, or more rarely encountered on the

* Comandant U.M. 01251 Botoșani; luciansnd@yahoo.com.

globe. „Naive” manifestations of some actors determine the employment of extreme, radical measures by others and so, the conflict that arises cannot be extinguished easily through a simple invitation to reflect, to meditate. The Man, through his intelligence, builds and destroys in order to rebuild. And then the question arises: Does globalization bring people together or does it separate them?

That is why, the intervention of international forums conceived to prevent and, later on, monitor certain areas on the globe, the humanitarian support granted to the marginalized populations and the directive of coming back to a state of normality imposed to conflict states is shown to be a need of the present.

Keywords: *globalization; interstate contemporary crises; international mediation; conflict prevention.*

„Problema sărăciei nu poate fi rezolvată prin mai puțină globalizare, ci avem nevoie de mai multă”.

Romano Prodi

*(fost președinte al Comisiei Europene,
între anii: 1999 – 2004)*

Globalizarea – fenomen complex ce determină apariția crizelor

Există un adevăr incontestabil, rezultat din simpla observație a parcurgerii timpului societății internaționale contemporane. Că ne place sau nu, este benefic sau nu umanității, va decide istoria. Noi astăzi trebuie să depășim încercările prezentului și să adaptăm nevoile sociale la dezvoltarea tehnologică explozivă, ce vine să devanseze capacitatea de înțelegere a majorității pământene. Globalizarea nu reprezintă ceva nou, ca termen, dar și ca efect are rădăcini adânci, de peste 2500 de ani. Marile religii superioare: Creștinismul, Budismul și Islamismul au avut acest țel și astăzi resimțim tendințe de manifestare, impunere sau dezvoltare a acestora, sub diferite forme de manifestare.

În prezent, ca pentru multe alte probleme nerezolvate se caută definiții, însă pentru globalizare există prea multe interpretări. Principalul domeniu de analiză și influență îl reprezintă cel economic, cu toate dependențele: industrial, comercial, turistic și cultural. Desigur, acest fenomen este mult mai complex, putem complica explicațiile până la nonsens. În sens pragmatic însă, globalizarea reprezintă un proces multicausal, care are drept rezultat faptul că evenimente care se produc într-o parte a globului au repercursiuni din ce în ce mai ample și convingătoare asupra problemelor societăților din alte părți ale globului¹. Vizibil pentru noi este domeniul social care are de suferit cel mai mult în acest context.

¹ <http://ro.wikipedia.org/wiki/Globalizare>

Scopul cercetării de față nu este acela de a analiza globalizarea, dacă este bună sau rea, ci dacă acest fenomen are implicații în declanșarea și menținerea unor crize interstatale. Sunt suficiente ipoteze pro și contra, din punctul meu de vedere globalizarea reprezintă un pas obligatoriu de parcurs în dezvoltarea (sau regresul) societății omenești. Acest lucru trebuia să se întâmple inevitabil, cu bune și rele, dezvoltarea tehnologică obligându-ne la o schimbare de comportament, alipirea la confortul societăților dezvoltate și, implicit, realizarea de schimburi de produse. Într-o democrație câștigată prin mari sacrificii, fiecare individ are dreptul în urma unei activități prestate și remunerate, la produsul cercetării științifice actuale. Pentru achiziția unui banal telefon sau a unui autoturism, de ultimă generație, sunt implicate state de pe tot mapamondul. Unele crează modelul, unele oferă parte din componente, altele ansamblează produsul final și cumpără cine are bani, din orice colț al lumii, iar pentru vânzare sunt angrenate alte societăți de comercializare și transport. Un exemplu mai simplu pentru a dovedi că există și funcționează acest fenomen de globalizare nu se impune.

Globalizarea poate fi și benefică, dar în același timp creează mari sincope pentru statele mici, cu industrie slabă sau pentru muncitorii necalificați, din statele dezvoltate. Migrarea forței de muncă impune imperativ export de cultură și civilizație, ceea ce poate destabiliza liniștea și pacea într-o anumită zonă de pe glob. Continua dezvoltare și ridicarea nivelului de trai pentru statele puternic industrializate și sărăcia statelor mici sau golirea acestora de resurse naturale vitale, determină apariția principalelor motive de instabilitate și declanșarea crizelor de durată în anumite zone, cu multe încercări în evoluția istorică și socială.

Se întâlnesc două curente de percepție a globalizării: unul idealist, care susține fenomenul de globalizare, cu toate avantajele și dezavantajele sale și unul realist, care critică promovarea și implementarea principalelor domenii ale globalizării, arătând și convingând că aceasta generează conflictele interstatale. Este adevărat că se întâlnesc o serie de aspecte pozitive, dar și multe aspecte negative, pe care marea majoritate a lumii nu este pregătită să le întâmpine.

De aici, apare necesitatea de a analiza fenomenul de globalizare punctând mai multe aspecte: economic, prin producție-comerț; financiar, prin cotizație la fonduri multinaționale și ajutor al statelor slab dezvoltate; migrația populației, împreună cu migrația de civilizație și cultură; dezvoltarea tehnologică, odată cu acceptarea ideilor de progres în paralel cu protecția mediului. Categorie, multe idei și domenii vin să completeze interrelaționarea statelor, dar tocmai acestea dezvoltă și diferențe de opinii, transformate ulterior în crize interstatale și chiar conflicte de durată.

Există interpretări cum că globalizarea seamănă cu comunismul, fiecare să poată avea acces la cele existente pe plan mondial, să se asigure dreptul la viață fiecăruia, să se găsească soluții de îmbunătățire a nivelului de trai, dar în același

timp, identificăm elemente ale democrației capitaliste, după muncă și răsplată. Dreptul la masa negocierilor nu este egal, cuvântul final îl au statele cu economia mai puternică, dezvoltarea tehnologică și militară avansată, deci cu o contribuție mai substanțială.

Se pot enumera suficiente părți pozitive prin extinderea fenomenului de globalizare: circulația liberă a indivizilor și a schimbului de produse; transmiterea liberă a ideilor și noilor tehnologii, condiționată sau necondiționată de profitul financiar; controlul unor instituții de stat, a proceselor interne și înlăturarea în procent substanțial a corupției; dezvoltarea cunoașterii altor limbi folosite și stabilirea a două, trei de circulație internațională, unanim agreate; identificarea zonelor bogate în resurse naturale și gestionarea pe plan mondial, în beneficiul umanității; și alte avantaje mai mult sau mai puțin discutate.

Categoric, și dintre acestea mai sus amintite, mulți experți le pot interpreta ca fiind elemente ce pot genera conflicte, dar apariția unei birocrății noi, peste cele interne existente și costul necesar gestionării organismelor tutelare, ce determină creșterea impozitelor, vin ca părți negative ce umbresc imaginea și dezvoltarea acestui fenomen de globalizare.

Rezolvarea ar putea consta în identificarea de soluții viabile, pe cale pașnică, a dialogului politic internațional, ci nu printr-o politică violentă, necorespunzătoare secolului trăit. Se poate remarca, de asemenea, o instabilitate crescută în rândul organismelor politico-economice internaționale, prin G²-urile apărute în timp, interesante și impunătoare, cu extindere în problematica de securitate regională și globală, prin dezvoltarea tehnologică și militară. Este evidentă concurența neloyală și schimbările de parteneri economici emergenți din aceste forumuri (vezi Rusia, care a aderat ulterior la BRICS³), ce apar tocmai în ideea de rezolvare a crizelor existente la un moment dat, dar se observă că acestea provoacă alte contradicții interstatale, pornind de la diferențele de opinii precizate oficial.

Crizele interstatale pot apărea și ca urmare a eșecului cooperării internaționale în relația conceptului bunurilor publice cu interes sau implicare multinațională, pe fondul acestei economii globalizate. Implementarea unor reguli, dezvoltarea acestora și influențarea negativă a statelor mici sau cu putere

² G8, G20 - forumuri internaționale ale guvernelor unor state dezvoltate din punct de vedere economic, tehnologic și militar. Principalul domeniu de activitate al grupului G8 este economia mondială. Deoarece au valori mari ale PIB-urilor, alocă sume fabuloase pentru armamente și tehnologie nucleară. Țările din G20 reprezintă două treimi din populația planetei și aproape 90% din PIB- ul acesteia.

³ BRICS – este un acronim care se referă la țările membre: Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud. În iulie 2014, această organizație a încercat să creeze două noi instituții alternative la Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional, cu tendință evidentă de schimbare a polului economico-militar global.

economică diminuată, pot fi percepute ca dominare autoritară și pot determina apariția de frământări social-politice ce pot degenera în crize de amploare sau conflicte instantanee.

Chiar dacă, în procesul de globalizare, statele semnatare a anumitor forumuri economice sau alianțe politico-militare au drepturi relativ comune în inițierea proceselor de colaborare, evoluția acestor organizații obligă statele participante la limitări ce aduc un minus de valoare interrelaționării.

Există o preocupare legitimă de a demonstra că procesul de globalizare reduce puterea guvernelor naționale de a stabili reguli legate de nevoi și preferințe domestice. Sistemul reglementat între țări poate disciplina guvernele și crește eficiența instituțiilor publice, dar există pericolul renunțării la avantaje ce cresc nivelul de trai, influențând calitatea forței de muncă, standardul de viață, fiind puse în pericol mediul și, în final, omul de rând.

Un guvern statal promovează și impune reguli care generează venituri suplimentare, incluzând taxele și impozitele, amenzile, autorizațiile și alte invenții care pun în pericol statul, transformându-l în unul polițienesc, fenomen ce poate căpăta o amploare negativă la nivel global.

Instituțiile și forumurile internaționale nu acoperă și problematica internă a statelor semnatare, cu privire la ordinea interioară și implementarea regulilor justițiere interne, sarcina revenindu-i fiecărui stat, chemat să soluționeze noile provocări sociale, traficul de persoane, de droguri și armament, spălarea de bani, etc.

Pornind de la analize istorice, când cucerirea marilor imperii se realiza prin anexarea de teritorii prin forță și război, astăzi globalizarea se realizează prin convingere și necesitate impusă. Dependenta de anumite forumuri poate fi aparent nevinovată, prin accesarea de împrumuturi, care ulterior devin datorii ce nu pot fi rambursate și obligă statele la alte concesi. Un lanț al slăbiciunilor ce poate degenera în acte de violență săvârșite de statele umilite, iar în lipsa unor forțe egale, în acțiuni teroriste, care de care mai stranii și înfiorătoare, declanșând crize îndelungate.

Un exemplu de actualitate al influenței fenomenului de globalizare îl reprezintă sistemele de comunicații și informatică. Chiar dacă sunt indispensabile contemporaneității, pe lângă binele oferit umanității, vin cu multe efecte negative. Pornind de la atacurile hackerilor, blocarea unor instituții guvernamentale sau private, dereglarea sistemelor bancare sau sistemelor informatizate de evidență statistică, a populației, poliției, sistemelor din aeroporturi, gări și alte regii, până la transmiterea de informații false, jignitoare adresate populației de diferite confesiuni. Atacuri în masă ce vin să bulverseze bunul trai al generației moderne.

O altă influență negativă a globalizării o regăsim în estul Europei. În dorința de aderare a Ucrainei la UE și NATO, Rusia a simțit o amenințare și a trecut la

măsurii politice agresive și misiuni militare directe, de ocupare a unor teritorii. După anexarea Crimeei, printr-o procedură de vot inedită, Rusia continuă să sprijine forțele pro-ruse din sud-estul Ucrainei. Scopul nu poate fi decât acela de a ocupa noi spații, de a fragmenta Ucraina și a o slăbi economico-militar. Cu atât mai mult, cu cât în urma destrămării Blocului Sovietic și a URSS, Putin intenționează să refacă, într-o oarecare măsură, teritoriile cu populație vorbitoare de limbă slavonă.

Încă o dovadă, deci, că în aceste timpuri de reală necesitate și manifestare a domeniilor globalizării, se impune stabilirea clară a blocurilor politico-economice și militare, ce pot influența buna guvernare globală sau regională, cu influențe directe asupra statelor independente.

După al doilea război mondial, până în anii '90, se cunoșteau suficient de clar părțile care ar fi putut face obiectul unui conflict de amploare: Blocul Sovietic, format din Uniunea Sovietică alături de țările aflate sub dominație comunistă, din centrul și estul Europei și, pe cealaltă parte, SUA, împreună cu țările protejate și sprijinite de occident prin Planul Marshall. Acestea din urmă, au constituit o organizație politico-militară, NATO, la care au aderat și alte state, de regulă foste comuniste, astăzi cunoscând o reală dezvoltare și având un potențial foarte puternic.

Nu în ultimul rând, fenomene precum actele de terorism internațional, ce cuprind un vast teritoriu în zilele noastre, dezvoltă incontestabil stări de crize interstatale, care ulterior generează conflicte sângeroase, cu multe pierderi de vieți omenești, din partea ambelor părți implicate.

În tot acest timp, alte state de pe planetă, care au influențe pro și contra asupra fenomenului de globalizare, nu s-au manifestat violent împotriva democrației capitaliste până de curând.

World Trade Center⁴, simbolul globalizării din SUA a fost distrus în atentatele teroriste din 11 septembrie 2001, demonstrând că nu toate națiunile sunt de acord cu acest fenomen ori că există alte motive, suficient de convingătoare, pentru a se purcede la asemenea fapte diabolice.

Și islamiștii au obosit de atacurile fanatice executate pe teritoriile lor de grupările teroriste Al-Qaida, Isis și Boko Haram, cei din urmă lansând cele mai sângeroase atacuri. O bună parte din populație ajungând să trăiască la limita supraviețuirii, după părăsirea locuințelor, localităților și statelor și trăind ca refugiați, cu ajutoare primite din partea unor ONG-uri, ce după un timp își îndreaptă activitatea spre alte focare de sărăcie ale globului, neavând resurse nelimitate.

În acest context, occidentalii ar dori o acțiune comună, în alianță cu statele musulmane, deoarece acestea au cel mai mult de suferit, împotriva grupărilor și

⁴ World Trade Center – Centrul comercial internațional, complex de 7 clădiri terminat în 1973 la capătul sudic al cartierului Manhattan, New York. Principalele clădiri, WTC 1 și WTC 2 aveau câte 110 etaje și au fost cele mai mari clădiri din lume între anii 1972 și 1973.

acțiunilor teroriste, după cum menționa și secretarul britanic de Externe, Philip Hammond, la Summit-ul organizat după atacul terorist din Paris, din ianuarie 2015. Același lucru îl preciza și șefa politicii externe a UE, Federica Mogherini: „Trebuie să întărim cooperarea, în primul rând cu țările arabe și în al doilea rând în plan intern. Trebuie să facem schimb de informații, să cooperăm mai mult.”

În altă ordine de idei, în Ucraina conflictul e departe de a se încheia, pe 19 ianuarie autoritățile ucrainene acuzau Rusia că a trimis peste 700 de militari în zona Donețk. Aeroportul a ajuns o ruină și transportul paralizat, peste locuințe au zburat proiectilele celor două tabere, iar populația era înspăimântată. Ca o statistică a pierderilor rezultate în conflict, din aprilie 2014 sunt peste 5 600 de victime.

Medierea – metodă acceptată parțial în context internațional actual

În prezent se constată că există un nivel important al crizelor și conflictelor interstatale, care necesită mai multă atenție internațională. Deoarece rezultatele acestor stări conflictuale produc efecte umanitare negative se confirmă necesitatea implicării instituțiilor statelor, organizațiilor regionale și internaționale, a sectorului privat și întregii societăți civile pentru conștientizarea riscurilor și prevenirea aparițiilor acestor zone fierbinți pe glob.

O modalitate considerată ca fiind una dintre cele mai bune soluții actuale de rezolvare a conflictelor interstatale este medierea. Apelând la această metodă se poate preveni escaladarea conflictului și, de asemenea, identificarea unor direcții de acțiune, bilateral acceptate.

Prin *a media*, conform DEX, se înțelege acțiunea de „a mijloci o înțelegere între două sau mai multe părți adverse, a face demersuri oficiale pentru a preveni sau a pune capăt ostilităților dintre două sau mai multe state.”

Scopul principal al medierii este acela de a înlesni o colaborare între două sau mai multe state aflate în conflict, reușind printr-un moderator, să se identifice soluții agreeate reciproc. Alături de arbitraj, negociere sau conciliere, medierea oferă avantajele unor dialoguri eficiente, participanții având control asupra procesului de gestionare a conflictului, putând oricând abandona sau relua procedura fără urmări grave de o parte sau alta.

În contextul crizelor și conflictelor actuale, care au la bază, în principal, divergențe legate de religie, etnie, interese economice și teritoriale, medierea apare ca o soluție preferată în relațiile internaționale, mai ales după perioade conflictuale lungi sau când părțile nu mai sunt dispuse să suporte mari cheltuieli.

Primele acte internaționale care reglementează rolul medierii în plan mondial o reprezintă Convențiile de la Haga din 1899 și 1907, ce abordează legislația în domeniul conflictelor armate, având la bază dreptul internațional, Conferința de la

Haga fiind o organizație internațională ce cuprinde 72 de state membre și care elaborează convenții internaționale cu privire la dreptul internațional privat.

Secretariatul multinațional, numit și Biroul Permanent, situat în Haga, a dezvoltat studii de fezabilitate cu privire la legile străine transfrontaliere, a medierii problemelor familiale și problematica legislativă referitoare la migrația internațională. Interesantă este participarea unui număr tot mai mare de state non-membre la lucrările Conferinței, cuprinzând un total de 130 de state de pe mapamond.

Organizația Națiunilor Unite (ONU) apărută, ca o scurtă cronologie, după Tratatul de la Versailles(1919) și Liga Națiunilor Unite(după Primul Război Mondial), acumulând în prezent un total de 193 de state, are cea mai responsabilă misiune pe plan internațional. Având ca document principal Carta ONU, semnată de membrii fondatori, trebuie să asigure *respectarea drepturilor omului, cooperarea internațională, respectarea dreptului internațional* și, cel mai important, *pacea mondială*⁵.

Fiind entități fundamentale ale ONU, Consiliului de Securitate și Curții Internaționale de Justiție le revin misiunile de bază pentru asigurarea stabilității pe glob. Deoarece ONU nu dispune de forțe militare permanente, voluntariatul statelor participante nu poate acoperi întreaga plajă a problemelor de pe pământ. În acest caz, acestei organizații internaționale îi revine un rol prioritar, atât în reglementarea medierii, cât și implementării acesteia în cât mai multe state, având și o experiență vastă în problematică de conflict, cu o diversitate de lecții învățate, rezultate din operațiile de menținere a păcii, desfășurate în diferite zone „fierbinți” ale pământului, multe cu rezultate foarte bune în problematică de securitate globală.

Această acțiune de mediere a statelor conflictuale nu poate avea succes decât dacă există consens unanim acceptat de statele membre, dar ce se întâmplă când sunt manifestate opoziții sau unele state au opinii diferite? Dacă statul sau statele cu rol de moderator în mediere nu reușesc pe cale diplomatică să rezolve divergențele conflictuale, consider că este necesară emiterea unui mandat de către ONU, care să aloce o forță militară pentru impunerea condițiilor de pace în zonă. Există multe prevederi legislative care intră în detalii siropoase, lăsând deseori în voia sorții porțiuni din state sau chiar națiuni întregi, deciziile politice nefiind categorice și soluționabile.

La nivel regional, Consiliul Europei manifestă o preocupare constantă în promovarea metodelor alternative de soluționare a crizelor și conflictelor, medierea fiind una dintre cele mai analizate ca soluție viabilă în domeniile: familiale, comerciale, financiare, de drept civil și penal internațional, etc.

⁵ http://ro.wikipedia.org/wiki/Organizația_Națiunilor_Unite

Conflictele contemporane își caută rezolvare și obțin succes la masa tratativelor, negocierilor și identificării soluțiilor pașnice, fără pierderi de vieți omenești și consum exagerat de resurse, în ultimele două decenii au avut asemenea rezultate 80% dintre situațiile conflictuale. Potrivit unui document al Departamentului de Afaceri Externe al Elveției⁶, între anii 2001-2008, 17 conflicte au fost soluționate prin mediere, alte cinci apelând la puterea militară.

Sub tutela unor organizații internaționale consacrate se pot face mențiuni și despre mediere în afaceri economice, financiare, de comerț și culturale. Centrul Internațional de soluționare a disputelor cu privire la investiții, este o instituție cu sediul în Washington, înființată în 1966, ce-și desfășoară activitatea pe lângă Banca Mondială, având ca legalitate Convenția privind soluționarea disputelor cu privire la investiții între state și resortisanții altor state, la care sunt semnatară 155 de țări.

Riscurile acestor tipuri de conflicte socio-umane nu au un rezultat la fel de sângeros, marile concerne multinaționale, găsind metode de revenire, reabilitare și chiar dezvoltare economico-financiară prosperă, acest fenomen făcând subiectul unui studiu personal ulterior.

Concluzii

Complexitatea amenințărilor actuale poate fi abordată în procesul de mediere mult mai eficient decât prin angajarea unui conflict sângeros. Exemplele contemporane demonstrează, prin pierderile de vieți omenești în Irak, Afganistan, Siria, Ucraina, că direcțiile diplomatice sunt căile ce trebuie studiate, dezvoltate și implementate ca reguli obligatorii. Multe încercări în istorie s-au dovedit a fi un eșec, dar dezvoltarea tehnologică, sursele și resursele alternative și inteligența reală și artificială, ne obligă să identificăm metode pașnice, de protecție a rasei umane, de asigurare a unui trai decent și conștient.

Nu subscriu ideii că medierea trebuie să intervină după declanșarea conflictului, această metodă se poate găsi pe toată perioada conflictuală, de la apariția primelor simptome de contradicție interstatală, cu scop de prevenire și mult după perioada post-criză, declarată sau acceptată unanim, chiar dacă istoria a demonstrat că statele în conflict nu au acceptat metode alternative decât după provocarea de mari pierderi umane și materiale. Există și posibilitatea ca unele state conflictuale să aștepte propuneri de colaborare din partea unor actori potențiali protectori, puternic dezvoltați economico-militar, pentru a-și asigura o perspectivă apropiată prosperă.

Riscul ce poate apărea este acela de a se înmulți actorii moderatori sau observatorii mediatori și să devină ostili și amenințători actului inițiat. Rolul și

⁶ Luigi Jorio, Quand les médiateurs de paix se marchent sur les pieds, [http://www.swissinfo.ch/](http://www.swissinfo.ch/fre/politique_suisse/Quand_les_mediateurs_de_paix_se_marchent_sur_les_pieds.html?cid=35756056)fre/politique_suisse/Quand_les_mediateurs_de_paix_se_marchent_sur_les_pieds.html?cid=35756056, p.2.

locul multor actori statali pe scena geopolitică a tablei de șah contemporane au cunoscut reale transformări, ce au determinat și modificarea intereselor politice, economice și militare a marilor puteri recunoscute, balanța puterii modificându-se aproape de la o zi la alta.

Consider că multe noțiuni din studiu stimulează identificarea de noi metode și soluții ce pot face subiectul propunerii spre analiză și cercetare ulterioară, în folosul protecție umanității și planetei gazdă.

În context de încheiere, trebuie să analizăm nu ce trebuie schimbat, ci ce trebuie păstrat și dezvoltat: globalizarea este un fenomen complex ce nu poate fi înlocuit curând, trebuie înțeles în profunzime, iar medierea reprezintă mijlocul alternativ ce poate salva, în condiții conștiente, rezultatul muncii anilor trecuți. Până la medierea unui conflict declanșat, marile organizații internaționale trebuie să identifice zonele de risc și să aplice măsuri de prevenire.

Din păcate, în timp ce oamenii și sistemele au devenit mai integrate, politicienii și sistemele de guvernare sunt blocate în structuri naționale și nu reușesc să țină pasul cu evoluțiile la nivel mondial.

BIBLIOGRAFIE

- BARI I., *Globalizarea și problemele globale*, București, Editura Economică, 2001
- BOTEZAT E. A., DOBRESU E.M., TOMESCU M., *Dicționar de comunicare, negociere și mediere*, Ed. C.H. Beck, București, 2007.
- CAHILL M. Kevin, ed. *Preventive Diplomacy: Stopping Wars before They Start*. rev. ed., New York: Routledge and The Center for International Health and Cooperation, 2000.
- CARMENT David and SCHNABEL Albrecht, eds. *Conflict Prevention: Path to Peace or Grand Illusion?*, Tokyo: United Nations University Press, 2001.
- CARMENT David and HARVEY Frank, *Using Force to Prevent Ethnic Violence: An Evaluation of Theory and Evidence*, Westport: Praeger, 2001.
- CROCKER Chester A., HAMPSON Fen Osler and AALL R. Pamela, eds. *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, Washington, DC: United States Institute of Peace, 2001.
- DENT Martin, *Nigeria: Federalism and Ethnic Rivalry*, Parliamentary Affairs, 2000.

- DILION M., ROTARU V., ULIASNOVSCHI Xenofon, POPA Diana, KOVAL, Roman –, *Manual de mediere*”, Direcția Editorială a Institutului de Reforme penale, CH: IRP, 2006.
- FLORESCU Dumitru, BORDEA Adrian, *Medierea*, Ed. Universul Juridic, București, 2010.
- GOREA Brîndușa, *Soluționarea conflictelor prin arbitraj și mediere*, Editura University Press, Târgu-Mureș, 2009.
- LANGILLE H. Peter, *Conflict Prevention: Options for Rapid Deployment and UN Standing Forces*, International Peacekeeping ,Vol. 7, No. 1, 2000.
- ROȘU Angelica, *Medierea-mijloc alternativ de soluționare a litigiilor comerciale internaționale*. Medierea în România, Ed.Universul Juridic, București, 2010.
- SOROS G., *Despre globalizare*, Ed. Polirom, Iași, 2002.
- ZAINEA E., *Globalizarea – șansă sau blestem?*, vol. I, *Condiționările creșterii economice*.

Surse electronice

- <http://ro.wikipedia.org/wiki/Globalizare>
http://ro.wikipedia.org/wiki/Organizaț_Națunilor_Unite
<http://www.sodi.lv/index.php?id=242&sadala=72&PHPSESSID=85e4f2b8c1ea9b>
http://lexicorient.com/e.o/oslo_agr.htm,byTore Kjeilen
<http://en.wikipedia.org/wiki/Mediation>

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului **POSDRU/159/1.5/S/138822**, cu titlul „**Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile “Științe Militare”, “Securitate și Informații” și “Ordine Publică și Siguranță Națională” - Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – “ SmartSPODAS”.**”

CRIZA DIN UCRAINA ÎNTRE HUNTINGTON ȘI NAȚIUNE

THE UKRAINE CRISIS BETWEEN HUNTINGTON AND NATION

*Colonel conf. univ. dr. Lucian Dragoș POPESCU**

Rezumat: Criza din Ucraina a readus în atenție problema națională. Cauzele acesteia pot fi căutate atât în aspectele demografice dar și în cele geopolitice. Precedentul Kosovo face ca reglementările dreptului internațional să aibă o aplicabilitate redusă. Cercetarea își propune să determine posibile soluții, rezonabile, de încetare a conflictului.

Cuvinte-cheie: criză; conflict; social; națiune.

Abstract: The Ukraine crisis brought to our attention the national problem. The causes we can find in demographic aspects but also in geopolitics. The precedent of Kosovo makes the international law regulations to have a reduce applicability. The aim of this research is to identify possible, reasonable solutions to stop this conflict.

Keywords: crisis; conflict; social; nation.

Efectele perverse ale deciziilor politice pot produce discontinuități în planul unității națiunii, dar și gestionării națiunii în „stare de securitate”, afectând capacitatea de satisfacere a necesităților sociale de resurse, de comunitate și de protecție ale națiunii.

Referindu-ne la faptul că dezbaterile publice privind națiunea și unitatea națiunii sunt cantonate încă în interiorul luptei dintre adepții ai ideologiei liberale și cei ai conservatorismului politic, putem aprecia că aspectele ce sunt în atenția noastră se centrează pe distincția, făcută în 1907 de istoricul german Friedrich Meinecke, între națiunea civică (cea în care cetățenia are o importanță mai mare decât identitatea etnică – punct de vedere ce trimite la Jean-Jaques Rousseau, la principiile libertății, egalității și fraternității) și națiunea culturală (ce pune accentul pe etnicitate, limbă, rasă, istorie comună).

Utilizând reperele oferite de epistemologia procesual-organică, Sorin Bordei¹ oferă o înțelegere nuanțată a întregului proces regionalist.

Folosind analiza cauzală, elaborează un model explicativ al regionalizării, în sensul decelării influențelor care sunt exercitate de specificul cultural și gradul de

* Universitatea Națională de Apărare „CAROL I”, l.popescu@yahoo.com.

¹ Sorin Bordei - *Ideologia regionalistă*, Centrul de studii procesual organice, 2009, pp. 175-182

dezvoltare economică a unei regiuni asupra integrării și situația acesteia în cadrul statului de apartenență. În accepțiunea sa, următoarea schemă explicativă a regionalismului/regionalizării constituie repere ale interpretării determinist-cauzale:

•Cu cât specificul cultural al regiunii este mai pronunțat, cu atât tendințele autonomiste ale regiunii sunt mai accentuate, putând evolua până la federalism sau secesiune. Conceptul de „specific cultural” poate fi operaționalizat prin indicatorul „limbă” - elementul fundamental al oricărei matrici identitare. Din punct de vedere etnografic și lingvistic, în cadrul unei limbi pot exista graiuri și /sau dialecte, acesta fiind și criteriul de evaluare a specificului regional. Din acest punct de vedere, vom considera specificul regional direct proporțional cu diferențierea grai-dialect-limbă. Cu siguranță, limba nu este singurul element care participă la conturarea unui specific regional, dar este singurul factor determinant care evoluează liniar și direct proporțional cu statutul regiunii în cadrul statului – de la regiune de dezvoltare la regiune autonomă sau stat federal;

•Cu cât gradul de dezvoltare a unei regiuni, cuantificat în contribuția la PIB național și venitul pe cap de locuitor este mai mare, cu atât vor fi mai accentuate tendințele autonomiste sau secesioniste.

La 24 februarie 2014² a început intervenția armatei ruse în Ucraina. Incidentele au avut drept cauză revoluția ucraineană proeuropeană care a dus la înlăturarea președintelui Victor Ianukovici. Ulterior căderii guvernului favorabil politicii președintelui Victor Ianukovici pe teritoriul Crimeii, aparținând Ucrainei, a izbucnit o criză de natură secesionistă. Trupe aparținând forțelor speciale ruse³ precum și unor structuri paramilitare⁴, fără a purta însemne militare, au preluat controlul asupra teritoriului peninsulei Crimeea. Guvernul rus și-a declinat, inițial, implicarea în evenimente⁵. În urma acestor acțiuni militare Rusia a anexat Crimeea ca urmare a rezultatelor unui referendum⁶ organizat la nivel local. Ulterior, după câteva luni, în

² Harress, Christopher (24 februarie 2014). „Russian Ships Arrive On Ukraine's Crimean Coast As Fears Mount Over Russian Invasion In the Region”. *International Business Times*. Accesat la 14 octombrie 2014

³ „Russian special forces on Crimea frontline”. *The Financial Express*. 5 martie 2014. Accesat la 25 martie 2014.

⁴ Russian special forces on Crimea frontline: experts”. *Gulf News*. 4 martie 2014. Accesat la 25 martie 2014

⁵ Dilanian, Ken. "CIA reportedly says Russia sees treaty as justifying Ukraine moves", *Los Angeles Times* (3 March 2014): "CIA director John Brennan told a senior lawmaker Monday that a 1997 treaty between Russia and Ukraine allows up to 25,000 Russia troops in the vital Crimea region, so Russia may not consider its recent troop movements to be an invasion, U.S. officials said. The number of Russian troops that have surged into Ukraine in recent days remains well below that threshold, Brennan said, according to U.S. officials who declined to be named in describing private discussions and declined to name the legislator." Accesat la 25 octombrie 2014

⁶ Morello, Carol; Constable, Pamela; Faiola, Anthony (17 March 2014). "Crimeans vote in referendum on whether to break away from Ukraine, join Russia". *The Washington Post*. Accesat la 20 octombrie 2014

regiunea Donbas insurgenți separatiști rusofoni⁷ ajutați de trupe și vehicule militare blindate, fără însemne, au deschis un nou front de luptă pe coasta Mării Azov.

Fig. 1. Ucraina și teritoriile ucrainene aflate în diferite stadii de criză și conflict (sursa: http://ro.wikipedia.org/wiki/Interven%C8%9Bia_armat%C4%83_rus%C4%83_%C3%AEn_Ucraina_din_2014Intervenția armată rusă în Ucraina din 2014accesat în data de 15.10.2014)

Evenimentele din Ucraina au debutat începând cu data de 26 februarie 2014, când persoane înarmate vorbitoare de *limba rusă* îmbrăcate în uniforme militare fără însemne, despre care s-a declarat a fi soldați ruși, au stabilit un punct de control între Sevastopol și Simferopol⁸. În data de 27 februarie, persoane înarmate în uniforme militare fără însemne au ocupat clădirea Parlamentului din Crimeea și a Consiliului de Miniștri și au înlocuit steagul ucrainean cu steagul rusesc⁹. Criza s-a accentuat la 28 februarie, când persoane înarmate acuzate de guvernul ucrainean a fi soldați ruși au ocupat Aeroportul Internațional din Simferopol și Aeroportul Internațional din Sevastopol, în timp ce mass-media occidentală și cea independentă au raportat mișcări de trupe rusești în Crimeea, inclusiv elicoptere militare ruse care se deplasau de-a lungul peninsulei și camioane ale armatei ruse care se apropiau de Simferopol, capitala Crimeii¹⁰. Oficialii ucraineni au declarat că forțele ruse au preluat o bază aeriană militară în Sevastopol și au înconjurat o bază a *pazei de coastă*¹¹.

Intervenția Rusiei în Ucraina, directă sau indirectă, a continuat și continuă până în prezent ca o reacție la orientarea proeuropeană a Ucrainei. Anexarea Crimeii precum și controlarea de către forțele proruse a unei părți importante din

⁷ "Ukraine says 2 columns of tanks from Russia have entered strategic town". Globalnews.ca. 28 August 2014. Accesat la 10 octombrie 2014

⁸ <http://www.theglobeandmail.com/news/world/tension-in-crimea-as-pro-russia-and-pro-ukraine-groups-stage-competing-rallies/article17110382/>

⁹ <http://www.theguardian.com/world/2014/feb/27/armed-men-seize-crimea-parliament-reports>

¹⁰ <http://www.bbc.com/news/world-europe-26379722>

¹¹ http://www.stltoday.com/news/world/ukraine-s-state-border-guard-says-coast-guard-base-surrounded/article_c807c6c3-73f3-54bc-805a-f69695835724.html

partea de est a Ucrainei ar putea să constituie o confirmare a teoriei lui Huntington privitoare la ciocnirea civilizațiilor¹². Aparent acesta ar fi prețul pe care Rusia l-ar cere pentru a permite o eventuală integrare a Ucrainei în Uniunea Europeană și NATO preț pe care civilizația occidentală ar fi dispusă să-l plătească¹³.

Reacțiile internaționale la criza din Ucraina par să confirme această teorie. Comunitatea internațională a criticat Rusia pentru implicarea în această criză, transformată deja într-un conflict cu importante pierderi de vieți omenești. Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Germania, Italia, Olanda, Australia și Uniunea Europeană au condamnat Rusia, încă de la declanșarea conflictului, pentru încălcarea legislației internaționale și violarea suveranității Ucrainei. Din rândul țărilor implicate la nivel secundar și terțiar¹⁴ s-au raliat poziției Occidentale Georgia, Moldova, Turcia și Coreea de Sud. Considerăm ca importanță poziția Chinei și a Indiei care nu s-au implicat până acum nici la nivel declarativ nici prin impunerea de sancțiuni economice, având în vedere importanța, din punct de vedere geopolitic, a acestor puteri regionale asiatice.

În opinia personală această criză este generată în primul rând de neomogenitatea națională a Ucrainei. Această lipsă de omogenitate își poate avea originea și în politica internă a Uniunii Sovietice de deportare masivă a populației ucrainene atât înainte cât și după cel de-al doilea război mondial, cu scop de modificare a structurii etnice a populației statului ucrainean ceea ce a dus la situația prezentată în figura 2.

Fig. 2 Harta minorităților naționale europene
(sursa: <http://www.euminorities.org> accesat în data de 23.10.2014)

¹² Samuel Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, Filipești de Targ, 1997, p. 244.

¹³ Samuel Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, Filipești de Targ, 1997, p. 360.

¹⁴ Samuel Huntington *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, Filipești de Targ, 1997, p. 437.

Se observă cu ușurință că zonele implicate în conflictul ucrainean sunt locuite de minoritatea rusă. Pe timpul conflictului o importantă parte a populației de etnie ucraineană a părăsit teritoriile aflate în zonele cu acțiuni militare ceea ce a dus la creșterea ponderii populației etnice ruse în teritoriile cu tendințe separatiste.

Unitatea națiunii nu este menținută numai de etnie ci și de limba vorbită. Sentimentul de apartenență națională trebuie să fie simțit dar și exprimat. Din acest punct de vedere situația din Ucraina se prezintă conform figurii 3.

Fig. 3 Harta limbilor vorbite in Europa
(sursa: <http://www.euminorities.org> accesat în data de 23.10.2014)

Se observă că dacă harta anterioară este mai apropiată de cea a scindării Ucrainei din punctul de vedere al lui Huntington următoarea diferă destul de mult față de teoria liniei de falie dintre civilizația occidentală și cea ortodoxă.

În opinie personală, având în vedere faptul că, din punct de vedere al practicilor internaționale, precedentul Kosovo face ca scindarea Ucrainei ca preț al extinderii NATO și al Uniunii Europene să fie inevitabilă. În funcție de epurările etnice dar și de migrația voluntară a populației din zona de conflict scindarea Ucrainei se va face între limita zonei locuite de populația vorbitoare de limba rusă și cea locuită de minoritatea rusă.

BIBLIOGRAFIE

- BORDEI Sorin, *Ideologia regionalistă*, Centrul de studii procesual organice, 2009.
- HELD D., MCGREW A. et. al., *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Editura Polirom, Iași, 2004
- HUNTINGTON P. Samuel, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*. Editura Antet, București, 1998.
- HUNTINGTON P. Samuel, *Ordinea politică a societăților în schimbare*, Editura Polirom, Iași, 1999.
- RAMONET Ignacio, *Geopolitica haosului*, Editura Doina, București, 1998.
- <http://www.theguardian.com/world/2014/feb/27/armed-men-seize-crimea-parliament-reports>
- <http://www.bbc.com/news/world-europe-26379722>
- http://www.stltoday.com/news/world/ukraine-s-state-border-guard-says-coast-guard-base-surrounded/article_c807c6c3-73f3-54bc-805a-f69695835724.html

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului **POSDRU/159/1.5/S/138822**, cu titlul „**Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile “Științe Militare”, “Securitate și Informații” și “Ordine Publică și Siguranță Națională” - Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – “SmartSPODAS”.**”

This work was possible with the financial support of the Sectoral Operational Programme for Human Resources Development 2007-2013, co-financed by the European Social Fund, under the project number **POSDRU/159/1.5/S/138822** with the title “**Transnational network of integrated management of intelligent doctoral and postdoctoral research in the fields of Military Science, Security and Intelligence, Public order and National Security – Continuous formation programme for elite researchers - “SmartSPODAS”.**”

ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR !

Pentru o mai bună procesare a articolelor și pentru introducerea revistei în baza de date internațională CEEOL, dorim respectarea următoarelor cerințe **obligatorii**:

- ✓ **titlul articolului – română și engleză;**
- ✓ **abstractul – română și engleză;**
- ✓ **cuvinte-cheie (5-6) – română și engleză;**
- ✓ **instituția din care provine autorul;**
- ✓ **e-mail, telefon, fax (o adresă de contact);**
- ✓ **bibliografie.**

1. *Textul.* Se introduce în Microsoft Word, folosind fontul Times New Roman și tastatura standard românească. Nu sunt acceptate fonturile care au mapări neobișnuite (în care caracterele diacritice – ș, ț, ă, î, â și Ș, Ț, Ă, Î, Â – înlocuiesc alte caractere - [,], @, ~, \ ș.a.m.d.). Textul în limba română trebuie să aibă în mod obligatoriu diacritice. Articolul trebuie cules, pur și simplu, fără nicio altă formatare în afara sublinierilor, acolo unde este cazul folosind bold și italic. Paragrafele vor fi delimitate de un Enter, părțile articolului fiind separate între ele prin două-trei paragrafe goale.

2. *Ecuatiile.* Indiferent de locul pe care îl ocupă în cadrul articolului, ecuațiile se introduc numai în Microsoft Equation Editor. La limită, se acceptă ecuații scrise de mână, numerotate și trimise separat de restul articolului).

3. *Figurile.* Sunt acceptate formatele vectoriale standard. În cazul figurilor produse cu o altă aplicație decât Microsoft Word (de exemplu, Corel Draw sau AutoCAD), fișierele respectivelor aplicații vor fi trimise împreună cu restul articolului. Figurile trimise în format electronic vor fi desenate la dimensiunile la care pot fi tipărite, iar dimensiunea textului trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figuri desenate de mână, pe foi separate de restul articolului, cu condiția ca desenele să fie clare și să poată fi ușor identificat locul din cadrul articolului în care trebuie să se regăsească.

4. *Imaginile.* Imaginile scanate trebuie incluse atât în documentul Microsoft Word, cât și trimise separat. Nu se recomandă folosirea imaginilor preluate de pe Internet, deoarece acestea nu satisfac cerințele necesare pentru tipărirea lor (având o rezoluție mult inferioară celei necesare pentru un tipar de calitate). Imaginile de calitate au o rezoluție de minimum 200 dpi. Pentru formatele JPEG și GIF aveți în vedere ca, în urma compresiei, calitatea imaginii să devină rezonabilă.

5. *Numerotarea.* Ecuatiile, figurile, tabelele, titlurile din bibliografie vor fi numerotate cu cifre arabe, astfel:

- între paranteze pătrate pentru bibliografie;
- între paranteze rotunde pentru formule;
- prin exponent, în cazul notelor de subsol;
- precedate de denumire, în cazul observațiilor, figurilor, tabelor etc.

Rugăm autorii să redacteze articolele atât în limba română, cât și în limba engleză.

Vă mulțumim !

Redacția

Revista de Științe Militare

EDITOR
Secția de Științe Militare
a
Academiei Oamenilor de Știință
din România

CONSILIUL EDITORIAL
PREȘEDINTE DE ONOARE
general (r) prof. univ. dr. H. C. Vasile CÂNDEA

PREȘEDINTE
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA

MEMBRI
general (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
general maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU
general de flotilă aeriană prof. univ. dr. Gabriel-Florin MOISESCU
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
locotenent-colonel dr. Christophe MIDAN, Franța
dr. Karina MARCZUK, Polonia
prof. univ. dr. Adrian GHEORGHE, SUA
Dr. Dana PERKINS, SUA
general de brigadă Bohuslav Prikryl, Polonia
general de brigadă Boris Dürkech, Slovacia
general de brigadă (r) Rudolf Urban, Republica Cehă
colonel Gábor Boldizsár, Ungaria
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU

COLEGIUL DE REDACȚIE
Redactor șef
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
e-mail: esiteanu@yahoo.com

Tehnoredactor
Catherine PĂVĂLOIU

Tipar executat
la Editura Academiei Oamenilor de Știință din România

Revista de Științe Militare apare trimestrial.

COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproduceri,
fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării
precise a numărului și datei apariției revistei din care provin.

Sponsorii acestui număr al revistei:

Mincu Constantin

Bădălan Eugen

Plăviciosu Alexandru

Buța Viorel

Neagoie Visarion

